

Innkalling

Utval: Stranda kontrollutval
Møtestad: Stranda rådhus, formannskapssalen
Dato: 05.11.2024
Tidspunkt: Kl. 17:00

Den som har lovleg forfall eller vil ha vurdert habilitet til ei eller fleire av sakene, må melde frå snarast mogleg til sekretariatet på e-post: post@sksi.no eller på telefon 926 11735

Varamedlem møter etter nærare innkalling frå sekretariatet.

Sakliste

PS 25/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
PS 26/24 Revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 Stranda kommune
PS 27/24 Plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027 Stranda kommune.
PS 28/24 Møteplan 2025
PS 29/24 Meldingar
MS 12/24 Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024
MS 13/24 Mynde knytt til Stranda Hamnevesen KF
MS 14/24 Kopi av spørsmål frå Frank Edvard Sve til kommunestyret ved ordførar.

Ålesund, 29.10.2024

Helge Kvame
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 25/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Sekretariatet si tilråding:

Stranda kontrollutval godkjenne innkalling, sakliste og protokoll slik den ligg føre.

Vedlegg

Møteprotokoll - Stranda kontrollutval - 17.09.2024

Møteprotokoll

Utval: Stranda kontrollutval
Møtestad: Stranda rådhus, møterom formannskapssalen
Dato: 17.09.2024
Tidspunkt: kl. 17:00 - 18:30

Følgjande medlemmer møtte

Eva Rinde Habostad
Helge Kvame
Per Kristian Støbakk
Petter Hjørungdal

Forfall

Christina M. De Vries

Møtande varamedlem

Lars Birger Stige

Møtenotat

Frå Møre og Romsdal Revisjon SA møtte forvaltningsrevisor Terje Gundersen-Røvik.

Frå kontrollutvalsekretariatet møtte Bjørn Tømmerdal.

Helge Kvame
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Sakliste

PS 20/24	Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
PS 21/24	Meldingar
MS 10/24	Aktuelle kurs i 2025.
MS 11/24	Kopi av førespurnad frå Frank Edvard Sve
PS 22/24	Revisoruttale frå forenkla etterlevingskontroll 2023
PS 23/24	Forslag til plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027
PS 24/24	Tilråding til budsjett 2025 frå Stranda kontrollutval

PS 20/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 20/24 Vedtak:

Kontrollutvalet godkjenne innkalling, sakliste og protokoll frå førre møte slik den ligg føre.

Behandling

Samrøystes vedteke.

PS 21/24 Meldingar

MS 10/24 Aktuelle kurs i 2025.

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 10/24 Vedtak:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Behandling

Samrøystes vedteke.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

MS 11/24 Kopi av førespurnad frå Frank Edvard Sve

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 11/24 Vedtak:

Leiar i kontrollutvalet orienterer kommunestyret om spørsmålet om offentleg støtte som var diskutert på kontrollutvalet sitt møte med bakgrunn i punkt 5 i førespurnad frå representanten Frank Edvard Sve.

Spørsmålet gjeld offentleg støtte knytt til trepartsamarbeidet Hellesylt Beredskapskai AS.

Kontrollutvalet rådar kommunestyret til å bede kommunerevisjonen få avklart lovligheita av offentleg og bagatellmessig støtte.

Behandling

Alternativt forslag, foreslått av Lars Birger Stige:

Leiar i kontrollutvalet orienterer kommunestyret om spørsmålet om offentleg støtte som var diskutert på kontrollutvalet sitt møte med bakgrunn i punkt 5 i førespurnad frå representanten Frank Edvard Sve.

Spørsmålet gjeld offentleg støtte knytt til trepartsamarbeidet Hellesylt Beredskapskai AS.

Kontrollutvalet rådar kommunestyret til å bede kommunerevisjonen få avklart lovligheita av offentleg og bagatellmessig støtte.

Votering:

Helge Kvame og Petter Hjørungdal støtta opprinneleg tilråding. Lars Birger Stige, Per Kristian Støbbakk og Eva Rinde Habostad støtta alternativt forslag. Alternativt forslag fremma av Lars Birger Stige blei vedteke mot 2 stemmer.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

PS 22/24 Revisoruttale frå forenkla etterlevingskontroll 2023

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 22/24 Vedtak:

Stranda kontrollutval tek revisor sin uttale og rapport til vitande.

Behandling

Samrøystes vedteke.

Sekretariatet si tilråding:

Stranda kontrollutval tek revisor sin uttale og rapport til vitande.

PS 23/24 Forslag til plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 23/24 Vedtak:

Kontrollutvalet sluttar seg til framlagte plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 for Stranda kommune. Forslag til plan vert sendt kommunestyret med følgande tilråding:

1. Stranda kommunestyret vedtek plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 slik den ligg føre med følgande prioriterte områder:

- a) Personalforvaltning
- b) Helse/Omsorg
- c) Plan/Teknisk

2. Kontrollutvalet får mynde til å gjere endringar i planen og prioriteringa om risikobilete for Stranda kommune endrar seg i perioden.

Behandling

Samrøystes vedteke.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet sluttar seg til framlagte plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 for Stranda kommune. Forslag til plan vert sendt kommunestyret med følgande tilråding:

1. Stranda kommunestyret vedtek plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 slik den ligg føre med følgande prioriterte områder:

- a) Personalforvaltning
- b) Helse/Omsorg
- c) Plan/Teknisk

2. Kontrollutvalet får mynde til å gjere endringar i planen og prioriteringa om risikobilete for Stranda kommune endrar seg i perioden.

PS 24/24 Tilråding til budsjett 2025 frå Stranda kontrollutval

Stranda kontrollutval 17.09.2024

STKU 24/24 Vedtak:

Stranda kontrollutval foreslår til kommunestyret ei samla budsjetttramme 2025 for kontrollarbeidet på kr 1 621 273

Dette er fordelt slik:

- Kontrollutvalet møtegodtgjersle og kompetanse kr 186 000
- Kjøp av sekretariatstenester (Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS) kr 440 273
- Kjøp av revisjonstenester (Møre og Romsdal Revisjon SA) kr 995 000

Behandling

Samrøystes vedteke.

Sekretariatet si tilråding:

Stranda kontrollutval foreslår til kommunestyret ei samla budsjettramme 2025 for kontrollarbeidet på kr 1 621 273

Dette er fordelt slik:

- Kontrollutvalet møtegodtgjersle og kompetanse kr 186 000
- Kjøp av sekretariatstenester (Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS) kr 440 273
- Kjøp av revisjonstenester (Møre og Romsdal Revisjon SA) kr 995 000

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 26/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 Stranda kommune

Sekretariatet si tilråding:

Stranda kontrollutval tek framlagte revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 til vitande.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet fyller sitt ansvar for å sjå til at revisjonen blir utført på ein forsvarleg måte ved å gjennomføre aktivitetar knytte til oppfølging av revisjonen og revisjonsarbeidet. Dette kan omfatte:

- revisor si uavhengigerklæring
- kvalitetskontrollar hjå revisor
- avtalar mellom kontrollutval og revisor
- engasjementsbrev for revisjonsoppdraget
- strategi og plan for revisjonen, og risikovurderingar
- revisjonsrapportar (interim og etterlevingskontroll)
- nummererte brev

Vurdering:

Det er eit krav at revisor skal utarbeide ein plan for korleis revisjonen skal gjennomførast. Revisjonsplanen byggjer på ein overordna revisjonsstrategi som skildrar føremål og omfang på revisjonen, når revisjonen skal utførast og kva angrepsvinkel den skal ha. Revisjonsplanen og strategien skal byggje på ei risiko- og vesentlegvurdering. Det er mange forhold som inngår i denne vurderinga, mellom anna endringar i oppgåver, tenester og organisering i kommunen, og om eit område har blitt revidert tidlegare år. Planen vil mellom anna omfatte dei rekneskapsområda og rekneskapspostane som vil inngå i den årlege revisjonen.

Einskilde område vil som regel inngå i revisjonsplanen kvart år. Dette gjeld til dømes store inntekts- og utgiftspostar som skattar, rammetilskot, løn og innkjøp. Vidare skildrar revisjonsplanen kva revisjonshandlingar revisor skal utføre innan dei einskilde områda, og tidspunkt for gjennomføring.

Revisor har gått gjennom utkast til kommunikasjons- og revisjonsplan 2024 i møte med sekretariatet. Sekretariatet vurderer at revisjonsplanen gir kontrollutvalet oversikt over kva revisjonen som vert utført og kva dette inneber. Dette gir då eit betre grunnlag for kontrollutvalet til å stille spørsmål, og for å vurdere om kontrollutvalet ser behov for å utføre ytterlegare kontrollhandlingar.

Oppdragsansvarleg revisor Kathrin Haram frå Møre og Romsdal Revisjon SA vil i møte 5. november 2024 presentere planen og forklare utvalde risikoområder. Revisjonsplanen vil være grunnlag for kontrollutvalet si oppfølging i løpet av rekneskapsåret.

Vedlegg

Revisjons- og kommunikasjonsplan 2024 - Stranda kommune

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

REVISJONSPLAN 2024

Stranda kommune

Revisjon 2024

OKTOBER 2024

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Møre og Romsdal Revisjon SA er et samvirkeforetak eid av kommunene Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven, Haram og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonstjenester for eierne. Hovedkontoret ligger i Kristiansund og det er avdelingskontorer i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidligere rapporter fra Møre og Romsdal Revisjon SA kan hentes på vår hjemmeside:

www.mrrrevisjon.no

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	1
1.1	Revisjonsplan – tids og kommunikasjonsplan	1
1.2	Revisjonsteam 2024.....	3
1.3	Identifiserte risikoer og forbedringsforslag 2023	3
1.4	Skriftlige påpekninger fra revisor (koml §24-7)	3
1.5	Foreløbig anslått risiko – (før kontrolltesting).....	4
1.6	Fastsettelse av vesentlighetsgrense	6
2	REVISJONSTILNÆRMING - REVISJON 2024	7
2.1	Regnskapsrapportering.....	7
2.2	Salgsområdet	8
2.3	Innkjøps/kostnadsområdet	8
2.4	Driftsmidler/investeringer	9
2.5	Lønnsområdet	10
2.6	Overføringsområdet.....	11
2.7	Finansområdet	12

1 INNLEDNING

Formålet med regnskapsrevisjon i kommuner er å gjøre revisor i stand til å avgi en uttalelse om hvorvidt kommunens årsregnskap i det alt vesentlige er avlagt i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.

Vår revisjon av årsregnskapet skal bidra til økt tillit til den økonomiske informasjon som gis fra administrasjonen til kommunestyret og øvrige brukere av årsregnskapet. Revisjonen skal også medvirke til å forebygge og avdekke misligheter og feil.

Regnskapsrevisjon i kommunal sektor er nærmere regulert i kommunelovens kapittel 24.

Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov – herunder forenklet etterlevelseskontroll.

Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk.

Videre skal revisor rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.

I samsvar med kommuneloven og gjeldende revisjonsstandarder vil revisor avgi revisjonsberetning til årsregnskapet til kommunestyret med kopi til kontrollutvalget.

1.1 REVISJONSPLAN – TIDS OG KOMMUNIKASJONSPLAN

Regnskapsrevisjon kan inndeles i tre faser:

- Planleggingsfasen
- Gjennomføringsfasen
- Avslutningsfasen

Planleggingsfasen:

Foreløpig risikovurdering og identifisering av fokusområde

Fastsette vesentlighetsgrense

Gjennomgang av – og legge opp tidsplan for revisjon og rapportering

Fastsette revisjonsplan for fokusområdene

Etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen:

Risiko- og vesentlighetsvurdering legges fram for kontrollutvalget

Gjennomgang av – og legge opp tidsplan for revisjon og rapportering

Fastsette revisjonsplan for fokusområdene

Etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen:

Risiko- og vesentlighetsvurdering legges fram for kontrollutvalget

Gjennomføringsfasen:

Interimsrevisjon – Foreløpig analyse av kommunens regnskap

Møte med kommunens økonomi og regnskapsavdeling for å kartlegge samt løse identifiserte problemstillinger

Revisjon av nøkkelprosesser inkludert møter og intervju av nøkkelpersoner for identifiserte fokusområder

Påse at økonomisk internkontroll er ordnet på en betryggende måte

Test av relevante kontroller (herunder generelle IT-kontroller)

Gjennomføre øvrige relevante revisjonshandlinger (fokus på transaksjonsklasser)

Årsoppgjørrevisjon

Ferdigstille eventuelle åpne spørsmål identifisert under interimsrevisjonen

Påse at det ikke foreligger endringer i kommunens intern kontroll, der hvor disse er relevante for revisjonen

Gjennomføre øvrige relevante revisjonshandlinger, herunder avstemming av vesentlige og risikoutsatte balanseposter – vurdere om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift

Avsluttende analyse av kommunens finansielle rapportering

Revisjon av årsregnskapet

Påse at årsregnskap og noter er avlagt i samsvar med lov og forskrift

Gjennomgang av årsmelding – inneholder den opplysninger som lov og forskrift krever og er opplysningene om økonomi i årsberetningen i tråd med årsregnskapet

Avslutningsfasen:

Konklusjon på resultat av utført arbeid

Rapportering til ledelsen og gjennomgang med sekretariatet

Rapportering til ledelse og kontrollutvalg

Kommunikasjon

PBC-lister (årsoppgjør) / oversikt avtaler (interim)

Revisjonsberetning og revisjonsrapporter

Møter med kontrollutvalg

Løpende uformell kommunikasjon ved behov

	Mar 24	Apr 24	Mai 24	Jun 24	Jul 24	Aug 24	Sep 24	Okt 24	Nov 24	Des 24	Jan 25	Feb 25	Mar 25	Apr 25
Planlegging														
Interimsrevisjon														
Årsoppgjørrevisjon														
Kommunikasjon														
Møte med kontrollutvalget							17.		5.					

1.2 REVISJONSTEAM 2024

Kathrin Haram	Oppdragsansvarlig og statsautorisert revisor
Anne Grete Solheim Sørgård	Teamleder og statsautorisert revisor
Randi Kalvatsvik	Regnskapsrevisor
Svein Ove Otterlei	Forvaltningsrevisor

1.3 IDENTIFISERTE RISIKOER OG FORBEDRINGSFORSLAG 2023

Regnskapsrapportering:

- Anbefaler å legge ved bevillingsskjema i budsjettendringssaker, slik at nye budsjettrammer kommer klart fram.

Driftsmiddelområdet:

- Kommunen er i gang med en gjennomgang av anleggsmidlene i balansen i forhold til eksistens og verdivurdering opp mot KRS 9 Nedskrivning av anleggsmidler. Vi anbefaler at dette arbeidet videreføres og at det utarbeides en oversikt over kommunens eiendommer.

Overføringsområdet:

- Det er bra at bundne fond i stor grad knyttes mot prosjektnummer. Vi anbefaler at det for bundne fond utarbeides en oppdatert oversikt over tilskudd, formål og rapporteringsfrist.

Lønnsområdet:

- Administrasjonen er informert om at skattetrekkkonto skal brukast også for utleggstrekk.

1.4 SKRIFTLIGE PÅPEKNINGER FRA REVISOR (KOML §24-7)

I henhold til kommunelovens §24-7 skal revisor gi skriftlige meldinger om:

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- a. vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b. vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c. vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d. manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e. enhver mislighet

- f. hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g. hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

Oppsummert nummererte brev for Stranda kommune:

Revisor brev nr. 1/2020 – etterlevelseskontroll 2019

Modifisert uttalelse etter forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltninga.

- Avvik i etterlevelse av reglene om beregning av tilskudd til private barnehager etter forskrifta

Revisor brev nr. 2/2021 – etterlevelseskontroll 2020

Modifisert uttalelse etter forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltninga.

- Avvik i etterlevelse av reglene for selvkost.

Status:

Revisorbrev blir fulgt opp løpende for å påse etterlevelse av regelverk og retningslinjer. Det er ingen uavklarte forhold pr 24.10.24.

1.5 FORELØBIG ANSLÅTT RISIKO – (FØR KONTROLLTESTING)

Revisor utfører risikoanalyser av kommunen for å kartlegge eventuelle områder hvor det kan foreligge risiko som medfører vesentlige feil i regnskapet.

Risikoanalyse:

- Hva kan gå galt
- Hvor sannsynlig er det at noe går galt og
- Hva er konsekvensen hvis det skulle gå galt

Gjennom risikoanalysen vurderes risiko på ulike områder, og resultatet av analysene avgjør omfanget av – og valget av aktuelle revisjonshandlinger.

Regnskapsrapportering – middels anslått risiko:

Kommunestyret har et ansvar for at økonomi og handlingsrom skal være forsvarlig over tid. Det er dermed fastsatt finansielle måltall som skal sikre at kommunen skal ha økonomisk handleevne over tid.

Kommunens langsiktige finansielle måltall for 2023:

1. Netto driftsresultat skal over tid utgjøre minimum 1,75% av brutto driftsinntekter
 - a. For Stranda kommune utgjør dette -0,01% pr 31.12.2023 og er en nedgang på 0,69% fra fjoråret
2. Disposisjonsfondet skal minimum utgjøre 10% av brutto driftsinntekter
 - a. For Stranda kommune utgjør dette 1,5% pr 31.12 2023 og er en økning på 0,1% fra fjoråret
3. Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter skal utgjøre maks 100 %
 - a. For Stranda kommune utgjør dette 136,2% pr 31.12 2023 som er en reduksjon fra fjoråret med 5,7%

Det vil alltid være risiko for feil i forbindelse med utarbeidelsen av regnskapet, flere manuelle posterings og lite rutinemessig arbeid.

Salgsområdet – lav anslått risiko:

Stor grad av rutinemessige løpende transaksjoner. Noe risiko ligger likevel i anslagsposterings/periodisering og høyt transaksjonsvolum.

Innkjøpsområdet – lav anslått risiko:

Stor grad av rutinemessige løpende transaksjoner. Tvungen attestasjon og anvisningsrutine for inngående faktura, men faktura behandles på mange ulike enheter med varierende forståelse av kontrollrutinen.

Investeringsområdet – middels anslått risiko:

Stor grad av rutinemessige løpende transaksjoner. Tvungen attestasjon og anvisningsrutine for inngående faktura. Komplisert regelverk, lov om offentlige anskaffelser og skjønnsmessige vurderinger knyttet til skille drift/ investering, samt vurdering av levetid på anleggsmidlene, øker risiko for vesentlige feil.

Lønnsområdet – lav anslått risiko:

Rutinemessig månedlige beløp for fast lønn. Noe mer komplekst (forsystem, manuelle grunnlag etc.) for variabel lønn. Gode rutiner, medarbeidere med lang erfaring og få feil avdekket, trekker risikoen ned.

Overføringsområdet – lav anslått risiko:

Overføringsinntekter består hovedsakelig av overføringer fra staten og kan total avstemmes mot ekstern dokumentasjon. Overføringsutgifter kontrolleres i stor grad mot vedtak og/eller budsjett, samt analytisk vurdering.

Finansområdet – middels anslått risiko:

Finansområdet er et komplekst område sammensatt av mange transaksjonsklasser med ulik risikovurdering. Finansområdet består av likvide midler, lån og minimumsavdrag, fond/egenkapital, aksjer og finansielle plasseringer. Komplekst regelverk, vesentlige beløp, skjønnsmessige vurderinger samt ulike vurderingskriterier trekker risikoen noe opp.

1.6 FASTSETTELSE AV VESENTLIGHETSGRENSE

Regnskapsrevisjon har som utgangspunkt å forhindre at regnskapet inneholder vesentlige feil. Revisjonen må dermed gjøre seg opp en mening om hva som er en vesentlig feil.

Vesentlighetsgrensen brukes et kriterium for revisjonsplanlegging, testing og rapportering.

Vesentlighetsgrensen fastsettes med utgangspunkt i ett eller flere referanseverdier i regnskapet som antas å ha betydning for brukerne av regnskapet. Profesjonelt skjønn blir også vurdert i denne forbindelsen.

Vesentlighetsgrensen for 2024 blir beregnet på grunnlag av avlagt regnskap 2023 og budsjett 2024.

Områder		Risiko	
Regnskapsrapportering	●	Middels	
Salgsområdet	●	Lav	
Innkjøp	●	Lav	
Investeringer	●	Middels	
Lønnsområdet	●	Lav	
Overføringsområdet	●	Lav	
Finansområdet	●	Middels	

2.1 REGNSKAPSRAPPORTERING

Regnskapsrapportering	Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko knyttet til: • Økonomisk handlingsrom (gjeldsgrad) • Tertialrapportering og offisielt regnskap • Årsoppgjør disponeringer/avslutning og strykninger • Bruk av fond • Budsjettjustering og budsjettavvik • Generelle IT-kontroller	<u>Test av kontroller:</u> • Test av ledelseskontroller: Tertialrapportering til kommunestyret • Budsjettoppfølging <u>Substanshandlinger:</u> • Kontroll av årsoppgjør disponeringer • Regnskapsoversikter henger sammen • Nødvendige noteopplysninger er utarbeidet • Avstemming av kretsløp er foretatt (Egenkapital, arbeidskapital og anleggsmidler/langsiktig gjeld) • Tilgangskontroll IT • Budsjettkontroll • Kontroll av årsmeldingen – inkl. vurdering av budsjettavvik og premissavvik • Avsluttende analytiske kontroll

2.2 SALGSOMRÅDET

Salgsområdet	Angrepsvinkel: Substanshandlinger
Risiko knyttet til: • Salgs- og leieinntekter (drift) • Kundefordringer (balanse) • Andre kortsiktige fordringer (balanse) • Ordinær merverdiavgift • Selvkost	Substanshandlinger: • Analytisk kontroll og detaljtester • Kontroll selvkost – etterberegning og fond • Periodiseringskontroll • Aldersfordelt reskontro kundefordringer/andre kortsiktige fordringer (vurdere tapsavsetning, innbetalingskontroll og eksterne bekreftelser) • Totalavstemming av ordinær merverdiavgift

2.3 INNKJØPS/KOSTNADSOMRÅDET

Innkjøp/kostnadsområdet	Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko knyttet til: • Kjøp av varer og tjenester (drift) • Merverdiavgiftskompensasjon • Leverandørgjeld (balanse) • Annen kortsiktig gjeld (balanse)	Test av kontroller: • Kontroll av attestasjon og anvisning Substanshandlinger: • Analytisk kontroll - høst og avslutning • Løpende bilagskontroll i forbindelse med attestasjon på kompensasjonsoppgavene • Periodiseringskontroll • Kontroll av leverandørgjeld – reskontrokontroll og betalingskontroll av vesentlige gjeldsposter • Kontrollere dokumentasjon for avsetning av annen kortsiktig gjeld

2.4 DRIFTSMIDLER/INVESTERINGER

Driftsmidler/Investeringer	Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko knyttet til: • Investeringer i varige driftsmidler (investering) • Salg av varige driftsmidler (investering) • Avskrivning/ motpost avskrivning (drift) • Bruk av lån/ lovlig finansiering (investering) • Skille mellom drift og investering • Anleggsmidler (balanse)	Test av kontroller: • Kontroll av attestasjon og anvisning Substanshandlinger: • Oppfølging av de største investeringsprosjektene • Avstemme anleggskartotek mot hovedbok • Vurdering av levetid/avskrivningstid • Vurdere vesentlige tilganger opp mot KRS 4 (skille drift/investering - interim) • Løpende bilagskontroll i forbindelse med attestasjon på kompensasjonsoppgavene (samt attestasjon prosjektregnskap)

2.5 LØNNSOMRÅDET

Lønnsområdet		Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko knyttet til: • Lønnskostnader • Sosiale kostnader • Pensjon		Test av kontroller: • Kontroll av attestasjon og anvisning av timer og reiseregninger Substanshandlinger: • Analytisk kontroll - høst og avslutning • Nyansettelser – kontroll av riktig registrerte opplysninger i HRM • Oppdaterte riktige satser i HRM fra lokale forhandlinger og hovedtariffavtalen • Pensjon – kontroll tilknytning mot pensjonskasse • Kontroll avstemming lønnsystem og regnskapssystem • Totalavstemming bokført lønn mot innberettet • Krav sykepengen – kontroll og krav • Totalavstemming pensjon inkludert balanseposter

2.6 OVERFØRINGSOMRÅDET

Overføringsområdet		Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko knyttet til: • <u>Overføringsinntekter:</u> • Rammetilskudd (drift) • Inntekts- og formuesskatt (drift) • Eiendomsskatt (drift) • Andre skatteinntekter (drift) • Andre overføringer og tilskudd fra staten (drift) • Overføring og tilskudd fra andre (drift) • Tilskudd fra andre (investering) • <u>Overføringsutgifter:</u> • Overføring og tilskudd til andre (drift) • Tilskudd til andres investeringer (investering)	Test av kontroller: • Kontroll av attestasjon og anvisning av faktura Substanshandlinger: • Analytisk kontroll – høst og avslutning • Kontrollert merverdiavgiftskompensasjon termin 1-6 • Rammetilskudd, inntekts- og formuesskatt er avstemt mot oversikter fra staten • Periodiseringskontroll – henført til riktig år • Kontroll av tilskudd – (særattestasjoner på enkelte tilskudd) • Detaljkontroll av andre overføringsinntekter/ -utgifter	

2.7 FINANSOMRÅDET

Finansområdet	Angrepsvinkel: Test av kontroll og substanshandlinger
Risiko transaksjonsklasser: • Renteinntekter og renteutgifter (drift) • Avdrag på lån (drift) • Utbytter (drift) • Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler (drift) • Investering i aksjer og andeler (investering) • Salg av finansielle anleggsmidler (investering) • Utlån av egne midler (investering) • Avdrag på lån (investering) • Utdeling fra selskaper (investering) Risiko balanseposter: • Bankinnskudd og kontanter • Aksjer og andeler • Andre finansielle plasseringer • Fond • Kapitalkonto • Gjeld til kredittinstitusjoner • Annen gjeld (obligasjons- og sertifikatlån) • Utlån • Ubrukte lånemidler	Test av kontroller: • Bankavstemming Substanshandlinger: • Analytisk kontroll – høst og avslutning • Kontrollberegning minimumsavdrag • Finans –inntekter og utgifter - gjennomgått og kontrollert mot eksterne oppgaver • For utlån som er lånefinansiert er det kontrollert at mottatt avdrag er brukt til å betale avdrag på innlån, eller avsatt til bundet fond til dette formålet • Etterlevelse av finansreglementet • Kontroll av balanseposter mot ekstern dokumentasjon: ○ Langsiktig gjeld ○ Likvide midler ○ Aksjer og andeler ○ Utlån inkl. startlån ○ Kortsiktig gjeld (periodiserte kostnader, påløpte renter) ○ Kortsiktig fordringer (opptjente inntekter, påløpte renter) ○ Fond

Møre og Romsdal Revisjon SA

Hovedkontor: Kristiansund

Avdelingskontor: Ålesund, Molde, Surnadal

Eiere:

Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal,
Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma,
Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven,
Haram og Ålesund. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 27/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027 Stranda kommune. Stranda kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet sluttar seg til det framlagte forslag til plan for eigarskapskontroll for perioden 2024 – 2027.

Saka sendast kommunestyret med slik tilråding til vedtak:

- Kommunestyret vedtar plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027. Første prioritet bør vere å få utarbeid ei oppdatert eigarskapsmelding for Stranda kommune i tråd med kommunelova. Kontrollutvalet bør vente med bestilling av eigarskapskontroll til denne meldinga er vedtatt av kommunestyret.
- Kontrollutvalet får fullmakt til å gjere endringar i planen. Ei slik eventuell justering av planen bør bygge på eventuelle endringar i risikobiletet og dei signal som kjem fram i eigarskapsmeldinga.

Bakgrunn:

Kommunane har i aukande grad valt å bruka fristilte organisasjonsmodellar som selskap, samarbeid, stiftingar ol, for å løysa ulike kommunale oppgåver. Utviklinga synes å fortsetta i retning av auka bruk av fristilte organisasjonsformer. Dette gjer at organiseringa av den kommunale verksemda blir meir kompleks og fragmentert, og inneberer nye utfordringar både når det gjeld styring og kontroll.

På bakgrunn av denne utviklinga har kommunelova (KL) gitt kontrollutvalet ansvar for «å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eigarinteresser, gjer

dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og anerkjente prinsipper for eigarstyring», jf. KL § 23-2, d) og 23-4.

Det er kontrollutvalet som ifølge kommunelova har ansvar for å sjå til at det vert gjennomført eigarskapskontroll. I dette ligg det at kontrollutvalet har ansvar for at det vert utarbeidd ein plan for gjennomføring av eigarskapskontroll. Vidare har kontrollutvalet ansvar for å bestilla dei kontrollane som etter planen skal gjennomførast. Det er kommunestyret sjølv som vedtar planen. Planen gjeld for kommunestyreperioden 2024 – 2027, eller til ny plan ligg føre.

Vurdering:

Eigarskapskontroll som arbeidsform er avgrensa til å omfatta forvaltninga av eigarinteressene frå kommunen i selskapa, her under kontroll av om desse eigarinteressene blir tatt vare på i samsvar med vedtaka og føresetnadene til kommunestyret. Eigarskapskontrollen består i å sjå på korleis kommunen sine eigarinteressar i selskapet vert utøvd, og om utøvinga er i tråd med kommunestyret sine vedtak og føresetnader. Kontrollen omfattar alle selskap der kommunen har eit eigarskap. Denne kontrollen går i liten grad på sjølve selskapet, bortsett frå å sjå til at det er rutinar for styret sin rapportering til selskapets eigarorgan.

Ein vil tilrå at kommunestyret først får utarbeid ei oppdatert eigarskapsmelding og slik sett får oversikt og kunnskap om kva prinsipper som i dag ligg føre for styringa av selskapa. Førre eigarskapsmelding var vedteken av Stranda kommunestyre i 2018. Lova sei at det skal lagast eigarskapsmelding for kvar einskild kommunestyreperiode.

Når denne eigarskapsmeldinga er ferdig og handsama av kommunestyret, bør kontrollutvalet få høve til å undersøke nærare det som kom fram i risiko- og vesentleg analyse frå kommunerevisjonen (vedlagte ROV, kapittel 4, sidene 51-57). I handsaminga av ROVen valde kontrollutvalet følgande problemstilling for ein mogleg eigarskapskontroll:

- Eigarstyring, rapportering til kommunestyret og oppfølging av lovkrav.

I den overordna eigarstyringa, kan det vere tenleg å ta utgangspunkt i eigarskapsmeldinga kommunen skal vedta etter kommunelova § 26-1, og eventuelle andre styringsdokument. Det kan vere naturleg at kontrollutvalet vurderer risiko for at eigarskapsmeldinga ikkje blir etterlevd. Dette kan omfatte spørsmål som risiko for at selskapet ikkje driv i tråd med måla kommunestyret har sett for selskapet, risiko for at den som forvaltar kommunen sine eigarinteresser i selskapet, ikkje gjer dette i samsvar med kommunen sine vedtak.

Endringar i risikobildet kan gjere det nødvendig å gjere endringar i planen. Kontrollutvalet bør, slik kommunelova legger opp til, gis fullmakt til å foreta endringar i planen. Om kontrollutvalet ønsker å gjere endringar i vedtatt plan skuldast det at risikobildet har skiftet, eller at det har oppstått ekstraordinære høve. Eventuelle endringsvedtak vil bli oversendt kommunestyret til orientering.

Gjennomføring:

Revisor skal gjennomføre eigarskapskontroll i samsvar med kontrollutvalets vedtak. Revisor skal forsikre seg om at kontrollutvalet og revisor har lik forståing av oppdraget, og at rammene er tilstrekkeleg klarlagt.

Videre skal revisor skal vurdere om kontrollutvalet sitt vedtak lar seg gjennomføre. Dersom revisor finner det påkravd, må revisor avklare oppdraget nærare med kontrollutvalet.

Dersom revisor ser behov for å endre problemstilling(ene) eller annet undervegs i ein slik grad at det har vesentleg betydning for gjennomføringa av oppdraget, skal dette avklarast med kontrollutvalet.

Revisor skal utarbeide en skriftleg prosjektplan for kvar eigarskapskontroll. Prosjektplanen skal redegjøre for problemstilling(er), kriteria eller grunnlaget for desse, og metodebruk.

Rapport om eigarskapskontroll i selskap bør behandlast på same måte som andre forvaltningsrevisjonar, med direkte rapportering til kommunestyra.

I den grad rapporten inneheld konkrete anbefalingar til eigarane (eigarskapskontrollen) eller selskapet (forvaltningsrevisjon) vil rapporten bli følgt opp av kontrollutvalet, og sak angående oppfølging vil bli vidaresendt kommunestyret.

Sekretariatet er kontaktpunktet frå kontrollutvalet mot revisjonen og dialogpartner undervegs i arbeidet med rapporten. Sekretariatet vil følgja med i status og framdrift i arbeida og at kontrollrapportar blir levert til avtalt tid og innanfor dei kostnadsrammene som er avtalt.

Konklusjon:

Kontrollutvalet skal rapportere resultata av sitt arbeid til kommunestyret. For å sikre at kommunestyret får naudsynt informasjon om status for eigarstyring og oppfølging av eigarskapane, skal kontrollutvalet utan ugrunna opphald sende rapportar til kommunestyret for handsaming.

Det blir tilrådd at kontrollutvalet sluttar seg til planutkastet og oversende saka til behandling i kommunestyret med innstilling som foreslått.

Vedlegg

Rapport frå risiko- og vesentlegvurdering 2024 - Stranda kommune

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING 2024-2027

STRANDA KOMMUNE

Grunnlagsdokument for plan for forvaltningsrevisjon og plan for
eigarskapskontroll 2024-2027

juli 2024

Møre og Romsdal Revisjon SA er eit samverkeføretak eigd av kommunane Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven, Haram og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonsteneste for eigarane. Hovudkontoret ligg i Kristiansund og det er avdelingskontor i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidlegare rapportar frå Møre og Romsdal Revisjon SA er på heimesida vår: www.mrrevisjon.no

FORORD

Møre og Romsdal Revisjon SA har etter avtale med kontrollutvalet i kommunen gjennomført ein risiko- og vesentlegvurdering av verksemda i kommunen. Dette gir eit grunnlag for kontrollutvalet sin vidare prosess med utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll for perioden 2023-2027.

Risiko- og vesentlegvurdering (ROV) går gjennom kommunal verksemd og eigarskap i Stranda kommune. Rapporten summerer opp resultata frå gjennomgangen vår av verksemda, på bakgrunn av dei identifiserte risikoane som ligg til grunn for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Vi takkar kontrollutvalet, sekretariatet, folkevalde og kommunedirektøren med administrasjon for nyttige bidrag. Bidraga har skapt eit godt utgangspunkt for kontroll og betring av Stranda kommune.

Ålesund/Kristiansund, 02.07.2024

Ingrid Walstad Larsen
Oppdragsansvarlig revisor

Ola Godø Andersen
Forvaltningsrevisor

SAMANDRAG

Møre og Romsdal Revisjon SA har gjennomført risiko- og vesentlegvurdering av kommunens verksemd, og av føretak kommunen har eigarinteresser i, som grunnlag for utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll. Arbeidet er utført etter bestilling fra kontrollutvalet i Stranda kommune.

Risiko- og vesentlegvurdering

Risiko er at det skjer noko som gjer at kommunen ikkje når sine målsettingar. Risikofaktorar er moglege hendingar som gjer at kommunen ikkje når sine målsettingar. Analysen setter opp de viktigaste risikofaktorane som kan hindre kommunen i å nå sine mål. I vurderingane er det tatt omsyn til dei tiltak kommunen har iverksett for å sikre en tryggande internkontroll.

Risikofaktorane er vurdert ut frå sannsyn for at den inntreff, og den konsekvensen det vil ha om det inntreffar. Konsekvensane kan ha følger for kommunens egen verksemd og/eller kommunens innbyggjarar. Det vil alltid vere ein viss risiko for at kommunen ikkje når sine mål, men mykje av denne risikoen har både lav sannsyn og lav konsekvens. Avslutningsvis blir vesentlegheit vurdert, som er en samla vurdering av alvorsgraden i den trusselen som den enkelte risikofaktor representerer når det kommer til kommunens måloppnåing. Vesentlegheit kan vurderast frå ulike perspektiv:

- Økonomisk perspektiv
- Politisk perspektiv
- Brukarens perspektiv
- Medarbeidarens perspektiv
- Samfunns- og miljøperspektiv

Forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalet skal i henhold til KommuneLOVA § 23-2 påsjå at det utførast forvaltnings-revisjon av kommunens verksemd, og av selskap kommunen har eigarinteresser i. Forvaltningsrevisjon er heimla i KommuneLOVA § 23-3 og er en del av kommunens eigenkontroll, og kommunestyrets kontroll med kommunens forvaltning. Forvaltningsrevisjonens rolle er å undersøke om kommunens verksemd skjer i tråd med gjeldande lover og regler, og kommunens planer og vedtak. Fokus kan og rettes mot effektivitet og kvalitet i produksjonen av velferd for kommunens innbyggjarar. Forvaltningsrevisjon er en form for revisjon av offentleg virksomheit som i KommuneLOVA blir definert som: «Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak».

Eigarskapskontroll

Eigarskapskontroll inneber å kontrollere om den som utøver kommunens eigarinteresser, gjer dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipp for eigarstyring. Det er et skilje mellom eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet. Praksis tilseier likevel at det er en glidande overgang mellom disse to hovudkategoriane, og at det i enkelte tilfelle kan være vanskeleg å skilje mellom kva som inngår i desse kategoriane. Disse utgjer likevel to adskilte kontrollformer, og dei er regulert gjennom kvar sin paragraf i Kommunelova. Av denne grunn er områdene omtalt i egne kapittel.

Risiko- og vesentlegvurdering som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon

Kommunelova § 23-3, 2. ledd bestemmer at kontrollutvalet minst éin gong i valperioden, og seinast innan utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, skal utarbeide ein plan som viser for kva område det skal gjennomførast forvaltningsrevisjonar. Planen skal baserast på ei risiko- og vesentlegvurdering av kommunens verksemd og verksemda i kommunens selskap. Føremålet med risiko- og vesentlegvurderinga er å finne ut kvar det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Møre og Romsdal Revisjon SA har i denne rapporten utarbeidd ei risiko -og vesentlegvurdering som kontrollutvalet skal bruke som grunnlag ved utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon 2024 til 2027.

Risiko- og vesentlegvurdering som grunnlag for plan for eigarskapskontroll

Kommunelova § 23-4, 2. ledd bestemmer at kontrollutvalet minst éin gong i valperioden, og senast innan utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, skal utarbeide en plan for kva slags eigarskapskontrollar som skal gjennomførast. Planen skal baserast på en risiko- og vesentlegvurdering av kommunens og fylkeskommunens eigarskap. Hensikten med risiko- og vesentlegvurderinga er å finne ut kor det er størst behov for eigarskapskontroll. Møre og Romsdal Revisjon SA har i denne rapporten utarbeidd en risiko og vesentlegvurdering som kontrollutvalet skal bruke som grunnlag ved utarbeiding av plan for eigarskapskontroll 2024 til 2027.

Aktuelle område for og tema for forvaltningsrevisjon

Basert på gjennomført risiko -og vesentlegvurdering er følgande områder vurdert å ha størst risiko:

Berekraft og samfunnsutvikling	Samla risikovurdering
Strategisk og helhetlig planlegging av arbeidet med berekraftmåla Oppdaterte planverk	Middels (M/M-H)
Lokaldemokrati	Samla risikovurdering
Lokaldemokrati: Kvalitet i sakshandsaminga	Låg-Middels (L-M/M)
Openheit og innsyn: Meiroffentligheit, internkontroll, innbyggjarane sin tilgang til informasjon	Låg-Middels (L-M/M)

Tillitsskapende forvaltning	Samla risikovurdering
Internkontroll, etterleving av system for internkontroll	Middels (M/H)
Avvikskultur- og handtering av avvik	Middels (M/M)
Interkommunale samarbeid	Middels (M/M)
Datasikkerheit og informasjonstryggleik	Høg (M/H og H/H)
Organisering av IKT-arbeidet	
Innkjøp og offentlege anskaffingar	Middels (M/H)

Tenesteyting og myndigheitsutøving	Samla risikovurdering
Klart språk	Middels (M/M)
Sjukefråvær	Høg (H/H)
Rekruttering	
Personalforvaltning og omstilling	
Oppvekst: - Skulemiljø, oppfølging av Læringsmiljøprosjektet - Rekruttering	Middels (M/M)
Helse og omsorg: - Omstillingsprosessar - Rekruttering	Høg (H/H)
Bekjemping av fattigdom – er kommunen nok i forkant?	Middels (M/M)
Sårbare grupper	
Byggesakshandsaming	Høg (M-H/H)

Aktuelle selskap og tema for forvaltningsrevisjon i selskap

Basert på gjennomført risiko- og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon i Stranda Hamnevesen innan berekraft og om kommunen sine mål og strategiar vert følgd.

Aktuelle område for eigarskapskontroll

Basert på gjennomført risiko- og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre eigarskapskontroll innan følgjande tema:

- Grunnleggande eierstyring
- Eierstyring i einskilde føretak

Føretak:

- Stranda Eigedomsselskap AS
- Byrg kompetansesenter AS

INNHALD

1.	INNLEIING	6
1.1	Bestilling	6
1.2	Risiko- og vesentlegvurdering	6
1.3	Forvaltningsrevisjon.....	6
1.4	Forvaltningsrevisjon i selskap kommunen eig	7
1.5	Eigarskapskontroll	7
1.6	Metode.....	7
1.7	Oppbygging av rapporten - lesarettleiing.....	10
2	OM KOMMUNEN	12
2.1	Organisering	12
2.2	Kommunen sin visjon, mål og satsingsområde	13
2.3	Økonomiske tal og måltal.....	15
2.4	Kommunebarometeret	16
2.5	Interkommunale samarbeid	17
3	RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING FORVALTNINGSREVISJON.....	19
3.1	Berekraft og samfunnsutvikling	19
3.2	Lokaldemokrati	22
3.3	Tillitsskapande forvaltning	25
3.4	Tenesteyting og myndighetsutøvelse	36
3.5	Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – oppsummering.....	50
4.	RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAPER – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP	51
4.1	Innleiing	51
4.2	Om kommunalt eigarskap	51
4.3	Kjelder til data	53
3.6	Eigarskap i Stranda kommune	53
4.5	Risiko- og vesentlegvurdering - Eigarskapskontroll	54
4.6	Risiko- og vesentlegvurdering – Forvaltningsrevisjon i selskaper	56
	REFERANSELISTE	58

1. INNLEIING

1.1 BESTILLING

Møre og Romsdal Revisjon SA har gjennomført risiko- og vesentlegvurdering av kommunen si verksemd som grunnlag for kontrollutvalet si utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll etter bestilling frå kontrollutvalet i sak PS 03/25.

Kontrollutvalet skal syte for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i, og at kommunen sine eigarinteresser i selskap blir kontrollert. For å sikre at kommunestyret vel dei mest relevante prosjekta, skal kontrollutvalet utarbeide ein plan for forvaltningsrevisjon og ein plan for eigarskapskontroll, jf. kommunelova §§ 23-3 og 23-4. Planane skal vere basert på risiko- og vesentlegvurdering.

I dette kapitelet ser vi nærare på kva risiko- og vesentlegvurdering, forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll er samt metode og kva for informasjonsgrunnlag vi har nytta som grunnlag for vurderingane våre.

1.2 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING

Formålet med risiko- og vesentlighetsvurderinga er å avdekkje dei områda der det kan vere størst behov for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Det finst ingen spesifikke krav til korleis ein skal gjennomføre denne vurderinga, anna enn at ho skal byggje på ei evaluering av risiko og kva som er vesentleg.

Risiko omfattar potensialet for avvik frå regelverk, mål, vedtak og andre retningslinjer som kommunen har for verksemda. Risiko består av både sannsyn og konsekvensen av slike avvik. Vesentlegheit kan vurderast frå ulike perspektiv, inkludert økonomi, politikk, brukarbehov, medarbeidarinteresser, samt samfunns- og miljømessige omsyn.

Det finns ingen objektiv storleik som kan nytast til å avgjere kva som er vesentleg. For å prioritere mellom områda der det er identifisert risiko for avvik, må kontrollutvalet til slutt gjere ei skjønsmessig vurdering av kva område som er mest vesentleg.

1.3 FORVALTNINGSREVISJON

Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderingar av økonomi, produktivitet, etterleving av reglar, måloppnåing og verknader basert på vedtak frå kommunestyret eller fylkestinget.

Forvaltningsrevisjon fungerer som ein kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen samtidig som ho kan ha stor betydning for læring og utvikling.

Det er gjennomført to forvaltningsrevisjonar i Stranda kommune i førre periode (2019-2023): Vass og avløpssystem (2020) og kvalitet og ressursbruk i grunnskuleopplæringa (2022).

1.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP KOMMUNEN EIG

Kontrollutvalet har plikt til å gjennomføre forvaltningsrevisjon både internt i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i. Forvaltningsrevisjon kan i prinsippet utførast i alle typar selskap kommunen har eigarinteresser i.

Døme på tema for forvaltningsrevisjon i selskap inkluderer måloppnåing, offentlege anskaffingar, habilitet, etikk og samfunnsansvar, arbeidsmiljø og økonomisk drift. Krava til forvaltningsrevisjon er i utgangspunktet dei same, uavhengig av om revisjonen vert utført i kommunen eller i eit selskap.

Når kommunen organiserer verksemda gjennom selskap, påverkar dette likevel moglegheitene for styring, innsyn og kontroll. Kontrollutvalet må derfor ta omsyn til spesifikke forhold ved forvaltningsrevisjon med selskap. Dette inkluderer eigne reglar for kontrollutvalets rett til innsyn i selskapet. Det kan også vere nødvendig å samordne kontrollen dersom fleire kommunar eig selskapet saman.

1.5 EIGARSKAPSKONTROLL

Eigarskapskontroll handlar om å sjekke om den som utøver kommunen sine eigarinteresser, gjer dette i tråd med lover, forskrifter, vedtak frå kommunestyret og anerkjende prinsipp for eigarstyring.

Det er eit skilje mellom eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet. Praksis syner likevel at det er ein glidande overgang mellom desse to hovudkategoriane, og at det i enkelte tilfelle kan vere vanskeleg å skilje dei. Eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon er to ulike former for kontroll, og er regulerte i kvar sine paragrafar i kommunelova. Av den grunn blir områda omtalte i eigne kapittel.

1.6 METODE

Kva har vi gjort?

Vi har arbeidd med å identifisere dei områda i kommunen som har størst risiko for feil og manglar. Dette kallar vi ein risiko- og vesentlegvurdering.

Korleis har vi gjort det?

1. Vi har studert lover og rettleiingar. Vi har undersøkt kva lovgjevinga seier om risiko- og vesentlegvurdering, rettleiaren til NKRF for risiko- og vesentlegvurdering og andre gjennomførte vurderingar.

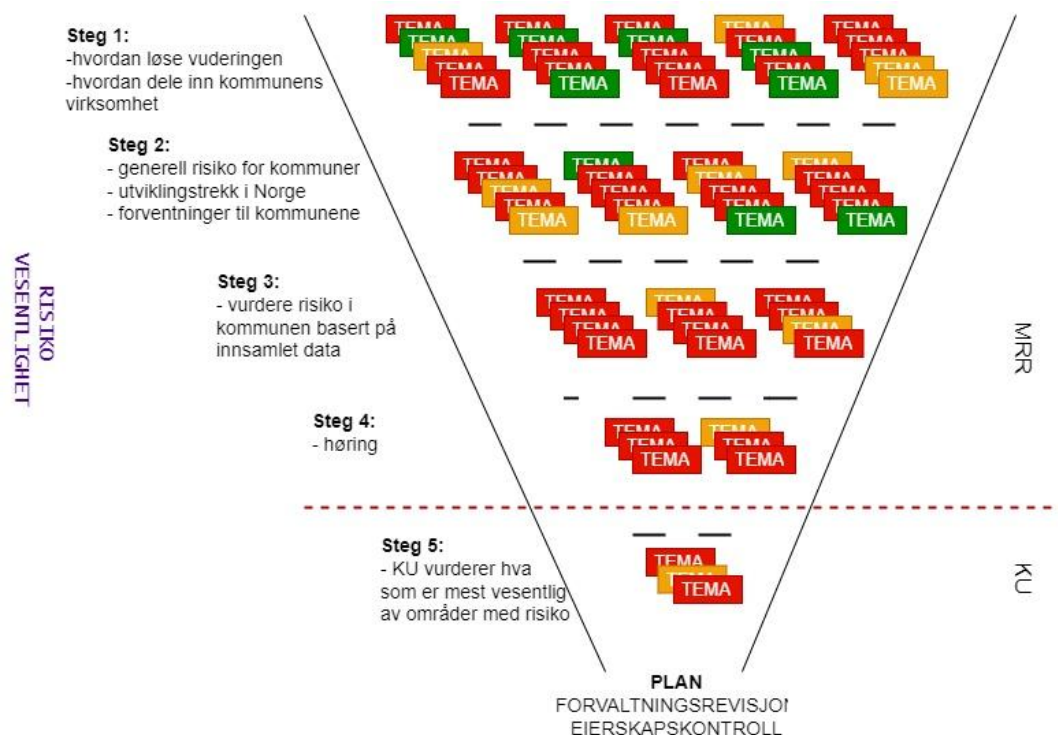
Vi har brukt kommunelova som utgangspunkt. Kommunelova definerer kva kommunen skal vere og gjere. Difor har vi nytta lova til å inndeile kommunen sin verksemd i ulike

område. Kommunen skal tilby tenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggjarane, utøve offentlig myndigheit og bidra til ein effektiv, tillitsskapande og berekraftig forvaltning.

Basert på kommunen sine ansvarsområde etter kommunelova har vi delt risiko- og vesentlegvurderinga inn i fire hovudområde:

- Berekraft og samfunnsutvikling
 - Lokaldemokrati
 - Tillitsskapande forvaltning
 - Tenesteyting og myndigheitsutøving
2. Vi har identifisert vesentlege risikoar for kommunane. Kva utfordringar møter kommunar generelt sett, korleis utviklar samfunnet seg, kva føresetnader har kommunane, kva må dei ta omsyn til, kva pålegg har dei, kva forventningar har dei til sittande politisk leiding, og kva er dei generelle risikoane i dagens samfunn? For å finne svar på dette har vi henta informasjon frå kjelder som Kommunanes Sentralforbund, Økokrim, Helsedirektoratet, Politiets sikkerheitsteneste og Statsforvaltaren i Møre og Romsdal. Vi har valt ut tema som vi meiner er vesentlege og utgjer ein risiko for alle kommunar. Innan kvart tema har vi identifisert moglege risikofaktorar som òg gjeld for alle kommunar.
- Desse er valde ut med bakgrunn i regelverk, element i internkontroll, andre risiko- og vesentleganalysar, forventningar frå Statsforvaltaren og vår eigen kunnskap på området. Risikofaktorane kan òg sjåast i samheng med områda ein forvaltningsrevisjon kan rettast mot, som er økonomi, produktivitet, regeloverhaldning, måloppnåing og verknader.
3. Vi har vurdert risikoen i kommunen. Basert på informasjon vi har samla inn om kommunen, vurderer vi kva risikofaktorar som ser ut til å vere mest relevante for kommunen. Vi vurderer om risikoen er låg, middels eller høg. Risiko blir delt inn i sannsyn for at hendinga inntreff og konsekvensar om hendinga inntreff. Dette rangerer vi òg som låg, middels eller høg, og endar opp med ei vurdering av risiko. Dersom risikoen er høg eller middels, kjem vi med forslag til moglege tema for forvaltningsrevisjon.
4. Høyring av risiko- og vesentlegvurderinga til ordførar og kommunedirektør. Vi tek omsyn til innspel som kjem, og eventuelt justerer informasjon og vurderingar. Etter at steg fire er ferdig, sender vi risiko- og vesentlegvurderinga over til kontrollutvalet.
5. Kontrollutvalet bør i steg fem vurdere kva risikoområde som er mest aktuelle for forvaltningsrevisjon og eigarkontroll. Basert på den vurderinga, utarbeider kontrollutvalet ein plan for forvaltningsrevisjon og eigarkontroll

Tabell: En visuell fremstilling av korleis arbeidet med risiko- og vesentlegvurderinga er løst i ulike steg (MRR SA).

Vi summerer opp vår vurdering i følgende risikotabell:

Risiko-faktor	Grunngjeving for nivå av sannsyn	Grunngjeving for nivå på konsekvens	Sannsyn	Konsekvens	Risiko-nivå
Aktuelle risiko-faktorar	Kort skildring	Kort skildring	Høg	Høg	
			Middels	Middels	
			Låg	Låg	

Risikofaktorane er dei eller den mest relevante for kommunen.

Grunngjevinga for nivå av sannsyn: Korte skildringar av kva kommunen gjer (eller ikkje gjer) for å redusere risiko.

Grunngjevinga for konsekvensnivået: Kan sjåast frå ulike perspektiv og skildrar konsekvensane om risikofaktoren skulle inntreffe.

Sannsyn: Vår vurdering av om det er lågt, middels eller høgt sannsyn for at vald risikofaktor inntreff.

Konsekvens: Vår vurdering av om det er låg, middels eller høg konsekvens om vald risikofaktor inntreff.

Risikonivået: Vår vurdering av om det er låg, middels eller høg risiko.

Vår vurdering av risiko- og vesentlegheit fører til forslag til tema for forvaltningsrevisjon og eigarkontroll der det er aktuelt.

INFORMASJONGRUNNLAG OM KOMMUNEN

For å skaffe informasjon om risikoområde i kommunen, har vi nytta informasjon frå ei rekkje kjelder:

- Dialog med kontrollutvalet 2019-2023 og kontrollutvalet 2023-2027
- Oppstartmøte med kommunedirektør og ordførar.
- Spørjeundersøking til politikarar og administrasjonen i kommunen
- Intervju med kommunalsjef helse og omsorg
- Intervju med kommunalsjef oppvekst
- Faktasjekk i kommunen
- Kommunens planar
- Rapporteringar
- Kommunens eigarskapsmelding (2018)
- Kommunebarometeret for 2023
- Statsforvaltaren sin tilsynskalender
- Forenkla etterlevingskontrollar 2019-2022
- Revisjonens erfaring/kunnskap om kommunen frå tidlegare revisjonar

Det er gjennomført ei spørjeundersøking blant leiarar og politikarar (gruppeleiarar) i kommunen. Blant leiarane var det 40 % svar (til saman fire av ti personar svarte), og blant politikarane var det 67 % svar (til saman fire av seks personar svarte). Svara frå undersøkinga blir nytta som eit supplement til informasjon vi innhentar frå fleire kjelder. Vi har hatt dialog med oppdragsansvarleg rekneskapsrevisor. Rapporten er sendt på faktasjekk til kommunen og ordførar, og vi har teke med innspel og tilbakemeldingar frå desse.

AVGRENSNINGAR

Risiko- og vesentlegvurderinga er gjort på eit overordna nivå. Omfanget er avgrensa ut frå kva som er føremålet med analysen, det vil seie å identifisere kvar det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Analysen er vidare avgrensa av ressursar vi har hatt til rådvelde. Vi påpeikar at risiko- og vesentlegvurderinga er gjort med kvalifisert skjønn, og skal ikkje tolkast som eksakt vitenskap.

BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJON

Vi har valt å halde vurderinga på eit overordna nivå. Når ein forvaltningsrevisjon skal bestillast av kontrollutvalet, er det naturleg at detaljeringsgraden innan det valde området blir skjerpa. Her ser vi føre oss at risikofaktorane kan vera til god nytte.

1.7 OPPBYGGING AV RAPPORTEN - LESARETTLEIING

I kapittel blir det gitt ein oversikt over kommunen si organisering, økonomi, mål, resultat frå Kommunebarometeret, interkommunale samarbeid og eigarskap.

Kapittel tre består av risiko- og vesentlegsvurderinga for forvaltningsrevisjon. Vurderinga er delt inn i fire hovudområde. Innan kvart hovudområde kan det være fleire underområder. Kvart underområde vil være bygd opp på same måte:

1. Kort innleiing om temaet, kvifor området er vesentleg og kva som er moglege risikoar.
Dette gjeld for alle kommunar.
2. Liste over moglege risikofaktorar innan området. Gjeld òg for alle kommunar.
3. Data om Stranda kommune og eventuelle risikoreduserande tiltak.
4. Vår vurdering og ein tabell som oppsummera risikovurderinga vi har gjort.
5. Eventuelt forslag til aktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Kapittel tre avsluttast med ein oversikt over risikoområder med middels og høg risiko- og vesentlegvurdering.

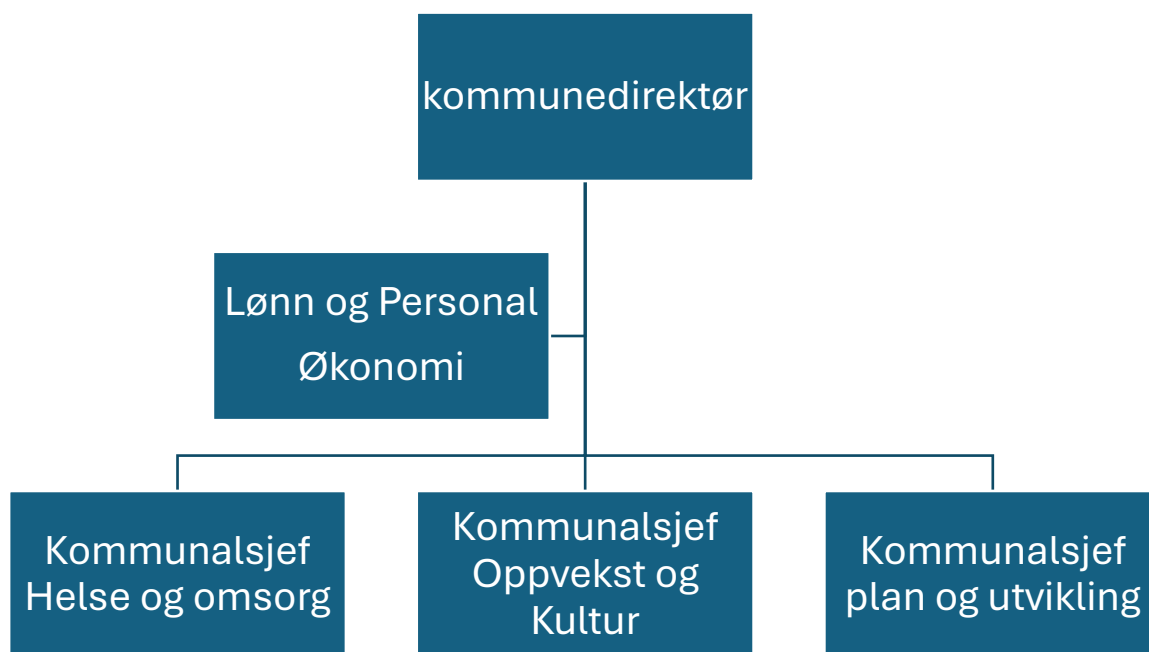
Kapittel fire handlar om risiko- og vesentlegsvurdering i selskap, både forvaltningsrevisjon i selskapa og eigarskapskontroll.

2 OM KOMMUNEN¹

I dette kapittelet ser vi på kommunens mål og satsingsområde, økonomi, samarbeid og eigarskap. Det gir ein bakgrunn for risiko- og vesentlegvurdering.

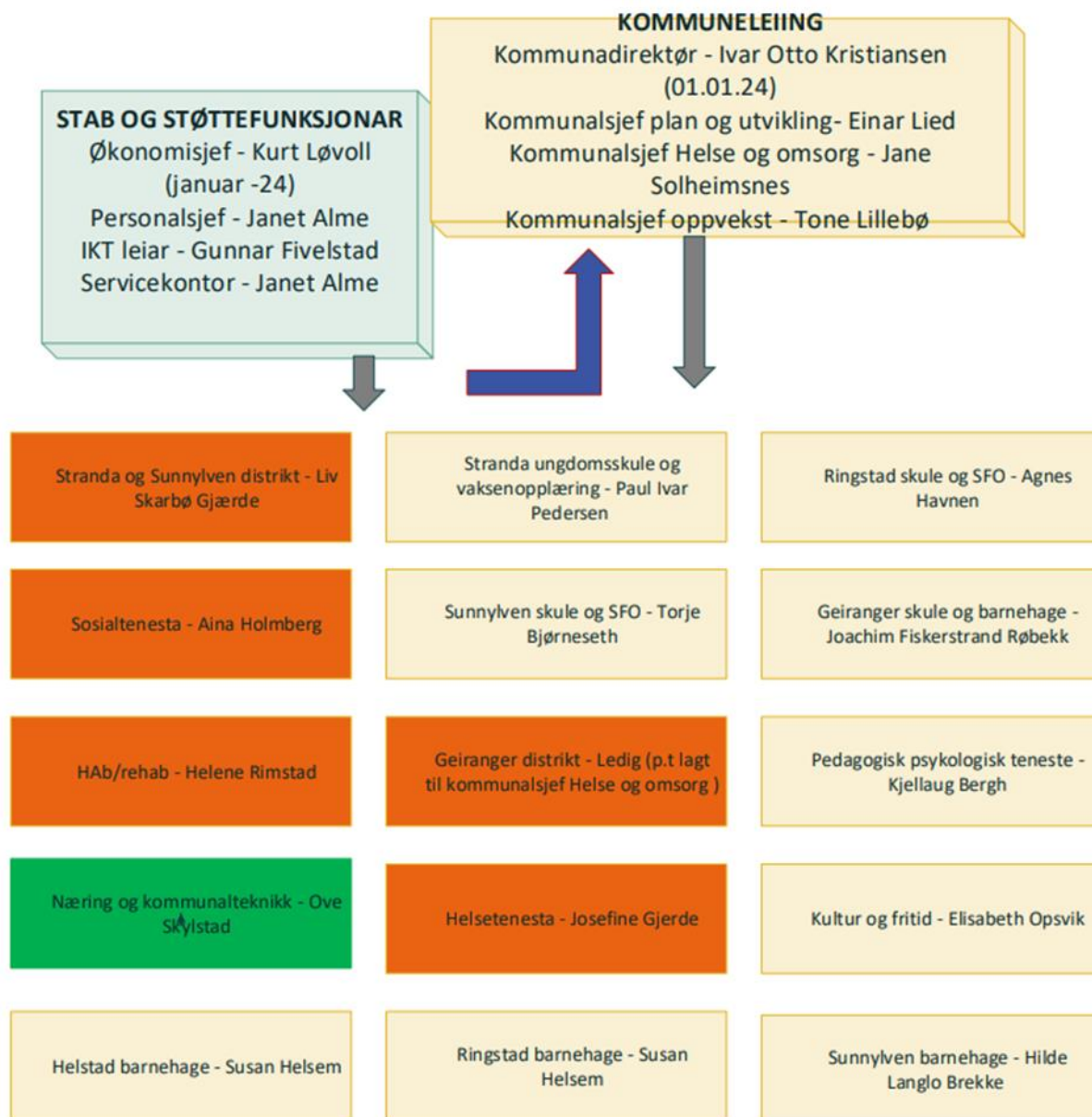
2.1 ORGANISERING

Kommunestyret i Stranda består av 23 representantar og er det øvste organet i kommunen. Formannskapet består av 7 representantar. Det er i tillegg 8 utval i Stranda kommune; Kommuneplanutvalet, Fast utval for plansaker, Helse-, oppvekst og kulturutvalet, Levekårsutvalet, Partssamansett Utval, Utval for miljø og kommunalteknikk, Utval for klagesaker, Utval for viltforvaltning og Utvalet for viltsaker. Kontrollutvalet har og 5 medlemmar. Det er i tillegg fleire råd og utval som Eldreråd, Ungdomsrådet og Råd for likestilling av personar med funksjonsnedsetting (kommunens heimeside).

¹ Kommunedirektøren opplyser at kommunen vil sjå på organisasjonsforma i samband med planprosessen framover. Kommunen planlegg ein gjennomgang av alle kommunalområder i løpet av hausten 2024 og våren 2025, og ein vil deretter ta stilling til korleis organisasjonen skal sjå ut. I dette arbeidet vil involvering av politisk nivå, arbeidsmiljøutvalet og tillitsvalde vil bli vektlagt.

Stranda kommune - Organisasjonskart

2.2 KOMMUNEN SIN VISJON, MÅL OG SATSINGSOMRÅDE

Kommuneplanen er ein overordna plan for samfunnsutviklinga i perioden. Stranda har ein samfunnsdel som gjeld for perioden 2019-2031. Det føreligg ikkje nyare kommuneplan på kommunens nettstad. Samfunnsdelen vart vedteken av kommunestyret 113.02.2019. Kommuneplanens samfunnsdel tek føres seg kommunens vurdering av **status, utviklingstrekk og utfordringar innan åtte fokusområde**. Desse er:

1. Bygd- og tettstadutvikling
2. Helse og omsorg

3. Barn og unge
4. Samferdsel og infrastruktur
5. Samfunnstryggleik
6. Natur og friluftsliv
7. Kultur, kulturmiljø og idrett
8. Næringsliv og sysselsetting

På bakgrunn av dei åtte fokusområda vil kommunen satse på **tre hovudtema** som kvar er utstyrt med ei rekkje **mål og strategiar**. Desse er:

1. Bygdeutvikling – levande bygdelag
2. Næringsliv – på veg mot ei innovasjonsklynge
3. Turisme – vekst gjennom heile året og i heile kommunen i samspel med natur, lokalsamfunn og næring

I økonomiplanen for 2024-27, som kan tene som kommuneplanen sin **handlingsdel**, heiter det at kommuneplanen har **visjonen** om at:

Stranda kommune skal vere eit samfunn der utvikling og trivsel står i sentrum, og gjer kommunen trygg og god å bu og leve i for alle aldersgrupper.

Dei **overordna måla i kommuneplanen** er i økonomiplanen skildra som å:

- Leggje til rette for ei berekraftig utvikling av lokalsamfunnet der målet skal vere å ta vare på og styrkje busetnaden og folketalet i heile kommunen.
- Ha ein målretta infrastruktur som sikrar innbyggjarane sine behov for arbeid, bustad, tryggleik, kultur og miljø, å syte for gode tenestetilbod innan for helse, omsorg, oppvekst og utdanning.
- Ha ein organisasjon som er open og publikumsvennleg, der det vert lagt vekt på effektivitet, kvalitet, samarbeid og informasjon, og der innbyggjarane sine behov står i sentrum.
- Føre ei kontinuerleg og samordna planlegging som sikrar kostnadseffektiv drift av kommunen, og som varetek måla der resultatet er målbart.

Angåande kommuneplan skriv kommunedirektøren til revisjonen at det vert arbeidd med ny samfunnsplan som har grunnlag i den tidlegare, planstrategien som har vore ute på høyring. Ein del av planane er framskunda i 2024 for å kunne realisere planar framover. Det er naudsynt at all overordna planverktøy heng saman med dei ulike handlingdelane og planstrategien. Arealdelen treng ei oppdatering for å redusere ressursbruk.

Investeringsplan og økonomiplan må henge saman med overordna kommuneplan (samfunnsdel og arealdel). Det er viktig for å få den utviklinga som ein søker og som er naudsynt.

2.3 ØKONOMISKE TAL OG MÅLTAL

Ifølge årsmeldinga for 2023 skal dei finansielle måltala til kommunen sikre at den økonomiske handleevna vert ivaretatt over tid. Dei skal, saman med realistiske planar, vere eit verktøy som sikrar ei langsiktig og planmessige styring og utvikling av kommunen sine tenester og økonomi. Stranda kommunestyre vedtok i 2019 følgjande måltal ein skal styre mot:

1. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter – minimum 1,75%.
2. Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter – minimum 10 %.
3. Netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter – maksimum 100%

Årsmeldinga for 2023 legg fram det konsoliderte brutto driftsresultatet slik:

- Stranda Hamnevesen KF 25,7 mill. kroner
- Stranda kommune 5,5 mill. kroner

Etter finanspostar viser konsolidert netto driftsresultat 24,6 mill. kroner. Dette fordeler seg slik:

- Stranda Hamnevesen KF 24,6 mill. kroner
- Stranda kommune - kr 25 264,-

Det positive netto driftsresultatet gjeld med andre ord hamnevesenet. Det er ikkje heilt uvanleg å operere med omgrepet korrigert netto driftsresultat, der ein tek omsyn til avsetning og bruk av bundne fond. Korrigert netto driftsresultat for Stranda kommune utan føretaket var 1,15 mill. kroner.

Resultatet syner at kommunen er i ein **særs utsett økonomisk situasjon**, som er noko betre medrekna inntektene frå hamnevesenet. Ifølge hamnevesenet si eiga årsmelding skuldast det gode resultatet mellom anna den svake kronekursen og fleire cruisepassasjerar enn først innmeldt. Tabellane under gir ei oversikt over driftsresultatet med og utan inntektene frå hamnevesenet.

Tabell *utan* hamnevesenet

	Svært utsatt	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom
Netto driftsresultat 2020	-0,1			
Disposisjonsfond 2020	1,9			
Netto lånegjeld 2020	143,3			
Netto driftsresultat 2021	0,2			
Disposisjonsfond 2021	1,2			
Netto lånegjeld 2021	140,3			
Netto driftsresultat 2022	-0,7			
Disposisjonsfond 2022	1,4			
Netto lånegjeld 2022	141,9			
Netto driftsresultat 2023	-0,01			
Disposisjonsfond 2023	1,5			
Netto lånegjeld 2023	136,2			

Tabell *med* hamnevesenet

	Svært utsatt	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom
Netto driftsresultat 2020	-1,8			
Disposisjonsfond 2020				8,7
Netto lånegjeld 2020	168,4			
Netto driftsresultat 2021	-0,3			
Disposisjonsfond 2021			7	
Netto lånegjeld 2021	150,6			
Netto driftsresultat 2022				2,4
Disposisjonsfond 2022				9,7
Netto lånegjeld 2022	142,5			
Netto driftsresultat 2023				4,4
Disposisjonsfond 2023				13,6
Netto lånegjeld 2023	134,2			

2.4 KOMMUNEBAROMETERET

Kommunebarometeret er ein samanlikning av kommunane basert på 155 nøkkeltal innan 12 sektorar (Kommunal Rapport 2023). Hensikta er å gje ein lettfatteleg og tilgjengeleg oversikt over korleis kommunane driv. Resultatet gir ein indikasjon, sjansen til å stille spørsmål og ikkje minst lære av andre kommunar. Tala er i hovudsak henta frå SSB sin KOSTRA-database for 2022. Det er i tillegg henta statistikk frå kjelder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks frå Telemarksforskning.

I det førebelse barometeret er kommunane rangert etter ujustert poengsum. Kommunane blir rangert innan kvar einskild nøkkeltal, kvar sektor og totalt. Karakteren speglar kommunen si plassering i sektoren relativ til dei andre kommunane. Karakteren blir med andre ord ikkje satt ut frå definerte kriteria for kva som er objektivt «bra» eller «dårleg». Eit rødt nøkkeltal betyr at dei fleste andre kommunane gjorde det betre. For somme nøkkeltal gjer heile Kommune-Noreg det

bra. Så bra, at sjølv dei kommunane som kjem ut lågt, ligg godt over normer og over minimumskrav til tenesta.

I kommunebarometeret for 2023 kan vi lese følgande oppsummering om Stranda kommune:

Kommunen havner litt under midten av totaltabellen. Stranda havner på en 203. plass i årets endelige utgave av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Da har vi justert plasseringen med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Ser vi bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 233. plass.

Stranda havner i «raud» gruppe i seks² av tolv kategoriar. For **pleie og omsorg** er det særleg låg andel ansatte har fagutdanning, lite tid med lege for sjukeheimsbebuarar og låg andel som får dekt bistand til fritidsaktivitetar som trekk ned. For **barnevern** kjem det fram at mange born under omsorg manglar omsorgs- og tiltaksplan, medan det for **kultur** kjem fram at driftsutgiftene til kommunen i relativt liten grad går til aktivitetstilbod til born og unge, idrettsanlegg og frivillige.

I kategorien **sakshandsaming** er det andel saker med fristbrot og gjennomsnittleg sakshandsamingstid som trekk ned snittet. For **økonomi** bidreg relativt høg renteeksponert gjeld, lavt disposisjonsfond og netto driftsresultat til at Stranda ligg bak landsgjennomsnittet.

Kommunedirektøren skriv i ein generell kommentar at dette er riktig og kjend informasjon som ein må og tek på alvor.

2.5 INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Interkommunalt samarbeid kan bli organisert i eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samverkeføretak, foreining/stiftelse eller ein anna eining som det er rettsleg tilgang til. Ein del av dei kommunale oppgåvene kan blir utført i interkommunale samarbeid.

Ifølge KommuneLOVA skal kommunar minst éin gong i valperioden utarbeide ei eigarskapsmelding som skal vedtakast av kommunestyret eller fylkestinget. Stranda si siste eigarskapsmelding er frå 2018 og kommunestyret vedtok 20. mars 2024 i sak 025/24 plan for arbeid med ny eigarskapsmelding.

Lista under er ei ikkje-uttømmende oversikt over Stranda sine interkommunale samarbeid og selskap basert mellom anna på eigarskapsmeldinga frå 2018.

INTERKOMMUNALE SAMARBEID DER STRANDA KOMMUNE ER VERTSKOMMUNE

- Stranda og Fjord barnevern
- Gjesteelever Stranda-Fjord

² Stranda får òg raudt resultat for kategorien «sosialtjenesten», men tala for denne kategorien kjem av ukjende grunnar ikkje fram.

- Gjestebarnhageplasser Stranda-Fjord
- Veterinærvaktområde Stranda-Sykkylven
- Felles brannsjef Stranda-Fjord
- Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv

SAMARBEID DER ANDRE KOMMUNER ER VERTSKOMMUNE

• Sunnmøre friluftsråd (KO)• Sunnmøre regionråd• Kommuneadvokat Ålesund-Stranda• Regional innføringsleder for Helseplattformen på Nordre Sunnmøre• Storfjordsambandet AS• NAV Sykkylven-Stranda• Nordre Sunnmøre oppvekstsamarbeid• Krisesenter for Sunnmøre• Barnevernsvakta på Sunnmøre• Overgrepsmottaket i Ålesund	• Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde• Sykkylven-Stranda interkommunale legevakt• Ålesund interkommunale legevakt• Sunnmøre regionråd IKS• Krisesenter for Sunnmøre• Barnevernsvakta på Sunnmøre• Nordre Sunnmøre oppvekstsamarbeid

KOMMUNALE SAMARBEID OM TJENESTER LAGT I SELSKAPER

• Attvin AS• Attvin Næring AS• Møre og Romsdal 110-sentral Ålesund KF• Sunnmøre innkjøpssamarbeid• IUA Sunnmøre kommunalt oppgåvefellesskap (IUAS)• Biblioteksentralen SA• Kommunerevisjonsdistrikt nr 3 i Møre og Romsdal IKS	• Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS• Personvernombud IKA Møre og Romsdal IKS• Sunnmøre kontrollutvalgssekretariat IKS• Åknes/Tafjord Beredskap IKS• Ålesundregionen interkommunale miljøelskap IKS

KOMMUNENS EIGARSKAP OG SELSKAP

AKSJESELSKAP (AS)

• Attvin AS• Attvin Næring AS• Tussa Kraft AS	• Stranda Eigedomsselskap AS• Byrg Kompetanse AS• Muritunet AS

KOMMUNALE FØRETAK

- Stranda Hamnevesen KF

INTERKOMMUNALE SELSKAP (IKS) og SAMVIRKE (SA)

• Møre og Romsdal Revisjon SA	• Storfjord Kulturhus SA

3 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING FORVALTNINGSREVISJON

3.1 BEREKRAFT OG SAMFUNNSUTVIKLING

FN sine berekraftsmål er ein felles arbeidsplan for å **utrydde fattigdom, motverke skilnad og stoppe klimaendring** (FN-sambandet 2023). To tredjedelar av berekraftsmåla kan berre bli nådd gjennom lokal innsats, noko som gir kommunane ei avgjerande rolle i arbeidet.

Planlegging er kommunane sitt fremste verktøy for å sikre ei berekraftig utvikling i sin kommune. Ei rekkje av dei samfunnsutfordringane vi står ovanfor, må bli løyst gjennom en strategisk og planmessig tilnærming. Dette omfattar arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnstrygging og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgsteneste, folkehelsearbeid med meir. Regjeringa og Statsforvaltaren ventar at berekraftsmåla skal vere utgangspunkt for all kommunal planlegging.

Det generelle kostnadsbilete er aukande, særleg innan pleie- og omsorgssektoren. Utrekningar viser at kommunesektorens årlege kostnadsvekst, som følgje av endringar i demografien, om få år vil vere to til tre gonger så høg som i 2022 (KS 2023:15). Mange kommunar har ein krevjande **økonomi** med høg gjeld og høgare driftsutgifter enn -inntekter. Kommunane må planlegge for å **tilpasse drifta til inntektene**. Kommunane skal nytte **finansielle måltal** som verktøy i styringa av økonomien. Kommunane står ovanfor tøffe prioriteringar framover, og må planlegge **strategisk og samla** (Statsforvaltaren sitt forventningsbrev for 2023).

Kommunane har ein stor oppgåve i å **få ned klimagassutslepp og tilpasse samfunnet til eit endra klima**. Den verksemda kommunen legg opp til må sette minst mogleg fotavtrykk i miljøet. Vi byggjer ned naturen, og mange artar er borte, eller sterkt trua. Freding av naturområde og matjord må få større merksemd. Noreg har plikta seg til å verne 30 prosent av naturen innan 2030. Dette krev at kommunane tek grep om samfunnsutviklinga på den måten dei kan.

MOGLEGE RISIKOFAKTORAR

- Berekraftsmåla er ikkje satt i samanheng
- Ulike berekraftsmål kan å vere i konflikt med kvarandre
- Manglande strategisk planlegging av arbeidet med berekraftsmåla
- Drifta er ikkje tilpassa inntektene
- Planlegg ikkje langt nok fram i tid
- Samfunnsdelen blir vedteke seint i kommunestyreperioden (KS 2022:42)
- Manglande kopling mellom samfunnsdel og andre planer, budsjett og økonomiplan
- Mangelfull oppfølging av tiltak
- Arbeider ikkje for å bevare naturmangfald
- Prioriterer ikkje å redusere klimagassutslepp
- Gjennomfører ikkje konkrete klimatiltak (gjennom klimabudsjett/styringsverktøy)

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

OPPLYSNINGAR OM KOMMUNEN

I nemnde økonomiplanen for 2024-27 heiter det at kommunen dei siste åra hatt eit nivå på drift som ikkje er berekraftig korkje økonomisk eller når det kjem til tilgangen på kompetanse i framtid, og ekstern hjelp er hyra inn for å sjå på kommunen si organisering og ressursbruk. Målsettinga er at kommunen skal få «**ein sunn økonomi som skal sikre innbyggjarane eit godt og mangfaldig tenestetilbod – ikkje berre i 2024, men også i framtida.**» Meirforbruk i 2023 knytte seg i hovudsak til kommunalteknikk (veg og brann) og helse og omsorg (vikarbruk, overtid). I Kommunebarometeret er det særleg høg renteeksponert gjeld og relativt svakt netto driftsresultat som trekk Stranda ned på økonomiindikatoren.

Når det kjem til målsettinga om **bygde/folketalsutvikling** har ein ifølge årsmeldinga mellom anna tatt imot 40 flyktningar og arbeid for etablering av leilegheiter i alle bygdelag. På **næringslivssida** har arbeidet i stor grad retta seg mot støtte til gründerar og tilrettelegging for satsingar innan mat og drikke. Med mål om **auka vekst i reiseliv** har Stranda mellom anna vedteke ein reisemålsplan for heilårsturisme for 2024-28, resertifisert kommunen som berekraftig reisemål og arbeid for heilårsopen fylkesveg mot aust. Vidare skal satsinga på «kvalitetsturisme» legge betre til rette for dei som kjem «slik at natur og infrastruktur ikkje forringast av turistmengda.» Til sist er det utarbeidd ein masterplan for Geiranger viss mål og strategiar skal integrerast i vidare handlingsplanar, sektorplanar og kommune(del)planar.

Når det kjem til **klima** sei kommuneplanen at kommunen skal redusere klimautslepp, forureining og miljøskadar «ved å stille krav til miljøvennlege metodar, utstyr og produkt ved innkjøp av tenester i kommunen», men vi finn avgrensa rapportering på slike tiltak i årsmeldinga. Statsforvaltaren skildrar kommunen sin klimaplan som «god», men krev oppfølging. I økonomiplanen for 2024 vert utskiftingar av varmeanlegg ved fleire offentlege bygg lista som klimatiltak. Utover reiselivstiltaka nemnd over er tiltaka for **naturvern/naturmangfald** hovudsakeleg å finne innan investeringar i reinsing av avløpsvatn og liknande. Med unnatak for auka utslepp frå vegtrafikk, fer Stranda gode resultat for klima og natur med Kommunebarometeret. Statsforvaltaren peikar i sitt kommunebilete på at Stranda ikkje har ein kommunedelplan for naturmangfald, og har mange område med kalk- og edellauvskog.

I møtet med kommunen kjem det fram at plansystemet er under revidering og ein innleigd ressurs vil ta del i dette arbeidet. I spørjeundersøkinga svarar minst ein respondent at behovet for å omstrukturere tenestene til kommunen som følgje av endringar i folketal ikkje er tilstrekkeleg erkjent av politikarane. Vidare vert det peikt på høge låneutgifter og behov for investeringar i skule, helse og omsorg i åra framover. «Strategisk og heilheitleg planlegging av arbeid med berekraftsmåla» vert trekt fram som eit sentralt sektorovergripande område med stor risiko. Kommunedirektøren skriv at arbeidet med å oppdatere planverket har starta, og peikar på viktigheita av å forankre arbeidet i kulturen i Stranda og gode rutinar for rullering og etterleving av planane gjennom arbeidsgjevarstrategi og handlingsplanar.

VÅRE VURDERINGAR

Stranda sin kommuneplan ser ikkje ut til å vere forankra i eit overordna rammeverk for berekraft som til dømes FN sine berekraftsmål. Økonomiplanen for 2024-27 inneheld nokre referansar til FN sine mål på energi- og klimafeltet, men dette er ikkje gjennomgåande. For Stranda knyt berekraft seg i all hovudsak til bygde- og folketalsutvikling, kommuneøkonomi og reiseliv.

Når det kjem til naturmangfald er det høg bevisstheit om kor sentral Stranda-naturen er for lokal identitet og reiselivet, inkludert negative følger av høg turisttilstrøyming som tap av urørt natur og konflikt med lokalbefolkninga. Vi er like fullt usikre på i kva grad planverket er oppdatert på området.

Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Manglande strategisk og heilskapleg planlegging av arbeidet med berekraftsmåla Moglege utdaterte planar	Lite konkretisering av berekraftsmål som naturmangfald og fattigdom.	Kommunen vil ikkje nå de mål dei sett seg. Tap av naturmangfald. Kommunen får ikkje ei berekraftig drift.	M	M-H	M

Vi vurderer følgande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Strategisk og heilskapleg planlegging av arbeidet med berekraftmåla.
- Oppdaterte planverk

3.2 LOKALDEMOKRATI

VILKÅR FOR LOKALDEMOKRATIET

Lokaldemokrati kan bli sett på som eit ideal der man vektlegg aktiv deltaking i styring og utforming av politikk. Ytringsfridom, deltaking, organisasjonsfridom og likestilling er sentrale demokratiske rettar. Eit velfungerande demokrati er vidare avhengig av at styreorgana fungerer, og at einskilde grupper ikkje får for mykje makt eller blir diskriminert. 85 % av innbyggjarane meiner kommunestyret i eigen kommune er viktig for demokratiet i det norske samfunnet (KS 2022:64).

Moglege risikofaktorar

- Politiske vedtak blir ikkje gjennomført
- Saksgrunnlag i politiske saker er ikkje tilfredsstillande
- Saksarbeidet er ikkje tilpassa folkevalde i mengde og språk
- Avgrensa ytringsfridom
- Vilkåra for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande
- Einskilde grupper får for stor makt
- Truslar og hets mot folkevalde og administrasjon
- Haldningar i samfunnet
- Låg valdeltaking
- Likestillingsarbeid er dårleg forankra blant tilsette og i leiinga
- Lite merksemd på aktivitetssplikta etter diskrimineringslova
- Mangelfull kartlegging av utfordringar
- Mangelfull opplæring av folkevalde
- Lite innbyggarmedverknad

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

Stranda ligg på 166. plass på openheitsbarometeret for 2023 og klatrar 30 plassar frå 2022. Det vil seie at Stranda gjer det litt betre enn landsgjennomsnittet, men er på nest siste plass i Møre og Romsdal.

Stranda har **innsynsløysning** med fulltekstdokument liggande på nett og eit informasjonsskriv om innsyn. Den elektroniske postjournalen er tilgjengeleg to dagar etter journalføring. Dokument til politiske møter vert normalt lagt ut ei veke før møtet, samt når protokollen er ferdig.

Stranda kommune hadde ei **valdeltaking** på 63,4 % ved kommunestyrevalet i 2023. Det er om lag det same talet som for kommunestyrevala i 2019 og 2015.

I årsmeldinga rapporterast det på **likestillingssituasjonen**- og arbeidet. Kommunen er sjeldan i ein situasjon kor ein kan velje det kjønnet som er underrepresentert. Når det kjem til løn er det liten skilnad på kvinner og menn innan dei respektive nivåa. Det er utarbeidd retningslinjer for å

redusere delen av uønskt deltid i kommunen, og ei rekkje andre tiltak er sett i verk for å fremje likestilling.

Stranda sine kommunestyremøte vert sendt i kommunen sin **kommune-tv-funksjon**, og den er innretta slik at ein kan leite fram til ønska sak. Openheitsbarometeret peikar på at andre politiske møte ikkje er tilgjengelege ved strømming.

Kommunen legger til rette for **medverking i planprosessar** gjennom eldreråd, ungdomsråd og råd for likestilling av personar med funksjonsnedsetting. Det vert haldt dialogmøte fleire gongar i månaden kor det er lagt til rette for at småbornsforeldre kan ta del. Ifølge ordførar og kommunedirektør har ikkje kommunen fått kritikk angående saksutgreiing, men systemet for oppfølging av vedtak har vore haltande og Stranda tek sikte på å orientere om status ein gong i halvåret frå no av.

I spørjeundersøkinga vert **mangelfull saksutgreiing** like fullt trekt fram av ein respondent som ei av dei største utfordringane i kommunen. Respondenten skriv at dei folkevalde får altfor lite informasjon, gjer som følgje av dette truleg dårlege tiltak og må ofte finne informasjon andre stader». På spørsmål om utfordringar knytt til å sikre eit funksjonsdyktig kommunalt folkestyre heiter det at saksutgreiing/avgjerdsgrunnlag «er til tider særst tynt.» I tillegg vert «sakshandsaming» føreslått som prioritert tema for forvaltningsrevisjon og tema «sakshandsaming og klagesakshandsaming» vert heldt fram som eit av to sektorovergripande område kor kommunen har størst utfordringar.

Ifølge Statsforvaltaren sin innsynskalender er det i perioden 2020-2024 er utført seks tilsyn i Stranda kommune, medan eitt tilsyn om drikkevatn er under planlegging. Det er i tillegg utført to forvaltningsrevisjonar i perioden om vass- og avløpssystem og kvalitet og ressursbruk i grunnskuleopplæringa (Tilsynskalender og Møre og Romsdal Revisjon). Kommunen opplyser at det er gjennomført opplæring av folkevalde saman med Statsforvaltaren, men det kjem ikkje fram kva opplæringa bestod i.

Våre vurderingar

Stranda ligg eit stykket bak resten av fylket på openheitsbarometeret. Innspela vi har motteke syner òg forskjellige syn på nivået på saksutgreiing og informasjonen til politikarane. Risikonivået vert difor sett til middels.

Risikofaktorar	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Vilkår for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande.	Blanda tilbakemeldingar om kvaliteten på saksutgreiinga og om Stranda har eit funksjonsdyktig kommunalt folkestyre.	Svekket tillit til lokaldemokratiet og føre til ineffektiv styring. Politikarar forstår ikkje saksframlegg/grunnlag for vedtak.	L-M	M	L-M

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Kvalitet i sakshandsaminga

OPENHEIT OG INNSYN

Å vere open og gje innsyn er somme av dei viktigaste føresetnadane for eit velfungerande demokrati. Kommunen si verksemd skal være open og transparent. Kommunen og andre offentlege etatar har ansvar for å dokumentere sine aktivitetar.

Pressen sitt offentleg utval og Kommunal Rapport har i 2021 undersøkt kor opne kommunane er, det vil seie i kva for grad dei gir tilgang til politiske dokument og sikrar eit generelt innsyn i forvaltninga og dei politiske avgjerstene. Undersøkinga viser at Møre og Romsdal er Noregs mest opne fylke. Undersøkinga viste at store kommunar er meir opne enn små kommunar, bruken av styrevervregistret er uendra sida 2018 på 79 prosent og 20,4 prosent av kommunar opplyser å ha søkefunksjon i postlista (Pressens faglege utval 2022).

Moglege risikofaktorar

- Manglande merksemd på meiroffentlegheit
- Manglande kommunikasjonsstrategi
- Manglande krav til korleis tilsette skal møte publikum
- Mangelfull handsaming av arkivverdige materiale
- Manglande protokollføring og postjournal
- Svak internkontroll
- Informasjon som ikkje skulle vore offentleggjort blir offentleggjort
- Auka grad av digitalisering og mangfald av digitale kommunikasjonsformer
- Oppfølging av rettleiingsplikta

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

I oppstartsmøtet vert forholdet mellom politisk nivå og administrasjonen skildra som ope og relativt godt. Heimesida til kommunen er enkel og oversiktleg, men manglar nyvinningar som chatbot. Det er usikkert om alle høyringssaker er lett tilgjengeleg på heimesida, og ei oversikt over den administrative organiseringa er etter kva vi kan sjå ikkje tilgjengeleg. Som nemnd over er postlista, søkefunksjonen for dokument og møtekalenderen lett tilgjengeleg. I spørjeundersøkinga svarar minst ein respondent at kommunen er for dårlege på å få informasjon ut til innbyggjarane, både om pågåande prosessar og planlagde endringar i tilbod og liknande. Etter kva vi kan sjå inngår nyttar ikkje kommunen sosiale media for kommunikasjon og deling av informasjon med innbyggjarane. Ingen av respondentane i undersøkinga held fram området openheit og innsyn som eit særskilt risikoområde.

Våre vurderingar

Vi har ikkje funn som seier at dette området har særskilt høg risiko. Tilbakemeldingar i spørjeundersøkinga og manglande publikasjonar av høyringssaker på heimesida, som i det store og heile er relativt enkel, gjer likevel at vi vurderer samla risikonivå på området til middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Høyringssaker vert ikkje publisert på heimesida.	Relativt «tynn» heimeside.	Negativt for tillit og omdømme.	L-M	M	L-M
Auka grad av digitalisering og mangfald av digitale kommunikasjonsformer	Svar i spørjeundersøkinga seier at kommunen er for dårleg på å få ut viktig informasjon	Mangelfull informasjon til innbyggjarar			

Vi vurderer følgande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Meiroffentligheit, internkontroll, innbyggjarane sin tilgang til informasjon

3.3 TILLITSSKAPANDE FORVALTNING

Tillit er viktig for samspelet mellom kommunar, næringsliv, frivillige og innbyggjarar, og er ein del av det FN omtalar som sosial berekraft. Høve som **avdekka korrupsjon, manglande innsyn, manglande system til å ta opp kritikkverdige høve** eller **manglande internkontroll**, kan svekke kommunen sin legitimitet og styringsevne.

Folkeundersøkelse fra 2017/2018 viser at både innbyggere og folkevalgte er mest fornøyd med kommunenes evne til å levere tjenester i samsvar med innbyggernes behov og at folkevalgte har god styring (KS 2022:52).

INTERNKONTROLL

God internkontroll er essensielt for å sikre gode og riktige teneste, at lover og føreskrifter blir fulgt og at kommunestyret sine vedtak blir fulgt opp. Internkontrollen skal vere systematisk og tilpassa verksemda sin storleik, eigenart, aktivitet og risikohøve. Med den nye kommunelova kom skjerpa krav til rapportering om internkontroll og om resultat frå statlege tilsyn frå kommunedirektøren til kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Manglande risikokartlegging
- Mangelfull internkontroll
- Auka krav til internkontroll
- Feil prioriteringar
- Manglande kompetanse og ressursar
- Mangelfull rapportering på internkontroll
- Mangelfull rapportering, handtering og læring av avvik

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

I oppstartsmøtet stadfestar kommuneleiinga at ein treng å jobbe mykje meir med internkontroll framover. Dei einskilde leiarane må ta meir ansvar for internkontrollen på sine ansvarsområde og «halde orden i eige hus». Stranda fortel at dei har tatt i bruk Ørsta kommune sin mal for internkontroll, og har ifølge årsmeldinga «eit heilskapleg kvalitetssystem som omfattar tilsette og drifta av kommunen». Det er vidare oppretta kvalitetsgrupper i kvar enkelt eining. Kvalitetsgruppene er samansett av einingsleiar, verneombod og tillitsvald eller ein tilsettrepresentant. Kvalitetsgruppene rapporterer til kvalitetsutvalet og arbeidsmiljøutvalet.

Systemet (Compilo) «inneheld avviksmodule, varslingsmodule, dokumentbibliotek, ROS module, GDPR module og årshjul og sikrar at Stranda kommune planlegg, organiserer, utfører og held ved like sine aktivitetar i samsvar med gjeldande regelverk og mål for verksemda.» Når det kjem til **avvik** er systemet ifølge kommuneleiinga ikkje «komplett», men dei trur ikkje at Stranda er langt unna andre kommunar på dette området.

Statistikken syner at det vart meldt 411 avvik i Compilo i 2023. 94% hadde ved årsslutt status som lukka, og ca. ein fjerdedel av avvika har nemninga «høg alvorsgrad». Årsmeldinga melder at ein minner stadig om at avvik skal meldast samtidig som ein arbeider kontinuerleg med opplæring i avvik- og kvalitetssystemet for å få fleire til å rapportere inn avvik og forstå viktigheita av dette. Til dette arbeidet høyrer leiinga sin årlege gjennomgang av internkontrollsystemet på IT-området med vekt på behandling av personopplysningar.

I økonomiplanen for 2024 kjem det fram at ei **nedbemanning** på eitt årsverk innan HMS/internkontroll vert vidareført i 2024. Ifølge planen vil dette føre til «dårlegare kvalitet på arbeidet og mindre oversikt over HMS/ internkontrollarbeidet ute i einingane.»

I spørjeundersøkinga vert internkontroll haldt fram som eit tema som bør prioriterast for forvaltningsrevisjon, og som eit sektorovergripande område kor kommunen har størst utfordringar. Ein respondent har inntrykk av at kommunen har låge tal på avviksmeldingar, som hen trur kan tyde på mangelfull forståing av kva som er avvik og ikkje. Dette kan særleg gjelde innan kommunalteknikk.

Våre vurderingar

Kommunen arbeidar vidare med overordna internkontroll og ute i einingane. Bortfall av eitt årsverk på området i lag med bekymringa uttrykt i spørjeundersøkinga gjer at vi vurderer samla risiko for området som middels.

Risiko-faktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Overgang til nytt system	Malen frå Ørsta framleis under implementering	Tiltak målrettast ikkje. Feilprioriteringar.	M	H	M
Færre ressursar	Eitt årsverk innan internkontroll falt bort	Svekka omdømme og tillit.			
	Internkontroll framheva i spørjeundersøkinga	Kan gå ut over kvaliteten på tenestene.			

Vi vurderer følgande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon: Internkontroll, etterleving av system for internkontroll.

ETIKK OG VARSLING

Undersøkingar har vist at om lag halvparten av ordførarar og leiarar har sjølv opplevd ein situasjon med press om uetisk åtferd eller tilbod om utilbørleg fordel. Samtidig meiner fleirtalet i DFØ sin Innbyggjarundersøking i 2021 at det offentlege handsamar alle grupper rettferdig, medan delen som ikkje er semd i det utgjer 26 prosent. I KS Lokaldemokratiundersøking 2017/18 kjem det fram at mange meiner at dei med gode personlege kontaktar i kommunen får betre ivareteitt sine interesser, samstundes som dei ikkje trur at folkevalde utnytt makta for eigen del (KS 2022).

Ein rapport frå Transparency International viser at innbyggjarane i Noreg har høg tillit til myndigheitene. Samstundes peiker rapporten på at det høge tillitsnivået i Noreg må bli ivaretatt. Blind tillit og overdriven tru på at korrupsjon skjer andre stedar enn i Noreg utgjer i seg sjølv ein korrupsjonsrisiko (Økokrim 2022). Det er Transparency International Norge sitt inntrykk at mange er villige til å risikere svært mykje, både når det gjeld straff og omdømmetap, for relativt lite (NKRF 2023).

Moglege risikofaktorar

- Manglande eller eldre etiske retningslinjer
- Manglande eller svak internkontroll
- Mangelfull opplæring i etikk
- Kommunen har ikkje oppdatert rutinane for varsling
- Varslingsrutinane er ikkje godt nok kjent
- Varsling blir ikkje følgt opp
- Det er ikkje trygt å varsle
- Det blir ikkje lagt til rette for varsling
- Kommunen har ikkje tilfredsstillande etisk standard

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

Kommunestyret i Stranda har vedtatt etiske retningslinjer for tilsette og folkevalde som pålegg kommunestyret, kommunedirektøren og einingsleiarane «å utvise eit leiarskap basert på høg etisk standard.» Alle nyttilsette får i tillegg tilsendt til ei kvar tid dei gjeldande **etiske retningslinjer**. Det skal orienterast om dei etiske retningslinjene ved opplæring av folkevalde. I tillegg har Stranda utforma «Retningslinjer for sakshandsaming av politiske saker og fullført sakshandsaming i Stranda kommune» som vart framlagt for kommunestyret.

Kommuneleiinga informerer i oppstartsmøtet at dei har eit system for varsling, men at dei enno ikkje har hatt saker som har «testa» **varslingsregimet**. Dei har heller ikkje tatt nye tilfelle av alvorleg hets og liknande som har gjort det naudsynt å involvere politiet, slik som i eit tidlegare tilfelle. Kommunestyret kan vere prega av intern uro, men ifølge kommuneleiinga går dette i hovudsak utover ordføraren og gruppeleiarane og er «tåleleg.» Kommuneleiinga skal gjennomgå varslingsregimet våre 2024.

Av det vi kan sjå har ikkje heimesida til kommunen funksjonalitet for eller informasjon om varsling, eller kven som er hovudverneombod.

I spørjeundersøkinga vert ikkje etikk og varsling framheva som eit område med særlege utfordringar, men ein respondent skriv at kommunen må bli betre på «etisk leing».

Våre vurderingar

Vi har ikkje funn som tilseier at kommunen har store utfordringar på dette feltet. Kommunen har bevisstheit omkring temaet og har utarbeidd retningslinjer for tilsette og folkevalde som i det

minste sistnemnde fer orientering om. Vår vurdering er at kommunen har rutinar og en praksis for opplæring i etiske retningslinjer, men vi er usikre på etterleving og praksis ute i einingane og i kva grad varslingsregimet er kjent og implementert blant alle tilsette. Vi vurderer dermed samla risikonivå som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Tvil om kjennskapen til og tilrettelegging for varslingsregimet.	Lite informasjon om varslingsregimet på heimesida og i mottatt informasjon. Bekymring om etisk leiing i spørjeundersøkinga	Svak rettstryggleik for innbyggaren/tilsette. Svekka omdømme.	M	M	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan vere:

- Avvikskultur- og handtering av avvik

INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Komplekse oppgåver og mangel på ressursar kan gjere det krevjande for kommunane å nå sine mål. Løysinga kan vere **interkommunale samarbeid** (Statsforvaltaren 2023).

Ei kartlegging av interkommunale samarbeid utført på oppdrag frå Kommunal- og distriktsdepartementet har formulert suksessfaktorar for velfungerande interkommunale samarbeid; **eigarskap til mål** hjå folkevalde og administrasjon i samarbeidskommunane, **formalisering** av samarbeidet, **profesjonell eigarstyring**, **resultatrapportering** samt **kommunikasjon** og pleie av relasjonar og tillit.

Når kommunar organiser delar av verksemda si som eigne selskap eller i samarbeid med andre kommunar, kan det skape utfordringar for demokratiet ved at selskapa i mindre grad er direkte underlagt kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Mangelfull rapportering frå vertskommunen
- Lite formalisert samarbeid
- Manglande oppfølging av inngåtte avtalar og rapportar frå tenestene til kommunestyret
- Informasjon om tenesta og verksemda blir ikkje etterspurt av folkevalde
- Manglande eigarskap til mål både politisk og administrativt
- Lite tillitsskapande kommunikasjon
- Tenesta blir ikkje følgt opp i praksis

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar frå kommunen

På oppdrag av Statsforvaltaren har NIVI Analyse utgitt ein rapport (2023) om interkommunale samarbeid i Møre og Romsdal der Stranda er omtalt. Rapporten peiker på nokre utfordringar ved kommunalt samarbeid. Dette er manglande samordning mot eige tenesteapparat, mindre effektiv administrativ styring, samarbeid på dei store kommunanes premisser, manglande demokratisk forankring og kontroll, og avvikande forvaltningskultur i interkommunale selskap. I følge rapporten har Stranda 34 formelle ordningar i kommunen. Fem av desse er bilaterale samarbeid mellom Stranda og høvesvis Fjord og Sykkylven kor Stranda er vertskommune for alle fem.

Stranda si gjeldande **eigarskapsmelding** er frå 2018. Kommunelova stiller krav om at ei slik melding skal utarbeidast minst ein gong i kvar valperiode, og kommunestyret i Stranda vedtok 20. mars 2024 å vedta plan for arbeid med ny eigarskapsmelding (sak 024/24) og to medlemmar til arbeidsgruppa vart utpeikte. I tillegg vil kommunedirektøren og økonomisjefen delta i arbeidsgruppa.

Frå spørjeundersøkinga eller oppstartsmøtet med kommuneleiinga kjem det ikkje fram at interkommunalt samarbeid er eit område med særskilde utfordringar, men **kommunens eigarskap** i enkelte kommunale selskap vert trekt fram. Dette vert behandla i kapittel 4 om kommunalt eigarskap.

Våre vurderingar

Fleire av kommunens tenester ytes gjennom interkommunale samarbeid med andre kommunar. Det er viktig å formalisere disse samarbeida, at det stilles krav til rapportering frå vertskommunane, og at det er god dialog mellom eigarkommunane. Vi vurderer at kommunen burde få på plass ny eigarskapsmelding slik dei no har bestemt, men utan at vi kan sjå at ei tidslinje er fastsett. Vi ser at kommunen er med i ei rekkje interkommunale samarbeid av varierende omfang og art. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen ikkje i tilstrekkeleg grad følger opp inngåtte avtaler og rapporterer frå tenestene til kommunestyret Mangelfull rapportering.	Kommunens eigarskapsmelding er frå 2018 Kommunen er med i ein rekke interkommunale samarbeid	Kommunestyret har ikkje godt nok grunnlag for å følge opp tenestene.	M	M	M

Vi vurderer følgande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Interkommunale samarbeid

DIGITALISERING OG INFORMASJONSTRYGGING

Kommune-CSIRT ventar eit høgt volum av **digitale angrep** i sin analyse og utsikt for 2023. Trygging utfordringar som blir omtala er mellom anna: digital prosessstyring av vassleveranse, SD-anlegg (system for sentral drift av eks. varme og ventilasjon), låsesystem for bygg og idrettsanlegg, velferdsteknologi, heisstyring, tryggingsskamera/overvakingskamera, kraftverk/kraftleveranse, reinseanlegg og avfallsdeponi og forbrenningsanlegg.

Det er ein gjennomgåande tendens at digitaliseringa skjer på **tross av personvernet**. Det er framheva at personvernet i skule og barnehage er under press. Det ble motteke flest klagar på feil i handsaming av personopplysningar i registra. Det er meldt auka tal meldingar om brot på personopplysningstrygginga, grunna **feilsendingar og feilpubliseringar**, men også at tilgangsstyring er eit problem (Datatilsynets årsrapport for 2022).

Moglege risikofaktorar

- Svak internkontroll
- Dokumentasjon av plikter
- Manglande databehandlaravtalar med eksterne aktørar
- Mangelfull dokumentasjon av handsamingsaktivitetar
- Organisasjonskultur og kompetanse
- Manglande risikovurdering på området
- Oppfølging av personvern i einingane
- Tilgangsstyring
- Komplisert og omfattande regelverk
- Personvern er ikkje tilfredsstillande.
- Informasjonstrygginga er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

Kommunen er en del av Digi Møre og Romsdal (2024) som skal gi kommunen betre digitale tenester, med økt digitalisering og felles digital kompetanse. Digi Møre og Romsdal skal sikre et godt samarbeid og økt kvalitet innan digitaliseringsarbeidet.

Tenesteområdet IKT hadde eit meirforbruk på i overkant av 1,2 millionar i 2023. Meirforbruket skuldast mellom anna endringar i lisensmodellen til Microsoft og forskriftsendringar med omsyn til drift av kjernejournalar for helsenor.no. Ein del gevinstar i samband med utfasing av lokal serverinfrastruktur har enno ikkje blitt henta, og til sist så vart kostnadane til ein del innkjøp av datautstyr flytta frå investering over til drift. Ifølge ein rapport frå Agenda Kaupang (2024) har Stranda høgare kostnader til IKT enn samanlikningskommunane. Mykje av kostnadane er knytt til kjøp av tenester til driftsstøtte og digitalisering, og ikkje berre årsverka i IKT-eininga. Ifølge økonomiplanen vil Stranda gjere innkjøp til IKT-utstyr via leasing framover, som er venta å gje større forutsigbarheit med tanke på økonomi, ei profesjonalisering når det gjeld utskifting av maskinparken som gjev betre funksjonalitet og sikkerheit.

Når det kjem til personvern og informasjonssikkerheit gjennomførast det ifølge årsmeldinga årleg kompetanseheevande tiltak i kommunen, som har som mål å bevisstgjere og auke kompetanse innan fagområdet. I tillegg gjennomfører kommunen leiinga sin gjennomgang ein

gong i året, der utvida kommuneleiing, arkiv, personvernombod og IT er deltakarar. Leiinga sin gjennomgang er ein intern gjennomgang av internkontrollsystem knytt til fagområdet, samt gjennomgang av avvik/hendingar og tiltak, for å støtte løpande forbetring.

Sikkerheitsarbeidet i kommunen er organisert slik at sikkerheitsansvarleg saman med IT har mykje av det daglege arbeidet. I tillegg har vi personvernombodteneste frå IKAMR som ein rådgivande funksjon for GDPR-området. Det blir arbeidd for å opprette nye roller og strukturar med mål om å:

- Betre vedlikehald/bruk av IT-system.
- Spreie kompetanse knytt til fagområdet.
- Auke kompetanse og bevisstgjeringsknytt til behandling av personopplysningar

I kommuneplanen sin samfunnsdel heiter det at breibanddekninga i kommunen ikkje er tilfredsstillande med tanke på den rolla internett og digitale løysingar har når det gjeld arbeid, velferdsteknologi og fritid. Omgrep som digitalisering og IKT er elles via lite merksemd i planen, og digitalisering ser ikkje ut til å vere eit satsingsområde på strategisk nivå i Stranda.

Ein rapport frå Agenda Kaupang peikar på at Stranda er avhengig av å ta i bruk gode teknologiske løysingar for å kunne fortsette å levere gode tenester til ei stadig eldre befolkning. Men for å klare dette «må kommunen tar noen overordnede valg og prioriteringer for den strategiske utviklingen innenfor det digitale, og kommunisere tydelig ut hva disse valgene og prioriteringene medfører, og hva som forventes på området av medarbeidere. I dag er mange prosesser i kommunen «halvdigitaliserte» – noe som eksempelvis innebærer manuelt mottak av digitale søknader, skanning av papir, manuell punching. Videre er potensialet for bruk av velferdsteknologi stort.»

IKT-miljøet vert i same rapport skildra som lite og sårbart og med liten kapasitet til å drive utvikling. Stranda vert anbefalt å søke samarbeidsløysingar innan IKT-feltet.

Kommunedirektøren er samd i at området må prioriterast.

Våre vurderingar

Årsmeldinga tydar på god bevisstheit omkring personvern og informasjonssikkerheit, men melder på same tid at det roller og strukturar må settast opp på dette området. Vidare ser Stranda ut til å mangle strategisk tenking og planar for å følgje med på og kunne dra fordelar av den teknologiske utviklinga. Risikonivået vert difor sett til raudt.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Informasjonstryggleiken og personvern er ikkje tilfredsstillande	Behov for nye roller og strukturar for å styrke personvern og informasjonstryggleiken (Årsmeldinga).	Belastning for enkeltindivid og manglande overholdelse av personvern.	M	H	H
Organisasjonskultur og kompetanse		Sensitive opplysningar for innbyggjar eller viktige opplysningar for kommunen blir spreidd til uvedkommande.			
Mangel på overordna, strategisk tilnærming.	Digitalisering får lite merksemd i kommuneplanen.	For lite utvikling og dårlegare tenester til innbyggjarane.	H	H	H

Aktuell forvaltningsrevisjon kan være:

- Datasikkerheit og informasjonstryggleik
- Organisering av IKT-arbeidet

OFFENTLEGE INNKJØP

Norske kommunar må følge lov og føreskrift om offentlege innkjøp. Lova skal bidra til effektiv utnytting av samfunnet sine ressursar, og den skal sikre at det offentlege opptrer med integritet. Vidare skal reglane bidra til å motverke sosial dumping, ivareta miljøomsyn og motverke brot på menneskerettane.

Økokrim skriv i trusselvurderinga for 2022 at **korrupsjonsrisikoen** i kommunal sektor er størst i konkurranserundar (Økokrim 2022).

Kommunar kjøper inn for store summer, og har gjennom innkjøp eit instrument for å jobbe med berekraft, til dømes gjennom å fremme omstilling til sirkulær økonomi.

Det er sannsynleg at kriminelle aktørar vil prøve å utnytte ukrainarar og andre utanlandske og sårbare arbeidstakarar til **svart og ulovleg arbeid**. Utnytting skjer særleg i arbeidsintensive yrke med ein høg del ufaglærte som **bygg og anlegg**, bilpleie- og verkstad, varetransport, reinhald og sesongarbeid innan jordbruk og fiskeri. Bruk av ulovleg arbeidskraft har over fleire år vore ein utbreidd form for arbeidslivskriminalitet.

Moglege risikofaktorar

- Offentlege innkjøp blir ikkje gjort tilfredsstillande
- Svak internkontroll
- Kompetanse og ressursar
- Offentlege innkjøp
- Arbeidslivskriminalitet
- Manglande openheit
- Manglande miljøomsyn
- Sirkulær økonomi
- Uklare ansvarshøve
- Mangelfull kostnadskontroll og økonomistyring
- Næringar med større risiko for kriminalitet
- Delen utanlandsk arbeidskraft er stor
- Lite samhandling med andre offentlege styresmaktar

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar frå kommunen

Innkjøp er i Stranda kommune delegert frå kommunestyret til kommunedirektøren. Kommunedirektøren har delegert ansvaret vidare til økonomisjefen, som fungerer som innkjøpsansvarleg i kommunen. Det er utforma ei administrativ prosedyre for korleis anskaffingsprosessar skal gjennomførast i Stranda kommune. Stranda deltek i innkjøpssamarbeidet på Sunnmøre og har dimesd tilgang til samarbeidet sine rammeavtar og ekspertisen i Konserinnkjøp i Ålesund kommune som driftar samarbeidet.

I oppstartsmøtet kjem det fram at hovudinntrykket til kommuneleiinga er at Stranda er ryddige på innkjøpsfeltet og er lojale til innkjøpsavtalane dei har. Kommuneleiinga er ikkje kjend med innkjøpssakar som har gått på utsida av systema for anskaffingar. Kommunen har ikkje særskilde ressursar til innkjøp, men lener seg på kompetansen og kunnskapen som finst i organisasjonen.

I ein rapport frå Agenda Kaupang heiter det at kommunen vurderast ikkje til å ha tilstrekkeleg kapasitet og kompetanse til å gjennomføre større anskaffingar og følgje opp desse på ein forsvarleg måte.

Stranda har ei prosedyre for anskaffingar frå 2016, som òg gjeld for investeringsprosjekt, kor ansvarsfordelinga ei sjekkliste ved anskaffingar og innkjøp kjem tydeleg fram. Det kjem vidare fram at Stranda har ein mal for gjennomføring av anskaffingar, men revisjonen har ikkje fått tilgang til denne. Prosedyren inneheld ikkje informasjon om opplæring innan feltet, heller ikkje for nyttilsette, og E-handel er ikkje omtalt.

I faktasjekken skriv kommunedirektøren at han opplev at området har fått for lite merksemd, og at kompetansen må hevast. Innkjøpsstrategien må henge saman med berekraftsarbeidet og planverket det må skaffast eit verktøy som til dømes Visma Tensign for å styrke eigen kompetanse.

Våre vurderingar

Offentlege innkjøp er en kompleks oppgåve for kommunar. Mange tilsette er involvert, det er store summer involvert med strenge reglar, og kommunedirektøren vurderer sjølv området som «oransje». Kommunen er deltakar i det interkommunale innkjøpssamarbeidet på Sunnmøre.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Innkjøp og offentlege anskaffingar blir ikkje gjennomført og følgt opp i tråd med regelverket.	Eksterne vurderingar samt innspel frå kommunedirektøren tydar på at kompetansen og merksemda på området må styrkast.	Tap av verdiar, tillit og omdømme. Manglande berekraft. Korrupsjon, arbeidslivs-kriminalitet og kameraderi.	M	H	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan være: Innkjøp og offentlege anskaffingar.

3.4 TENESTEYTING OG MYNDIGHETSUTØVELSE

KLART SPRÅK

Med språklova som gjeld frå 1.1.2022, har offentlege organ plikt til å bruke klart og korrekt språk som er tilpassa målgruppa. I media har det den siste tida vore søkjelys på at innbyggjarar kan ha utfordringar med å forstå offentlege vedtak og den informasjon som blir gitt dem. Med stadig mindre kundekontakt, er klart og godt språk viktig for innbyggjaren. Alle kommunar skal ha en tilgjengelegheitserklæring for universell utforming av IKT.

Moglege risikofaktorar

- Informasjon og vedtak er ikkje tilpassa målgruppa
- Risiko for bruker
- Kommunen har ikkje eit klart og brukarvennleg språk
- Ressursar blir brukt uhensiktsmessig

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

Frå 1. februar 2023 er alle norske kommunar pålagt å følge en tilgjengelegheitserklæring for universell utforming av IKT. Uutilsynet arrangerer gratis webinarer og møter for å rettleie kommunane gjennom krava i erklæringa (Uutilsynet.no). På stranda.kommune.no er tilgjengelegheitserklæringa lett tilgjengeleg, men ifølge den sjølv ikkje oppdatert. Vidare kjem det fram at nettstaden er delvis i samsvar med krava til universell utforming av IKT, og har brot på 3 av 47 krav. Brota har konsekvensar for brukarar med nedsett eller avgrensa syn, høyrse, rørsleevne, styrke og kognisjon. Brukarar vert oppmoda til å gje tilbakemelding på feil og manglar knytt til universell utforming, eller om ein treng alternativt til innhald som ikkje er universelt utforma.

Nettstaden er elles informativ og lett å finne fram i, men er noko «enkel» og har avgrensa innhald samanlikna med ein del andre kommunar i fylket. Netstaden har ikkje digital chatbot eller liknande funksjonar. Årsmeldinga og økonomiplanen ser ikkje ut til å ta føre seg problemstillingar som utbetringar av heimesida eller klart språk.

Våre vurderingar

Vi har ikkje gjort funn som tydar på akutte utfordringar med klart språk, men registrerer at heimesida har nokon manglar med omsyn til universell utforming og at området generelt ikkje er tatt opp i kommunens strategiske dokument. Vi vurderer derfor risikonivå for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen har ikkje et klart og brukarvennleg språk Informasjon og vedtak er ikkje tilpassa målgruppa	Manglar med omsyn til universell utforming. Generell lav merksemd rundt klart språk og utbetringar at heimesida.	Informasjon og vedtak blir ikkje forstått Ikkje effektiv ressursbruk. Mindre tillit til forvaltninga.	M	M	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon kan vere: Klart språk

PERSONALFORVALTNING

Mange kommunar har utfordringar med å rekruttere og få tak i riktig kompetanse. Kommunar har utfordringar med å **rekruttere** helsepersonell, særleg sjukepleiarar og legar. Mange kommunar har utfordring med å rekruttere psykolog og vernepleiarar (Helsedirektoratet 2021). For å kunne halde fram med å gje gode teneste, må kommunen ta i bruk teknologi og nye måtar å jobbe på. **Omstillingsarbeidet** må være systematisk, strategisk og målretta (Statsforvaltaren 2023).

Det legemeldte **sjukefråværet** i 4. kvartal 2022 er 5,7 prosent i Norge (NAV). Kvinner har høgare sjukefråvær enn menn. Korona pregar sjukefråværet enno, som er høgare enn før pandemien. Vi ser at høgt sjukefråvær og stort arbeidspress kan utfordre **arbeidsmiljøet**.

Moglege risikofaktorar

- Mangel på kvalifisert arbeidskraft
- Nok og riktig kompetanse og ressursar
- Auka krav til fagutdanning
- Omstillingsarbeid
- Mangelfull organisering og leiing
- Lite søkjelys på arbeidsmiljø
- Manglande førebygging
- Manglande oppfølging og tilrettelegging
- Høgt sjukefråvær
- Manglande kunnskap om kva som aukar sjukefråværet påverkar moglegheita for tiltak
- Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande
- Storleiken til kommunen gjer den sårbar.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar frå kommunen

Sjukefråværet i kommunen var på 9,6% i 2023, som var litt ned frå 2022 og 2021. I tråd med trendane nasjonalt var sjukefråværet størst innan helse og omsorg. I årsmeldinga ser vi at

mangel på personale bidreg til meirforbruk i særleg heimetenestene, ved Stranda sjukeheim og helsetenesta i form av vikarinneleige og overtid. Behovet for vikarbyrå ved heimetenestene sommaren 2023 var til dømes ikkje budsjettert. I oppstartsmøtet fortel kommuneleiinga at innan heimetenesta var sjukefråværet oppe i 18% i 2023. Eksterne konsulentar frå Arbeidslivssenteret og Avinova har vore inne for å bistå med tiltak for godt arbeidsmiljø og lågare sjukefråvær. I tillegg lagar einingsleiarane kvart år ei framstilling av eige sjukefråvær der ein forklarar både kortids og langtidsfråvær i si eining og korleis ein arbeider med sjukefråværet. Saka vert handsama av arbeidsmiljøutvalet i januar/februar kvart år.

Stranda har ikkje tilsett psykolog i 2023, men vil halde fram arbeidet i 2024.

I årsmeldinga heiter det at kommunen i samarbeid med bedriftshelsetenesta har revidert prosedyren for oppfølging av sjukefråvær. Prosedyren har fått eit auka fokus på kva ein kan gjere for å førebyggje sjukefråvær hos den enkelte, kva som er/ kan vere arbeidsrelatert sjukefråvær og ein har tydeleggjort kva som er arbeidstakar og arbeidsgivar sitt ansvar i arbeidet.

I tillegg til helsepersonell er bemanningsutfordringane store for sosionomstillingar og på oppvekstområdet, særleg i utkantane som Geiranger. For å bøte på dette dekkar kommunen husleige og tilbyr høgre løn for nokre tilsette.

Stranda arbeider både kort- og langsiktig for å få på plass grunnbemanninga og riktig kompetanse. På helseområdet ønsker kommunen å samle kompetansen slik at den i mindre grad er spredd over heile kommunen. For å betre **rekrutteringssituasjonen** har kommunen starta eit prosjekt med ein arbeidsgjevarstrategi med ekstern bistand.

Det er generelt høg bevisstheit om at kommunen må gjere seg attraktiv for å rekruttere og behalde folk og kommuneplanen legg stor vekt på å marknadsføre Stranda som ei attraktiv arbeidskommune gjennom mellom anna forbetra infrastruktur (breiband, heilårssamband til Geiranger) og kompetanseheving i kommunesektoren.

Resultata frå spørjeundersøkinga stadfester personalområdet som eit krevjande felt for Stranda, kor minst to svarar at rekruttering er det sektorovergripande området kor kommunen har størst utfordringar i dag. I faktasjekken opplyser kommunedirektøren at arbeidet med ein arbeidsgjevarstrategi, som tek opp i seg personalforvaltning og omstilling, er starta.

Våre vurderingar

Kommunen slit med å finne nok og riktig kompetanse på viktige område som helse og oppvekst. Dette fører til auka sårbarheit i tenestene, høgre sjukefråvær og høge utgifter til vikarar og overtid. Vårt inntrykk er at kommunen gjer mykje for å tiltrekke seg og halde på arbeidskraft på både kort og lang sikt, men utfordringane er likevel så store og sentrale for kommunen si verksemd at vi vurderer samla risiko for området som høg.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Nok og riktig kompetanse og ressursar Høgt sjukefråvær Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande Omstillingsarbeid	Kommunen har hatt utfordringar med å skaffe kvalifisert personell i fleire stillingar Kommunen har søkelys på å få ned sjukefråværet, gjennom bl.a. prosjekt Kommunen har et høgare sjukefråvær enn ynskja	Nok og riktig kompetanse kan påverke endrings- og utviklingsarbeidet i einingane, i tillegg til å auke risikoen for kvaliteten på tenestene.	H H	H H	H

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon kan vere:

- Sjukefråvær
- Rekruttering
- Personalforvaltning og omstilling

OPPVEKST

Ungt utanforskap, fråfall i vidaregåande skule og fleire unge uføre er aukande i Norge i dag. Auke av psykisk lidningar blant unge er ein driver for denne utviklinga (KS 2022:47).

Statsforvaltaren ventar at kommunane **styrkjer det helsefremjande og førebyggjande** arbeidet for barn, unge og deira familiar, inkluderer tilbodet til gravide, gjennom helsestasjon- og skulehelsetenesta, at kommunane satsar på **lågterskel psykisk helsehjelp**, slik at ein kan få rask hjelp utan henvising, og at kommunane gir alle barn og unge som blir viste til psykisk helsevern tilbod om vurderingssamtale (forventningsbrev for 2023).

I rapporten «**Tidleg innsats**, tidleg i livet» (KS) trekkes kommunikasjon, samarbeid og samhandling mellom tenestene fram som viktige kriterium. Godt **tverrfagleg samarbeid**, og kunnskap om andre tenestetilbod er viktig for å komme tidleg på banen. Barnehagen blir omtalt som spesielt viktig i arbeidet med tidleg innsats.

Moglege risikofaktorar

- Tidleg innsats fungerer ikkje tilstrekkeleg
- Ressursmangel
- Mangelfulle rutinar for overgangar
- Nye kompetansekrav i skule og barnehage blir ikkje følgt opp
- Utilfredsstillande internkontrollrutinar
- Manglande risikovurdering
- Manglande førebyggingsarbeid

- Mangelfulle rutinar for å fange opp barns ulike behov o Ikkje tilpassa undervisning
- Mangelfull eller feil gjennomføring av aktivitetsplikta
- Mangelfulle rutinar for å skape eit inkluderande miljø
- Ungt utanforskap
- Kvaliteten i oppvekstsektoren er ikkje tilfredsstillande
- Spesialundervisning/ tilrettelagt undervisning fungerer ikkje tilfredsstillande
- Uklare forventningar mellom skuleheim
- Mangelfull medverknad
- Mangelfullt tverrfagleg samarbeid
- Utilstrekkelig bistand frå PPT
- Mangelfull oppfølging av barnehage

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar frå kommunen

I Statsforvaltaren sitt kommunebilete får Stranda den overordna karakteren «middels» for grunnskule og «god» for barnehage. Hovudutfordringane i grunnskulen finst ifølgje Statsforvaltaren innan **skulemiljø og mobbing**. Resultata på mobbing frå Elevundersøkinga på 7. trinn var 20,5 prosent i 2023. Dette ligg langt over landsgjennomsnittet på 7,9 prosent. Resultata på mobbing frå Elevundersøkinga er ein av grunnane til at Stranda kommune og Ringstad skule vart rekruttert inn i Læringsmiljøprosjektet til Utdanningsdirektoratet 2023 - 2025.

Kommunestyret har vedteke at oppvekstområdet skal spare inn tre millionar kroner i 2024 samanlikna med 2023, grunna mellom anna søkkande barnetal. Men som følgje av geografien i kommunen og gamal bygningsmasse let ikkje færre born seg automatisk oversette til reduserte kostnader. Stranda har vidare ein høg andel **framandspråklege** foreldre med små born, som per no er mest utfordrande for barnehagane.

I tråd med utfordringane innan rekruttering skildra i delkapittelet over, scorar Stranda ifølgje Kommunebarometeret lågt på andel **lærarar med undervisningskompetanse** i kjernefaga. Kommunen har vidare ein relativt høg andel elever som får spesialundervisning, men har fokus på meir tilpassa opplæring for å redusere dette. I intervju fortel kommunalsjefen for oppvekst at PPT er under omstrukturering med mål om å jobbe meir med system, og mindre individretta. Stranda er med i Læringsmiljøprosjektet organisert av Utdanningsdirektoratet for å få til ei meir inkluderande undervisning, mindre mobbing og betre førebygging. Til no er det brukt for mykje ressursar på enkeltindivid samanlikna med systemnivået. Særleg éin skule har hatt problem med mobbing og utagering, men dette er betre no. Frå 1. august blir Stranda vertskommune for samarbeid med Fjord innan **PPT** som vil gje eit større fagmiljø.

På FHI sin oppvekstprofil skil ikkje Stranda seg negativt ut frå resten av landet med unntak av andelen unge med overvekt og fedme. Dei unge i Stranda er lite nøgde med treffstadane dei har.

I faktasjekken skriv kommunedirektøren at det på dette området vert sett på organisering, og at det vert fokus på tilrettelegging av betre fasilitetar framover, særleg for born frå 4-6 år.

Våre vurderingar

Hovudutfordringane til Stranda på oppvekstområdet er rekruttering av undervisningspersonale og læringsmiljø/mobbing. Rekruttering og bemanning er eit strukturelt problem i kommunen som er diskutert under overskrifta «personalforvaltning» over. For skulemiljø vil Stranda gjennom si deltaking i Læringsmiljøprosjektet få støtte og rettleiing slik at dei kan forbetre resultata på læringsmiljø. Vi vurderer derfor risikonivået for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for om sannsyn inntreff	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Dårleg skulemiljø og mobbing. Vanskeleg å rekruttere undervisningspersonale.	Utfordringar med skulemiljø og mobbing. Deltaking i Læringsmiljøprosjektet. Generelle rekrutteringsvanskar. Geografiske tilhøve.	Barn som lid på skulen. Utanforskap og psykiske problem. Svakare fellesskap. Elevar og born får ikkje den oppfølginga eller undervisninga dei har krav på. Dyr drift kan gå ut over andre tenester og svekke kommunens omdømme.	M	M	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon kan vere:

- Skulemiljø, oppfølging av Læringsmiljøprosjektet
- Rekruttering

BARNEVERN

Barns rett til **medverknad** blir ikkje godt nok ivareteke, sjølv om barn har tydelege rettar i lovverket. Det omfattar mellom anna mangel på informasjon, at dei ikkje trygt får sagt det dei ønskjer og mangel på klageitgang. Det er også dokumentert relativt omfattande manglar ved barn sin **rett til god og forsvarleg hjelp** på ein rekkje område og at mange barn opplev flytting og ustabilitet i sin omsorgssituasjon. Det er vidare påvist utfordringar ved barnevernstenesta sine **undersøkingar. Rammene** for barnevernstenesta ser ut til å vanskeleg for små distriktskommunar. Etter utvalet si vurdering er føresetnadene for å levere gode barnevernsteneste dårlegare jo mindre barnevernstenesta er (NOU 2023:7:17).

Det har dei siste ti åra blitt gjennomført ein rekkje reformer og endringar i barnevernet på bakgrunn av svikt og utfordringar med kvalitet, særleg i det kommunale barnevernet (NOU 2023:7). Den **nye barnevernslova** frå 1.1.2023 skal gjere barnevernet enklare, meir brukarvennleg og betre tilpassa samfunnet i dag. Lova skal også bidra til auka vekt på førebyggjande arbeid og tidleg innsats.

Statsforvaltaren ventar at kommunane styrkar arbeidet med **tidleg innsats** og førebygging, at det blir utarbeida ein **førebyggingsplan** mot omsorgssvikt og åtferdsproblem, og at kommunen arbeider for å gjenforene barn og foreldre etter omsorgsovertaking. Det er venta at kommunane

følgjer opp regjeringa si pågåande **kompetansesatsing** for perioden 2018-2024 og legg til rette for å oppfylle kompetansekrava i den nye barnevernslova (Forventningsbrev 2023).

Moglege risikofaktorar

- Pressa ressurssituasjon
- Tilsetting
- Kompetansekrav blir ikkje følgt opp
- Feil i sakshandsaminga
- Manglande retningslinjer og rutinar
- Manglande medverknad
- Lite eller dårleg samhandling mellom tenesta og andre aktørar
- Svak internkontroll
- Press frå omverda
- Tilstandsrapport blir ikkje utarbeida (og lagt frem for kommunestyret)
- Førebyggingsplan blir ikkje vedteke av kommunestyret
- Rekruttering av fosterheim
- Kvaliteten i barnevernstenesta er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

I Statsforvaltaren sitt **kommunebilete** fer barnevernet i Stranda og Fjord status som «godt område». Dette fordi tenesta har «god oversikt, godt kvalifiserte medarbeidarar og dei har breidde i tilbod om hjelpetiltak». Videre rapporterer tenesta om oppfølging i tråd med lovkrava på alle områda og er positiv til å delta i utviklingstiltak og til samarbeid med andre tenester. Dei har plan for kompetanseutvikling framover. Dei deltek aktivt i tiltaka i kompetansesatsinga frå Bufdir, til dømes i fosterheimsprosjektet og i læringsnettverk som har ulike prosjekt for å heve kompetanse og utvikle tenesta. Dei har og deltatt i KOMBA (kompetanse om minoritetar i barnevernet).

Kommunebarometeret stadfestar i hovudsak dette biletet, men Stranda får låg score for andel **born under omsorg som har tiltaksplan**. Vi kan ikkje sjå at dette er nemnd i Stranda og Fjord barnevern sin tilstandsrapport for 2023 og rapporten sine tal for 2022 kan tyde på at barnevernet i Stranda har ei anna oppfatning av dette tilhøvet. Tilstandsrapporten peikar vidare på ein sterk **nedgang i meldingar** til barnevernet frå 2020 og 2021 til 2022 og 2023, og rapporten spør om borna i kommunen «får den hjelpa dei skal ha til rett tid». Med omsyn til internkontroll nemner tilstandsrapporten vidare at tilsette bør bli betre til å melde avvik i Compilo.

Barnevernet i Stranda og Fjord er i ein betre økonomisk situasjon enn ein del andre tenester i Stranda, men barnevernsreforma omfattar ifølge tilstandsrapporten «ei betydeleg kostnads- og oppgåveoverføring frå stat til kommune som Stranda og Fjord barnevernsteneste aleine ikkje kan klare å løyse.

Våre vurderingar

Implementering av barnevernsreforma, bemanning og kompetansebygging og samordning av tenestene på oppvekstfeltet peikar seg ut som sentrale område i dei komande åra. Dette vil bli utfordrande for Stranda kommune, men etter kva vi kan bedømme er barnevernet i Stranda og Fjord førebudd. Vi vurderer samla risikonivå til lågt.

Risikofaktor	Grunngjeving for om sannsyn inntreff	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kompetanse og bemanning	Krava til kompetanse aukar. Mange generalistar i tenesta i dag.	Lågare kvalitet på tenestene. Innleige av personell.	L	M	L
Samordning av tenestene på oppvekstområdet	Omstilling- og omorganisering undervegs i Stranda, men ikkje implementert.	Dårlegare tenester, misnøgde tilsette.			

HELSE OG OMSORG

Det er venta at kommunane styrker sitt arbeid innan **psykisk helse**. Målet er at dei som må ha psykisk helsehjelp skal få god og lett tilgjengeleg hjelp, særleg barn og unge. Det er også varsla ein førebyggings- og behandlingsreform for **rusfeltet** hausten 2023 (Statsforvaltaren 2023).

Som følgje av at aldersgrupper med behov for omsorgstenester aukar mykje kraftigare enn befolkninga i arbeidsdyktig alder, må kommunane jobbe mot meir heimebasert omsorg og bruk av velferdsteknologi (KS 2023).

Moglege risikofaktorar

- Manglande ressursar
- Framtidig press på tenesta
- Manglande samordna planlegging
- Endring i organisasjonen
- Manglande bruk av velferdsteknologi
- Manglande digitalisering o Helseplattforma, journalføring
- Manglar i helsefremmande og førebyggande arbeid
- Manglande rutinar og retningslinjer
- Uklart ansvar mellom ulike forvaltningsnivå og einingar
- Manglande koordinering av ulike teneste
- Kvaliteten i helse- og omsorgstenesta er ikkje tilfredsstillande
- Utfordringar med omstilling

Opplysningar om kommunen

For helse, pleie og omsorg viser årsmeldinga eit mindreforbruk på 1,35 mill. kroner i 2023, men dette talet skjuler betydeleg meirforbruk for mellom anna Stranda sjukeheim og helsetenesta. Felles for desse er høge utgifter til vikarar og overtid som følgje av ferieavvikling og vakante fastlegestillingar. For området folkehelse fer kommunen middels karakter. Agenda Kaupang finn i si analyse at Stranda sine utgifter til helsetenester er høgre enn forventa, mykje grunna dyre legetenester.

I kommunebiletet vurderer Statsforvaltaren kommunehelsetenesta og omsorgstenesta i Stranda til **høg risiko for svikt**. For førstnemnde skuldast den høge risikoen ei liste på 750 personar som ikkje har fastlege, mangel på psykolog og mangel på kompetanse innan psykisk helse- og rusarbeid. Statsforvaltaren skriv vidare at kommunen i 2023 har søkt kompetansetilskot til desse områda. Utgiftene til fastlege og legevakt er generelt høge relativt til andre kommunar. I kommuneplanens samfunnsdel 2019-2031 viser kommunen til at det er ei **auke i ungdom med psykiske lidningar**. For å utvikle berekraftige tenester er det viktig å sikre god helse og fremje livskvalitet for alle, uansett alder.

I intervju vert det stadfesta at **grunnbemanninga** er generelt lav og at Stranda over tid opplevd utfordringar med å rekruttere til helsefaglege stillingar. Sjukefråværet i verksemda er generelt høgt, og konsulentar frå Arbeidslivssenteret og Avinova har vore inne. Stranda nyttar velferdsteknologi som tryggleiksalarmar, men har ikkje ressursar til å jobbe dedikert med dette feltet. Folkehelseutfordringar inkluderer høg andel muskel- og skjelettlidningar, unge vaksne utanfor skule og arbeidsliv og fedme blant unge. Stillinga som folkehelsekoordinator vart lagt ned som følgje av innsparingsbehovet.

I spørjeundersøkinga til politikarar vert helse- og omsorg (heimebaserte tenester og institusjonstenester) haldd fram av alle respondentane som det området kor kommunen har størst utfordringar, og området vert foreslått som kandidat for forvaltningsrevisjon.

Som følgje av tilhøve som geografi, eldrebølga, ei arv med raust tenestetilbod og eit aukande gap mellom forventningar til tenestene og realistisk tenestenivå, er omstillingsbehova på området store i Stranda kommune. Desse tenestevridinga er i gang, og behov og funksjonar er no det avgjerande for tenestetilbodet, ikkje brukaren sine egne ønske som tidlegare. I økonomiplanen for 2024 heiter det at kommunestyret har bede kommunedirektøren om snarleg å setje i gong ei utgreiing av omstilling og strukturendringar innan tenestområdet helse og omsorg på 3 millionar kroner.

Våre vurderingar

Mangel på hender gjer at kommunen må omstille seg, eit arbeid som er i gang. Kommunen må sikre stabilitet i fastlegeordninga og anna lovpålagt kompetanse, og rekruttere fleire fagfolk innan rusomsorg og psykiatri. Vi vurderer samla risiko- og vesentlege for området som høg.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Manglande ressursar	Høgt sjukefråvær, økonomisk situasjon og bemanningsutfordringar. Høgt utgiftsnivå til legetenester.	Innbyggjarane får ikkje de tenester de har krav på.	H	H	H
Utfordringar med omstilling	Tenestevriding mot endra tilbod enn før. Arv med høgt tenestenivå basert på brukaren sine ønske.	Lågare tilfredsheit blant brukarar. Generelt krevjande prosess.			
Framtidig press på tenesta	Eldrebylge. Lite velferdsteknologi tatt i bruk. Mogleg folketalsnedgang.	Kan gå ut over kvaliteten på tenesta.			
	I spørjeundersøkinga til politikarar vert helse og omsorg tatt opp som risikoområde.				

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon:

- Omstillingsprosessar
- Rekruttering

BEKJEMPING AV FATTIGDOM

I Møre og Romsdal bur det 4 500 barn i familiar med vedvarande låg inntekt, noko som er tett på ti prosent av barna i fylket. Andel av slik hushaldning er aukande nasjonalt. **Tidleg innsats** er viktig for å førebyggje sosiale problem og vedvarande stigmatisering av barn og unge som veks opp i vanskelegstilte familiar. Å bu trongt seier noko om dei økonomiske og materielle føresetnadane for gode levekår, og den aukar i låginntektsfamiliar (KS 2022). I innvandrarbefolkninga er det fleire arbeidsledige enn i befolkningen for øvrig, og gjennomsnittleg månadsløn er lågare i denne gruppen (KS og SSB.no).

Moglege risikofaktorar

- Aukande fattigdom i kommunen
- Fattigdom blir ikkje oppdaga
- Manglande ressursar
- Manglande kompetanse
- Mangel på overordna strategi
- Utilstrekkelig oppfølging av vedtak og prioritering på området
- Utilstrekkelig samarbeid og koordinering av teneste
- Mangelfull opplysning, råd og rettleiing
- Lite føreseieleg tal flyktningar
- Manglande integrering
- Variert målgruppe vs. individuell tilpassing.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Oppllysningar om kommunen

Statsforvaltaren finn i sitt kommunebilete at det er ei vesentleg **auke i sosialhjelpstilfelle** med sosialhjelp som hovudinntekt. Talet på barn i familiar som mottek sosialhjelp aukar, og også talet på unge sosialhjelpstilfelle 18-24 år. Tala er likevel så små at dei bør tolkast med forsiktighet, og kan sjåast i samanheng med mange flyktningar som har barn. Ifølge FHI sin oppvekstprofil ligg Stranda betre plassert enn landssnittet på indikatorane for barn i låginntektsfamiliar og born i familiar som mottek sosialhjelp. Det same gjeld for unge som står utanfor og unge mottakarar av uførepensjon. I kommunebarometeret kjem ikkje tal for sosialtenesta i Stranda fram.

Grunna samarbeidet med Sykkylven om NAV-kontor er det avgrensa moglegheiter for fysiske møter med NAV, og i intervju kjem det fram **at NAV er mindre til stades fysisk i Stranda** enn ønskeleg. Dette kan vere sårbart med omsyn til tilgjengelege tenester og utanforskap, til dømes knytt til digital kompetanse. NAV har hatt to klagesaker i 2023, ingen i 2022 eller 2024. Begge ble stadfesta, noko som tyder på korrekt praksis og sakshandsaming.

Stranda har **høgare arbeidsinnvandring** enn landet elles (per 2023). Av alle innvandrarane i Stranda utgjorde flyktningar og deira familiemedlem 9,3 prosent i 2023. Integreringa i Stranda ser ut til å gå bra. Skuleresultata til born med innvandrarbakgrunn er betre enn landsgjennomsnittet, og er positive over tid. På same tid er 29 prosent av innvandrarane i Stranda i alderen mellom 16 og 24 år ikkje i opplæring, og har ikkje fullført og bestått vidaregåande opplæring. Dette talet ligg under landsgjennomsnittet men kan bli ei utfordring på fleire plan. Stranda må jobbe aktivt med å sikre at flest mogleg fullfører og består opplæringa, og følgje godt med på utviklinga i denne befolkningsgruppa, jf. auken i sosialhjelpstilfelle nemnd innleiingsvis.

I faktasjekken skriv kommunedirektøren at feltet fell inn under programma for omorganisering.

Våre vurderingar

Stranda har ikkje store utfordringar på dette området, men indikatorar for sosialhjelp og innvandring, samt utviklingstrekk og erfaringar frå andre kommunar gjer at Stranda bør følgje nøye med på auken i sosialhjelp og integrering. Dette er eit område kor er utfordrande å jobbe forebyggjande. Kopla med den vanskelege økonomiske situasjonen i kommunen vurderer vi samla risiko- og vesentleg for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving for om sannsyn inntreff	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Aukande fattigdom i kommunen. Fattigdom blir ikkje oppdaga	Kommunen har aukande sosialhjelpstilfelle og relativt høg innvandring.	Brukarane får ikkje den hjelpen de trenger. Fattigdom blir ikkje fanga opp.	M	M	M

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Bekjemping av fattigdom – er kommunen nok i forkant?
- Sårbare grupper

PLAN OG TEKNIKK

Korrupsjon i kommunar oppstår ofte i samband med reguleringsprosessar av eigedommar og landbruks-, natur- og friluftsområde under utbygging (Økokrim 2022). Det har vore fleire dommar for korrupsjon innan plan- og byggesak (NKRF 2023). Plan- og bygningskontoret er den tenesta innbyggjarar i Noreg er minst nøgd med i (KS 2022).

Manglande **ulovleg oppfølging** kan over tid føre til at innbyggjarar får **svekka tillit** til kommunen si byggesaksforvaltning. Ulovlege terrenginngrep truer naturen, og det er sannsynleg at både næringsaktørar og private aktørar vil gjere grove ulovlege naturinngrep (Økokrim 2022).

Berekraftig arealforvaltning er viktig for å ta vare på natur, naturmangfald, naturgodar og redusere klimagassutslepp. Arealbruksendringar er ein stor kjelde til klimagassutslepp. Klimaendringar vil krevje at kommunane planlegg og gjer tiltak for å handtere både akutte og meir gradvise endringar. Dette handlar om samfunnstrygging, miljø og økonomi. Kommunane skal arbeide systematisk med **samfunnstrygging og beredskap**. Det blir kraftigare nedbør, fleire og større regnflaumar, stigande havnivå og fleire jord-, flaum- og sørpeskred. Skadar på grunn av dette er venta å auke i åra framover. **Overvatn** er den største av utfordringa kommunane opplev med klimatilpassing (KS 2022).

Avfallsbransjen er ein bransje med særleg høg risiko for miljøkriminalitet (Økokrim 2022:22). Det er sannsynleg at kriminelle aktørar i inn- og utland vil gjere **avfallskriminalitet** framover med bakgrunn i kombinasjonen av auka verdi på avfall og auka pris på lovleg avfallshandtering. Kommunane har eit viktig ansvar for fleire **tilskotsordningar**, særlover og arealbruk som har mykje å seie for landbruket både i dag og i framtida. Kravet om eigen kontrollplan er skjerpa for å sikre tillit til tilskotsoppgåva.

Moglege risikofaktorar

- Kommunen si risiko- og sårbaranalyse og beredskapsplanar er mangelfulle/utdaterte
- Risikovurderingar er ikkje satt i system
- Klimaendringar
- Ikkje jamlege øvingar
- Feil i sakshandsaming
- Dispensasjonspraksis
- Manglande kompetanse i kommunen
- Eksternt press
- Mangelfull internkontroll
- Manglande ressursar
- Kvaliteten på vassforsyningar og avløp er ikkje tilfredsstillande
- Kvalitet i bustadsoppgåvene er ikkje tilfredsstillande
- Mangelfull samhandling i kommunen
- Manglande tilsyn og ulovleg oppfølging
- Har ikkje berekraftig arealforvaltning som ser samanheng mellom utbygging, klimaendringar og tap av natur
- Gammalt leidningsnett for vatn og avløp
- Handtering av overvatn
- Ikkje på nye krav til reinsing av avløpsvatn
- Kvalitet i byggesakshandsaminga er ikkje tilfredsstillande
- Samarbeider ikkje med avfallsselskap om å innføre nye krav til å sortere avfall

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar.

Opplysningar om kommunen

Underområdet **Kommunalteknikk – veg, park og brann** hadde ifølge årsmeldinga eit meirforbruk på ca. 2,3 millionar i 2023. For veg skuldast avviket høgre utgifter til vintervedlikehald enn venta, og for brann høgare lønnskostnadar samt kostnadar knytt til opplæring og utstyr.

Angående **plan- og bygningslova** fer Stranda lågaste karakter (svak) i Statsforvaltaren sitt kommunebilete. Statsforvaltaren har behandla ti klagesaker etter plan- og bygningslova frå Stranda kommune i perioden 2020-2024. Av desse er seks saker oppheva eller endra, medan fire er stadfesta. Statsforvaltaren skriv at dette er ein for høg opphevingsprosent, og viser at Stranda kommune har noko å gå på når det gjeld kvaliteten på saksbehandlinga av desse sakene. Går vi til kommunebarometeret ser vi at Stranda kjem noko dårlegare ut enn landssnittet når det kjem til sakshandsamingstid for byggesaker.

I økonomiplanen for 2024 kjem det fram at eininga byggesak/plan har ei vakant stilling som ikkje er utlyst pga. innsparingar. Dette har ført til at ein i nokre sakar ikkje har greidd å overhalde sakshandsamingsfristar, og påfølgande misnøye i byggebransjen. Eininga «har heller ikkje hatt ressursar til å ta tak i byggesakstilsyn og oppfølging av ulovlege tiltak i særleg grad. Eininga manglar kompetanse på dette feltet, då det er nærare knytt til juridisk kompetanse enn byggt teknisk kompetanse. Den vakante stillinga er foreslått satt vakant også i 2024.»

Bemanningssituasjonen går også utover kart og oppmåling, oppdatering av matrikkeldata og plankart, miljøraker og forureining. Stranda ser og ei auke på saker innan verdsarvområdet, men og handsamar saker frå Fjord på dette området utan kompensasjon. **Digitalisering av byggesakshandsaminga** er eit nytt tiltak som blir gjort innanfor ramma, medan det ikkje er funne plass til ønsket om byggesakstilsyn og oppfølging innan kart, miljø og forureining.

For **vann- og avløp** sei kommunen i oppstartsmøtet at dette er eit viktig område for kommunen, og at mykje er investert i reint drikkevatt. I 2023 vart eit bakterieutbrot fanga opp av kommunen sin internkontroll. Av kommunebarometeret ser vi at Stranda har en veg å gå når det kjem til fornying av ledningsnett, mellom anna for å hindre lekkasjar. I økonomiplanen skriv kommunen at det i åra som kjem er forventet store utbyggingar av anlegg innan vatn og avløp som følgjer av krav frå Statsforvaltaren, Mattilsynet og nytt avløpsdirektiv frå EU. Særleg det siste vil ha stor innverknad og skal dekkjast innanfor sjølvkost. Som for dei fleste kommunar er det difor forventet ei vesentleg avgiftsauke dei komande åra.

I faktasjekken skriv kommunedirektøren han meiner at mykje kan løysast ved å styrke planområdet. Å ha gode planer og personell til dette arbeidet er viktig med omsyn til meir føreseielege planar. Digitalisering er diverre ikkje satsa på – ein bør styrke dette området og flytte meir tenester til publikum samstundes som ein nyttar proff – versjonar av Nordkart.

Våre vurderingar

Stranda slit med bemanning, etterslep og stor aktivitet på fleire felt innan plan og teknikk, og derav også lovpålagte saksbehandlingsfristar. Nokre område som kartforvaltning er prega av etterslep og kapasitetsutfordringar. Eininga har ikkje hatt ressursar til å drive tilsyn og oppfølging av ulovlege tiltak i særleg grad. Vi vurderer den samla risikoen på området som høg.

Risikofaktor	Grunngjeving for at sannsyn inntreff	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Manglande ressursar og bemanning.	Lang sakshandsamingstid, vakante stillingar, og stor aktivitet i byggebransjen.	Tap av verdiar, tillit og omdømme. Færre tilsyn.	M-H	H	H
Kvalitet i byggesaksbehandling er ikkje tilfredsstillande.	Høg del vedtak vert omgjort av Statsforvaltaren.	Forseinkingar og ressurstap i næringa. Fleire lovbrøt/ulovlege tiltak.			

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Byggesakshandsaming

3.5 AKTUELLE TEMA FOR FORVALTNINGSREVISJON – OPPSUMMERING

Områder med låg risiko er ikkje inkludert i denne oppsummeringa.

Berekraft og samfunnsutvikling	Samla risikovurdering
Strategisk og helhetlig planlegging av arbeidet med berekraftmåla Oppdaterte planverk	Middels (M/M-H)

Lokaldemokrati	Samla risikovurdering
Lokaldemokrati: Kvalitet i sakshandsaminga	Låg-Middels (L-M/M)
Openheit og innsyn: Meiroffentligheit, internkontroll, innbyggjarane sin tilgang til informasjon	Låg-Middels (L-M/M)

Tillitsskapende forvaltning	Samla risikovurdering
Internkontroll, etterleving av system for internkontroll	Middels (M/H)
Avvikskultur- og handtering av avvik	Middels (M/M)
Interkommunale samarbeid	Middels (M/M)
Datasikkerheit og informasjonstryggleik Organisering av IKT-arbeidet	Høg (M/H og H/H)
Innkjøp og offentlege anskaffingar	Middels (M/H)

Tenesteyting og myndigheitsutøving	Samla risikovurdering
Klart språk	Middels (M/M)
Sjukefråvær Rekruttering Personalforvaltning og omstilling	Høg (H/H)
Oppvekst: - Skulemiljø, oppfølging av Læringsmiljøprosjektet - Rekruttering	Middels (M/M)
Helse og omsorg: - Omstillingsprosessar - Rekruttering	Høg (H/H)
Bekjemping av fattigdom – er kommunen nok i forkant? Sårbare grupper	Middels (M/M)
Byggesakshandsaming	Høg (M-H/H)

4. RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAPER – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP

I dette kapitelet vurderer vi risiko og vesentligheit for kommunens eigarskap opp mot behovet for eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon. Etter ein kort innføring i kommunalt eigarskap, metode og gjennomføring, har vi omhandla kommunens eigarskap, før vi har føretatt ein risiko- og vesentligvurdering av kommunens eigarstyring og i selskap som kommunen eiger.

Analysen er delt inn etter dei ulike selskapsformene. Analysen tek ikkje for seg alle kommunen sine selskap, og den legg mest innsats i risikovurderinga av dei selskapa som er vurdert mest vesentleg. Risiko- og vesentlegvurderinga byggjer på informasjon om Stranda kommune. Dette gjeld særleg informasjon om bakgrunnen for at kommunen er eigar eller har eigarinteresser i selskapet og korleis kommunen tek vare på sine eigarinteresser.

4.1 INNLEIING

Kontrollutvalet skal etter lov om kommunar og fylkeskommunar av 22.6.2018 § 23-2 (kommunelova) sjå til at det blir ført kontroll med forvaltninga av kommunen sine eigarinteresser i selskap mv. Dette er eigarskapskontroll. I § 23-4 er det reglar om utarbeiding av risiko og vesentlegvurdering som grunnlag for plan for eigarskapskontroll. Eigarskapskontroll er definert i kommunelova § 23-4:

«Eigarskapskontroll inneber å kontrollere om den som utøver kommunen sine eigarinteresser, gjer dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sitt eller fylkestinget sitt vedtak og anerkjende prinsipp for eigarstyring.»

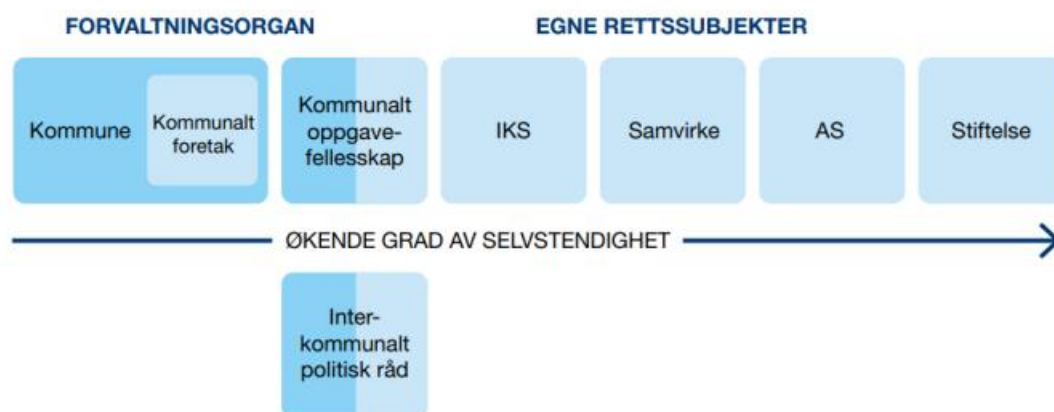
Eigarskapsmelding er eit viktig dokument ved utarbeiding av risiko og vesentlegvurderingar og plan for eigarskapskontroll. Ny kommunelov styrker kommunane si eigarstyring ovanfor kommunalt eigde selskap med vidare. Eit viktig grep er at det no gjeld eit lovfesta krav om eigarskapsmelding i lova si § 26-1. Regelen gir minimumskrav til innhald i meldinga, og krev at meldinga skal bli utarbeidd minst éin gang i valperioden og bli vedteke av kommunestyret. Eigarskapskontrollen skal vere med å sikre at kommunen utøver sitt eigarskap på ein profesjonell måte. Dette vil kunne gjere at kommunen kan påverke selskapet i ønska retning, at eventuelle medeigarar er likeverdige og samstundes som at selskapet er uavhengig.

4.2 OM KOMMUNALT EIGARSKAP

Norske kommunar har stor grad av fridom til å organisere tenestene sine. Dei kan velje mellom fleire organisasjonsformer: Kommunalt oppgåvefellesskap, interkommunale politiske råd, interkommunale selskap (IKS), samverkeføretak (SA), aksjeselskap (AS) eller stiftingar. Vi ser at utviklinga peiker mot at delar av den kommunale tenesteproduksjonen blir flytta ut av den enkelte kommune og over i ulike former.

Uavhengig av organisasjons- eller eigarform er det kommunestyret som har det overordna ansvaret for kommunen si samla verksemd. Kommunen sin påverknad er regulert gjennom lovverket knyt til dei ulike selskapsformene.

Figuren under viser at organisasjons- eller eigarforma si sjølvstende i høve til kommunestyret varierer mellom dei ulike selskapsformene. Kommunestyret sin grad av påverknad for innsyn og kontroll er redusert i selskap med private eigarar, og i sjølvorganiserande stiftingar med mindre anna står i vedtekter og avtalar.

Figur 1: Oversikta visar de ulike selskapsformene som kan etablerast for å utføre tenester i ein kommune (KS, Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, 2020).

Når kommunen organiserer tenesteproduksjonen i eigen kommune, gjeld styringssystema som følgjer av kommunelova, og kommunestyret har i utgangspunktet all mynde til å ta avgjerse. Dersom verksemda er lagt i eigne rettssubjekt, som aksjeselskap eller interkommunale selskap, må styringssystema følgje den aktuelle lovgivinga for styring av dei. Dette medfører at styring av selskapet må skje i selskapet sine eigarorgan, generalforsamling for AS og representantskap for IKS. Interkommunale politiske råd og kommunale oppgåvefellesskap er her underlagt kommunelova. Som eigne rettssubjekt er dei styrt gjennom representantskap og styre. I AS med private eigarar og i stiftingar er det ikkje høve til kontroll med føretaket, med mindre det står i vedtektene eller selskapsavtalar.

Kontrollutvalet kan krevje dei opplysningane som er naudsynt for å gjennomføre sin kontroll av IKS, interkommunale politiske råd, kommunale oppgåvefellesskap, samt AS der ein kommune eller fylkeskommune aleine eller saman med andre kommunar, fylkeskommunar eller IKS direkte eller indirekte eig alle aksjar. Opplysningane kan bli gitt frå verksemda sin daglege leiar, styret og den valde revisoren for selskapet. Reglane om innsyn og undersøkingar i selskap o.l. i kommunelova § 23-6 gjeld på tilsvarande måte for kommunen sin revisor.

4.3 KJELDER TIL DATA

Data i dette kapitelet er henta frå følgjande kjelder:

- Kommunens årsmelding for 2023
- Kommunens årsrekneskap for 2023
- Kommunens eigarskapsmelding
- Kommunens heimeside, blant annet postliste og politiske møtedokument
- Proff.no
- Tidlegare revisjonar
- Vår kjennskap til selskapa og kommunen

3.6 EIGARSKAP I STRANDA KOMMUNE

I den nye kommunelova kapittel 26 står det om eigarstyring i kommunane. Kommunar skal ha ei eigarskapsmelding, og at den skal bli revidert minst ein gang i valperioden.

Stranda kommune si siste eigarskapsmelding vart utarbeidd i 2018. 20. mars 2024 vedtok kommunestyret plan for ny eigarskapsmelding.

OVERSIKT OVER STRANDA SINE EIGARINTERESSER

Oversikta er satt saman av opplysningar frå kommunen si eigarskapsmelding, årsrekneskap og offentlege register.

Aksjeselskap	Eigarandel	Omsetning i 2022
Stranda Eigedomsselskap AS	100%	10 083
Byrg Kompetanse AS	99,90%	14 578
Muritunet AS	2,10%	80 854
Geiranger Fjordservice AS	0,80%	34 015
Hareid Fastlandssamband AS	X	79
Norsk Fjordsenter AS	0,50%	-
Storfjordsambandet AS	n.a.	1200
Norske Fjell AS	1,60%	n.a.
Stranda Treningssenter AS	3,30%	1116
Furene AS	n.a.	59 262
Attvin AS	1,16%	26 841
Tussa Kraft AS	6,61%	

Interkommunale selskap		
Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS	8,3%	3249 (2001)
Sunnmøre Regionråd IKS	5,9%	4655
Åknes/Tafjord beredskap IKS	12,5%	-
Interkommunalt Arkiv for Møre og Romsdal IKS	2,6%	-
Kommunalt føretak		
Stranda Hamnevesen KF	100%	X

4.5 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING - EIGARSKAPSKONTROLL

Vi har brukt følgande faktorar ved val av selskap som er egna til eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon:

- Selskapet driv ein lovpålagt teneste for kommunen
- Selskapet har ein omsetning av en viss størrelse
- Selskapet har en stor økonomisk verdi for kommunen
- Selskapet har ein allmenninteresse
- Selskapet har tilsette
- Storleik på eigarskapet

GENERELLE RISIKOFAKTORAR

Når det gjeld prinsipp for eigarskap og forvaltning, formål med eigarskap samt representasjon i eigarorgan og styre, er det somme generelle risikoområde:

- Kommunen har uklare prinsipp for utøving av eigarskap
- Kommunen bryt habilitetsreglar
- Kommunen er ikkje open i utøvinga av sitt eigarskap
- Føremålet med eigarskapet er uklart
- Kommunen kontrollerer ikkje om selskapet når sine mål
- Kommunestyret sitt vedtak blir ikkje følgt av selskapet
- Nominasjonsordning i kommunen sikrar ikkje naudsynt samla kompetanse i styret i selskap
- Mål og strategiar blir ikkje følgt opp
- Selskapet rapporterer ikkje i tråd med lovkrav og avtale
- Det er ikkje sikra innsyn og offentlegheit om eigarskap og i selskapa
- Kompetansen i styret og styresamansetjing er ikkje i tråd med kommunen sin strategi
- Habilitetsreglar blir ikkje teke omsyn til ved styresamansetjing
- Selskapet følgjer ikkje opp berekraftmåla.

Stranda kommune bør ha rutinar for eigarskapskontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista ovanfor inntreff.

OM KOMMUNEN OG SELSKAP

Stranda kommune si **eigarskapsmelding** frå 2018 gir ei oversikt over kommunen sine mål og prinsipp med eigarskap og omtalar av utvalde føretak. Målet med eigarskapsmeldinga er «å gi Stranda kommunestyre ei verktøykasse dei kan bruke til å formulere separate eigarstrategiar for dei selskapa kommunestyret kontrollerer, samt å gi kommunen sine politikarar ein moglegheit for påverknad inn i dei selskapa Stranda kommune eig saman med andre kommunar.» Ifølgje meldinga fungerer formannskapet som Stranda kommune sitt eigarskapsutval. 20. mars 2024 vedtok kommunestyret (sak 025/24) planen for arbeidet med eigarskapsmelding for inneverande periode. Etter vår vurdering gjev gjeldande eigarskapsmelding ei god oversikt over problemstillingane og kommunen si tilnærming til eigarskap som bør førast vidare i den nye meldinga. Med plan for ny eigarskapsmelding vedtatt ligg kommunen godt an til å oppfylle kravet i kommunelova i inneverande periode. Eigarskapsmeldinga legg òg vekt på at eigne **eigarskapsstrategiar bør utarbeidast for einskilde selskap**, men i dokumentsøket finn vi berre strategien for Stranda eigedomsselskap frå 2007.

Stranda hamnevesen KF har ei sentral rolle i kommunen, men som kommunalt føretak er forvaltningsrevisjon meir aktuelt for dette føretaket enn eigarskapskontroll. I spørjeundersøkinga vart **Stranda Eigedomsselskap AS** og **Byrg Kompetansesenter AS** trekt fram som aktuelle kandidatar. I intervju med kommunen utfordringane innan bustad lagt vekt på, men eigedomsselskapet si rolle innan sosial- og eldrebustadar kom ikkje fram.

Vi vurderer at en eigarskapskontroll der en ser på behandling og innhald i eigarskapsmeldinga, eller på kommunens grunnleggande eigarstyring som **lite aktuelt ettersom** ny eigarskapsmelding skal utarbeidast i dei kommande månadane. Derimot vurderer vi at en eierskapskontroll der en ser på eierstyring av utvalgte selskaper og/eller enkelttemaer som **aktuelt for eierskapskontroll**. Vi vurderer at Kontrollutvalget først bør velge tema for eierskapskontroll før de eventuelt velger selskap for eierskapskontroll.

I faktasjekken skriv kommunedirektøren at Stranda som eigar av selskap og kommunale føretak må ha ordentlege rutinar, internkontroll og rapporteringssystem som heng saman med kommunestyret sine planar, vedtak og økonomi.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Grunnleggjande eierstyring knytt til einskilde tema	Dominerande posisjon til føretaket (som Stranda hamnevesen)	Kommunens mål blir ikkje nådd. Manglande openheit, svekka tillit og omdømme.	M	H	M
Eierstyring i einskilde føretat	Enkelte selskap leverer viktige kommunale tjenester	Svak internkontroll			

Med bakgrunn i valgte faktorer vurderer vi følgende selskap som mest aktuelle for eierskapskontroll:

- Stranda Eigedomsselskap AS
- Byrg kompetansesenter AS

4.6 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING – FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAPER

Generelle risikofaktorar

- Følgje opp mål og strategiar
- Berekraftsmåla blir ikkje følgt opp i selskapa
- Innsyn og offentlegheit blir ikkje sikra
- Innkjøpsregelverket blir ikkje følgt
- Etske retningslinjer blir ikkje følgt
- Styresamansetjing
- Arbeidslivskriminalitet
- Økonomisk styring
- Svak internkontroll

Selskapa bør ha rutinar og en internkontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista opp ovanfor inntreff.

OM KOMMUNEN OG SELSKAP

Eigarskapsmeldinga listar opp dei forskjellige motiva for å opprette eit selskap eller gå inn i ein etablert selskapsordning. Dei fem motiva er effektivisering av tenesteproduksjon; regionalpolitisk motiv; samfunnsøkonomisk motiv; finansielt motiv og politisk motiv. Felles for desse er at det må gjerast ei vurdering av korleis eit føretak bidreg til at kommunen når måla sine på eitt eller fleire områder.

Kommunen er heileigar i to selskap: Stranda Eigedomsselskap AS og Stranda hamnevesen (KF). I tillegg eig Stranda nærare hundre prosent av Byrg Kompetanse AS. Vidare har kommunen mindre eigardelar i Muritunet AS, Tussa kraft AS, Attvin AS og Stranda Treningssenter med fleire.

Av desse er **Stranda Hamnevesen KF** i ei særstilling. I kommunen si årsmelding for 2023 kjem det fram at kommunen sitt positive driftsresultat skuldast inntektene frå hamnevesenet som bidrog med rundt 25 millionar kroner, opp frå ca. 15 millionar i 2022. I oppstartsmøtet og intervju i samband med denne risiko- og vesentlegvurderinga vart den dominerande posisjonen til hamnevesenet nemnd, og gir i seg sjølv grunnlag for interesse frå eit forvaltningsrevisjonsperspektiv. Vidare har føretaket ei viktig rolle innan den for Stranda viktige reiselivsnæringa. I spørjeundersøkinga kjem hamnevesenet ut som den mest aktuelle kandidaten for forvaltningsrevisjon.

Risikofaktor	Grunngjeving for nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Følge opp kommunen sine mål og strategiar. Berekraftmål. Næringsutvikling.	Hamnevesenet sin økonomiske posisjon og som sentral aktør for reiselivet og anna næringsverksemd.	Kommunens mål blir ikkje nådd. Manglande openheit, svekka tillit og omdømme. Svekka evne til å nå berekraftmåla.	H	H	H

Med bakgrunn i valgte faktorer vurderer vi følgende selskap som mest aktuelle for eierskapskontroll:

- Stranda hamnevesen KF

REFERANSELISTE

Datatilsynet (2022). Årsrapport 2022. Hentet fra: [Årsrapport for 2022 | Datatilsynet](#)

Datatilsynet (2023). Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner. Hentet 25.5.2023 fra [Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner | Datatilsynet](#)

FN- Sambandet (2023). FNs bærekraftsmål. Nettside. 02.05.2023:
<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Helsedirektoratet (2021). Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene – en grafisk framstilling av resultatene fra Kommunesektorens arbeidsgivermonitor. Hentet 11.5.2023 fra: [Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene - Helsedirektoratet](#)

Kommunal Rapport (2023). Kommunebarometeret. [Kommunebarometeret - Om Kommune­barometeret \(kommunal-rapport.no\)](#)

Kommune-CSIRT (2023). Digitalt situasjonsbilde no. 1 for 2023. Hentet fra:
<https://kommunecsirt.no/nyheter-og-artikler/digitalt-situasjonsbilde-no-1-for-2023>

Kommunenenes sentralforbund (2019). Hva er kommunens utfordringer? Klimatilpasning i praksis. Hentet 02.05.2023 fra ks.no:
<https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/hva-gjor-vi-med-klimaendringene-klimatilpasning-i-praksis/hva-er-kommunenenes-utfordringer/>

Kommunenenes sentralforbund (2022). *Status kommune 2022*. Hentet 04.05.2023 fra
<https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/statistikk-og-analyse/status-kommune/KS-Status-kommune-2022-web.pdf>

Kommunenenes Sentralforbund (2022 b). Utfordringene vi må løse. Hentet fra:
[Utfordringene vi må løse - KS](#)

Kommunenenes sentralforbund (2023). *Status kommune 2023. Der folk bor*. Hentet 25.05.2023 fra: [Status-kommune-2023.pdf \(ks.no\)](#)

Kunnskapsdepartementet (2019). *Meld. St. 6 (2019-2020). Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Hentet fra: [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)

Kommunal- og distriksdepartementet (2022). Hentet fra: [Kontrollutvalgsboka \(regjeringen.no\)](#).

Vinsand, Geir (2023). «NIVI Rapport 2023:3. Interkommunalt samarbeid i Møre og Romsdal». Hentet 06.01.2024 fra: [Notat \(statsforvalteren.no\)](https://statsforvalteren.no)

NKRF (2023). Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene. Hentet 9.5.2023 fra [Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene - NKRF](#)

NOU 2023:7. Trygg barndom, sikker fremtid — Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet. Hentet 16.5.2023 fra: [NOU 2023: 7 - regjeringen.no](#)

Politiets Sikkerhetstjeneste (2023). Nasjonal trusselvurdering 2023. Hentet 9.5.2023 fra [NTV-2023 \(pst.no\)](#)

Pressens faglige utvalg (2022). Åpenhetsbarometeret 2022. Hentet 11.5.2023 fra [Åpenhetsbarometeret 2022 - Presse.no](#)

[Årsrapport 2021 - Møre og Romsdal 2025 \(360online.com\)](#)

Regjeringen (2021). Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning. Hentet 23.5.2023 fra [Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning - regjeringen.no](#)

Regjeringen (2022). Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024. Hentet 26.05.2023 fra [Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024 - regjeringen.no](#)

Økokrim (2022). Økokrim trusselvurdering 2022. Hentet 9.5.2023 fra [Økokrims trusselvurdering 2022 - Økokrim \(okokrim.no\)](#)

Universitetet i Stavanger (2022). Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats i livet. Hentet fra: [Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats tidlig i livet | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](#)

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal (2023). Forventningsbrevet 2023 – Våre forventninger til kommunane. Hentet 25.05.2023 fra: <https://www.statsforvalteren.no/nn/More-og-Romsdal/Kommunal-styring/container-kommunemote/forventningsbrev2023/>

Møre og Romsdal Revisjon SA

Hovedkontor: Kristiansund

Avdelingskontor: Ålesund, Molde, Surnadal

Eiere:

Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal,
Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma,
Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven,
Haram og Ålesund. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 28/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Møteplan 2025 Stranda kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

- tysdag 11. februar 2025
- tysdag 1. april 2025
- tysdag 13. mai 2025
- tysdag 9. september 2025
- tysdag 11. november 2025

Møta starta kl. 17.00 og er på rådhuset i Stranda viss ikkje noko anna blir avtalt.

Bakgrunn:

Det er viktig å sørgje for at kontrollutvalet har tilstrekkeleg med møte, slik at kontrollutvalet kan utføre og følgje opp dei oppgåver som er naudsynt for å sikre forsvarleg kontroll. Det har vore vanleg med 5 møter, 3 på våren og 2 på hausten tilpassa utvalet sine oppgåver. Kontrollutvalet bør planleggje sine møter slik at det ikkje går for lang tid frå eit møte til det neste, sakene som kjem opp kan då miste sin aktualitet. Og at samanhengen med kommunestyremøta er der, slik at det ikkje er gamalt nytt som vert rapportert frå kontrollutvalet.

Kontrollutvalet har faste oppgåver gjennom året som gjer det naturleg at kontrollutvalet har eit minimum av møte. Det kan også være aktuelt med møte i tillegg til møteplanen om situasjonen krev det. Det er viktig at kontrollutvalet finn datoar som passar for alle medlemmane. Det å ha ein møteplan sikrar forutsigbarheit og gjer at innbyggjarar og politikarar lettare kan følgje arbeidet til kontrollutvalet. Møteplanen vert kunngjort på kontrollutvalet si heimeside og med lenkje på kommunen si heimeside.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 29/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Meldingar

Underliggende saker

12/24 Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024
13/24 Mynde knytt til Stranda Hamnevesen KF
14/24 Kopi av spørsmål frå Frank Edvard Sve til kommunestyret ved ordførar.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldingane til vitande.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
MS 12/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024 Stranda kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet får protokollen frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA (samvireforetak) som var halden 6. juni 2024.

Kontrollutvalet får det som informasjon fordi kontrollutvalet skal vere kjent med eigarmøte/årsmøte i selskap kommunen har eigarinteresser i.

Vedlegg

Møre og Romsdal Revisjon SA - Protokoll årsmøte 07.06.2024

MØTEPROTOKOLL

ÅRSMØTE MØRE OG ROMSDAL REVISJON SA

Møtested: Kjøpmannsgata 27, 6636 Angvika
Dato: 7. juni 2024
Kl.: 11.00 – 12.00

Deltakere

Kommune	Representant
Aukra kommune	Rita Rognskog
Averøy kommune	Kjell Neergaard
Fjord kommune	Arne Sandnes
Giske kommune	Kenneth Langvatn
Gjemnes kommune	Jan Karstein Schjølberg
Hustadvika kommune	Nils Christian Harnes
Kristiansund kommune	Kjell Neergaard
Molde kommune	Trygve Grydeland
Møre og Romsdal fylkeskommune	Anders Riise
Rauma kommune	Jan Peter Valde
Rindal kommune	Hugo Pedersen
Smøla kommune	Birgit Iversen Eckhoff
Stranda kommune	Einar Arve Nordang
Sunnadal kommune	Ståle Refstie
Surnadal kommune	Hugo Pedersen
Sykkylven kommune	Olav Harald Ulstein
Tingvoll kommune	Roger Bach
Vestnes kommune	Trygve Grydeland

Møtte ikke
Aure, Haram, Sula og Ålesund kommuner

Andre i møtet
Fra styret: Line Karlsvik (styreleder), Ingeborg Forseth, Svein Atle Roset og Ronny Rishaug
Fra administrasjonen: Martin Gjendem Mortensen og Ingrid Walstad Larsen

Stemmeoversikt

Kommune	Stemmer
Aukra kommune	2
Averøy kommune	2
Fjord kommune	2
Giske kommune	2
Gjemnes kommune	2
Hustadvika kommune	4
Kristiansund kommune	6
Molde kommune	6
Møre og Romsdal fylkeskommune	4
Rauma kommune	2
Rindal kommune	2
Smøla kommune	2
Stranda kommune	4
Sunndal kommune	2
Surnadal kommune	2
Sykkylven kommune	2
Tingvoll kommune	2
Vestnes kommune	2

Totalt 50 stemmer.

Møteleder

Fast møteleder Torgeir Dahl har meldt forfall og vara Kjell Neergaard leder møtet.

01/2024 – Godkjenning av innkalling

Møteleder gikk igjennom innkallingen og forslo at den ble godkjent.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Innkallingen godkjennes.

02/2024 – Valg av referent og 2 til å underskrive protokoll

Møteleder fremmet forslag om at Martin Gjendem Mortensen blir valgt til referent og at i tillegg til at møteleder som etter samvirkelova skal skrive under protokoll, velges i tillegg Trygve Grydeland til skrive under protokollen.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Referent: Martin Gjendem Mortensen ble valgt til referent.

Underskrifter protokoll: Møteleder underskriver protokoll i tillegg til Trygve Grydeland.

03/2024 – Godkjenning av saksliste

Møteleder fremmet følgende forslag til saker i tillegg til sakslisten:

- Valg av fast møteleder og vara
- Valg av valgkomité
- Styrehonorar

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Sakslisten godkjennes med tilleggssaker som foreslått.

04/2024 – Rapportering strategidokument

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar rapporteringen på strategidokumentet.

Årsmøtet ber styret revidere strategidokumentet og legge fram forslag til revidert strategidokument for perioden 2025 – 2028.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar rapporteringen på strategidokumentet.

Årsmøtet ber styret revidere strategidokumentet og legge fram forslag til revidert 0strategidokument for perioden 2025 – 2028.

05/2024 – Årsregnskap 2023

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar regnskapet for 2023:

Underskuddet på 1 325 265 kr dekkes av annen egenkapital

Anders Riise fremmet følgende forslag:

Årsmøtet ønsker utfyllende noteopplysninger, herunder detaljering som lønnsopplysninger av godtgjørelse til styret og daglig leder.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar regnskapet for 2023:

Underskuddet på 1 325 265 kr dekkes av annen egenkapital

Årsmøtet ønsker utfyllende noteopplysninger, herunder detaljering som lønnsopplysninger av godtgjørelse til styret og daglig leder.

06/2024 – Åpenhetsrapport

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar åpenhetsrapporten

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar åpenhetsrapporten

07/2024 – Budsjett 2025 og økonomiplan

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar budsjett 2025 og økonomiplan slik det går fram av budsjettnotatet.

Styret får fullmakt til å gjøre nødvendige budsjettendringer.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar budsjett 2025 og økonomiplan slik det går fram av budsjettnotatet.

Styret får fullmakt til å gjøre nødvendige budsjettendringer.

08/2024 – Kostnadsfordeling 2025

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar følgende kostnadsfordeling for 2025:

Kostnadsfordelingsmodell for 2025:

- Oppdragsansvarlig revisor: kr 1 350,- pr time
- Andre: kr 1 130,- kr pr time

I tillegg blir reisetid fordelt.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar følgende kostnadsfordeling for 2025:

Kostnadsfordelingsmodell for 2025:

- Oppdragsansvarlig revisor: kr 1 350,- pr time
- Andre: kr 1 130,- kr pr time

I tillegg blir reisetid fordelt.

09/2024 – Gjenvalg av revisor – ES Revisjon

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar ES Revisjon som selskapets revisor.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar ES Revisjon som selskapets revisor.

10/2024 – Valg av fast møteleder og vara

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Kjell Neergaard blir valgt til fast møteleder, og Trygve Grydeland blir valgt til vara.

11/2024 – Valg av valgkomité

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Til valgkomitéen velges Kjell Neergaard, Yvonne Wold og Einar Arve Nordang.

12/2024 – Styrehonorar

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet ber styret utarbeide et grunnlag om ekstraordinært styrehonorar til årsmøtet høsten 2024.

Kristiansund

Kjell Neergaard
Kjell Neergaard (Oct 1, 2024 15:21 GMT+2)
Kjell Neergaard

Trygve Grydeland
Trygve Grydeland (Sep 2, 2024 14:18 GMT+2)
Trygve Grydeland

Saksframlegg

Saksnr. Utval
MS 13/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Mynde knytt til Stranda Hamnevesen KF Stranda kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Bakgrunn:

Sjå vedlagte brev frå kommunedirektøren i Stranda kommune datert 7. oktober 2024 og brev frå hamnesjefen datert 8. oktober 2024.

Stranda kontrollutval må sjølve diskutere i møte 5. november 2024 om ein ønskjer å sette i gang ei kontrollhandling med bakgrunn i førespurnadane. Utvalet kan då framme ei alternativ tilråding til vedtak.

Vedlegg

Brev frå kommunedirektør om mynde knytt til Stranda Havnevesen KF
Henvending frå Stranda hamnevesen KF om kommunedirektøren sitt mynde
Brev om budsjett 2025 frå kommunedirektør til Stranda Hamnevesen KF

Emne: Oppfølging frå tidligare melding

Til: Bjørn Tømmerdal <bjorn.tommerdal@sksiks.no>, helgemathiaskvame <helgemathiaskvame@gmail.com>

Sendt: 07.10.2024 12:15:34

Fra: Ivar-Otto Kristiansen <ivar-otto.kristiansen@stranda.kommune.no>

Hei

Kommunedirektøren er med bakgrunn i tidlegare korrespondanse, vedtak og forståing av kva ansvar det ligg i det å forvalte strategiske og store verdiar for Stranda kommune, uroa over om Stranda hamnevesen KF ved styret og dagleg leiar har den naudsynte kompetansen for å ivareta Stranda kommune sine verdiar.

Kommunedirektøren er usikker på om Stranda Hamnevesen KF har den fulle forståinga av at dei ikkje er eit sjølvstendig rettssubjekt, men ein del av kommunen. I dette ligg det at Stranda hamnevesen KF ikkje er rettsleg eller økonomisk ansvarlege. Føretaket sine forpliktingar er kommunen sine forpliktingar, i det ligg det at det er kommune i siste ledd som er kontraktspart i alle avtalar som kommunen inngår. De vert då kommune som er ansvarleg også for dei økonomiske konsekvensane som føretaket tek på seg.

Kommunedirektøren har ved fleire høve synt til ansvar og lovverk overfor Stranda hamnevesen sitt styre og leiing, men det synes for kommunedirektøren at dette ansvaret og forståinga kva verdiar dei forvaltar på vegen av kommunen, ikkje vert teke på alvor.

Stranda kommune skal igjennom ei omfattande omlegging for å sikre at kommunen kan gje eit godt tilbod til innbyggjarane i kommunen, men dette vert opplevd som krevjande når kontroll og styring av kommunen sine føretak i praksis vert opplevd å ikkje ha formell styring og kontroll.

Kommunedirektøren ser ikkje anna moglegheit enn å melde si uro over forvaltninga av det kommunale føretaket Stranda hamnevesen KF, til kontrollutvalet. Det har vore fleire saker men forslaget til frå dagleg leiar til styret i sak 24/2004 den styrker uroa over forståing av ansvar og rolle. Kommunedirektøren har lagt til sine kommentarar til saka, før den går til kommunestyret for handsaming.

Sak 24/2004 Stranda hamnevesen - budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028

I bakgrunn for saka er det synt til feil lovverk, det er i saksopplysningane syn til feil vurderingar, ein får inntrykk av at dagleg leiar vil farge styret før avgjersler.

Kommunedirektøren har observert korleis representantane som har hatt eller har verv i styret, stemmer ved handsaming i kommunestyret, dette opnar for å stille spørsmål kring habilitet. Ein er ikkje inhabil som styremedlem i eit KF, men er det grunn til å stille spørsmål om objektivitet. habilitet spørsmålet er også for å beskytte kommunestyremedlemmane, slik at det ikkje vert stilt tvil til deira avgjersle er objektiv og rett ut frå kva rolle dei representera i kommunestyret – Stranda hamnevesen eller innbyggjarane ved å være kommunestyre representant.

Grunnen til å grunne ved dette spørsmålet er at i det eine så opplever ein at KF vil opptre som eit eige rettssubjekt og i neste ikkje. Dette er ikkje nokke ein vel, men er styrt av lovverket.

Kommunedirektøren ynskjer at ein har forvaltningskontroll og sjekkar rutinar med omsyn til eit betre fungerande samarbeid – Det er store og viktige verdiar som vert forvalta og kommunedirektøren er usikker og uro over om denne forvaltninga vert teke i vare til det beste for kommunen

Med venleg helsing

Ivar-Otto Kristiansen
Kommunedirektør

e-post: Ivar.otto.kristiansen@stranda.kommune.no
Mobil: 48191348 / 46411002

[This is Stranda! - Stranda kommune](#)

https://www.visbrosjyre.no/Stranda_kommune_ny/MailView/

Emne: Stranda hamnevesen

Kopi: Bjørn Tømmerdal <bjorn.tommerdal@sksiks.no>, Kathrin Haram
<kathrin.haram@mrrevisjon.no>

Til: helgemathiaskvame <helgemathiaskvame@gmail.com>

Sendt: 08.10.2024 11:40:02

Fra: Rita Berstad Maraak <rita.berstad.maraak@stranda.kommune.no>

Stranda hamnevesen v/ styreleder har mottatt brev frå kommunedirektøren i Stranda kommune ang. budsjett 2025 og økonomiplan 2026 – 2028 (sak 24/2004)

Styret synes dette er alvorlig og har vore i kontakt med kommuneadvokat ang. brevet sitt innhold.

Kommuneadvokat meiner bervet innhald påstander som ikkje er riktig i medhold av Havne- og farvannsloven

Vi ber om kontrollutvalet ser på saka og gir oss ei tilbakemelding.

Venleg helsing/ Kind regards

Rita Berstad Maraak

Hamnesjef | Stranda hamnevesen KF | + 47 46 41 11 13

Port Director | Stranda Port Authority

www.stranda-hamnevesen.no

Stranda kommune

Kommunedirektøren

Saksbehandlar: Ivar-Otto Kristiansen

Per Erik Dalen
Nils Winds Veg 13
6009 ÅLESUND

Vår ref.: 24/2004-3

Dykkar ref.:

Arkiv: K2-P50

Dato: 02.10.2024

Stranda hamnevesen KF sak 24/2004

Det vert synt til sak 24/2004 Stranda hamnevesen KF – forslag til budsjett og økonomiplan 2025 - 2028. Kommunedirektøren vil poengtere at det er kommunestyret sjølv som vedtek budsjett og økonomiske rammene til føretaket jf. kommunelova § 9-15 andre ledd. Stranda hamnevesen er eit kommunalt føretak og derav ein del av kommunen, ikkje eit eige rettssubjekt jf. kommunelova §9-1 andre ledd. Rammene vert gjevne gjennom kommunestyret sitt vedtak.

Det går vidare fram at eit kommunalt føretak ikkje er eit eige skattesubjekt, men skattleggjast liks med kommunen. Det å levere hamnetenesta vert ikkje å sjå på som næringsverksemd jf. skattelovgjevningen, men ein vert skatta som ei kommune og er følgeleg av dette ikkje skattepliktig.

Kommunedirektøren finn grunn til å peike på dette tilhøvet, då det har betydning for korleis ein ser på inntektene og utgiftene til Stranda kommune som heilskap. Stranda kommune står også føre ei stor omstilling, der det vil verte naudsynt med investeringar for å skape framtidig handlingsrom og vekst.

Det vert vidare synt til budsjett og rekneskapsforskrifta til kommunelova, kap. 7, dette er meint for kommunale føretak som driv næringsføretak, det er ikkje tilfelle for Stranda Hamnevesen sjå andre avsnitt.

Jf. Kommunelova §13 – 1 tredje ledd skal kommunedirektøren så til at saker som vert lagt fram for folkevalde er forsvarleg utgreidd. Utgreinga skal gje eit faktisk og rettsleg grunnlag for å treffe vedtak. Kommunedirektøren meina det er problematisk at det vert lagt opp til at kommunestyret skal gjere vedtak i samsvar med punkta lista opp til forslag til vedtak i sak 24/2004.

Hamnesjef si tilråding:

1. Budsjett drift 2025 for Stranda hamnevesen KF vert vedteke.
2. Økonomiplan for perioden 2025 - 2028 vert vedteke.
3. Investeringsbudsjett for perioden 2025 – 2028 vert vedteke.
4. Investeringar i 2025 og i økonomiplanperioden vert å finansiere med eigne midlar.
5. Sidan foretaket står framføre betydlige investeringar i 2025 og 2026 på mellom kr 40 – 60 millioner, så inneheld dette budsjettet ingen ekstraordinære avdrag på lån, andre utbetalingar eller utbytte, jf. hamne- og farvannslova sin § 32.
6. Prisar, vederlag og forretningsvilkår for 2025 ligg ved saka.

Eit slik vedtak vil ha direkte verknad på Stranda kommune sitt budsjettvedtak og økonomiplan, og vil ikkje gje kommunedirektøren naudsynt handlingsrom til å leggje fram eit budsjett, som er i samsvar med den politiske vilja til omstilling.

Kommunedirektøren er kjent med og har forståing for nullutslepps- vedtaket gjev hamnevesenet hastverk i omstillingsperioden, men kommunedirektøren finn ikkje at det er eit argument for at ein kan gjere avtalar på vegne av kommunen utanfor det handlingsrommet som ligg til dagleg leiar eller hamnevesenet. Det ville ha vært til vinst for alle partar om ein samla arbeide for heile kommunen både til lands og vanns.

Slik forslaget til vedtak no ligg føre er det ikkje i samsvar med signala gjeve frå kommunestyret, Stranda kommunestyret gav tydelege signal om at pkt. 2 i sak 081/24 skulle strykast. I framlegget som no ligg i sak 24/2004 er ikkje i samsvar med gjevne signal.

Kommunedirektøren finner også at det grunnlag for å gjere styrets medlemmar merksame på kva ansvar plikter og ansvar det ligg til vervet, og at kvart medlem har eit privat, individuelt og økonomisk ansvar for at styret oppfyller sine plikter overfor kommunen.

Med bakgrunn i det som ligg i forslaget til sak 24/2004, vil kommunedirektøren be om at det ikkje vert gjort vedtak i saka slik ho ligg føre.

Jf. kommunelova § 9-16 andre ledd har kommunedirektøren eit utsetjande veto, dette er ein rett til å anke overfor føretaksstyret sitt vedtak. Dette som konsekvens av at føretaket si leiding er underlagt kommunestyret. Det er kommunedirektøren som skal føre tilsyn med føretaket på vegne av kommunestyret. Når kommunedirektøren har teke avgjersle om utsetjing av vedtaket, kan ikkje vedtaket setjast i gang utan det har vore handsama hjå kommunestyret, og dei har gjeve si tilslutning.

Det grunnleggande kravet i økonomiforvaltningane jf. kommunelova § 14-1 er at

- 1. kommune skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevna vert teken i vare over tid.**
- 2. skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling**
- 3. skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall**

På spørsmålet korleis ein ynskjer at kommunedirektøren skal informerast, med moglegheit til å kome med uttale i framtida vert det å sende saka til post@stranda.kommune.no. Ein merker saka med saksnummer, og med til utale for kommunedirektøren. Servicekontoret legg då inn saka og kommunedirektøren godkjenner saka slik den ligg føre, anten med eller utan kommentarar.

Med vennleg helsing
Stranda kommune

Ivar-Otto Kristiansen
kommunedirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i Stranda kommune og har derfor ikkje signatur.

Kopi til:

Gro Anita Sve

Gunhild Kvam

Jan Ove Tryggestad

Knut Dag Langeland

Ordfører v/Einar Arve Nordang

Rita Berstad Maraak

Steinar Aanning

Tonje Beate Årvik

Saksframlegg

Saksnr. Utval
MS 14/24 Stranda kontrollutval

Møtedato
05.11.2024

Kopi av spørsmål frå Frank Edvard Sve til kommunestyret ved ordførar. Stranda kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Bakgrunn:

Frank Edvard Sve har sette kontrollutvalet som kopi og brevet blir difor lagt fram som informasjon.

Vedlegg

Kopi av brev om roller kommunedirektør og KF
Notat frå advokat Judicia om roller og ansvar KF

Emne: Spørsmål til ordfører, kommunestyremøtet 30/10-2024. Kommunedirektøren si rolle overfor Stranda Hamnevesen KF

Kopi: Antonina Kolodziejczyk <antonina.kolodziejczyk@stranda.kommune.no>, Ole Jørgen Sve <ole.jorgen.sve@stranda.kommune.no>, Gro Anita Sve <gro.anita.loen.sve@stranda.kommune.no>, pkstobakk@icloud.com, Bjørn Tømmerdal <bjorn.tommerdal@sksiks.no>

Til: Stranda Kommune (post@stranda.kommune.no) <post@stranda.kommune.no>

Sendt: 10.10.2024 09:39:19

Fra: Frank Edvard Sve <frank.edvard.sve@stortinget.no>

Spørsmål til ordfører, til kommunestyremøtet den 30/10-2024

- Kopi til kontrollutvalget.

- **Kommunedirektøren si rolle overfor Stranda Hamnevesen KF**

I ei tid har det vore svært nødvendig spetakkel imellom kommunedirektøren og styret i Stranda Hamnevesen KF.

Eg stilte eit spørsmål til ordføraren ved åpning av eit tidligare kommunestyremøte, om det no var dialog mellom partane og om det no var rydda opp i dei uklarheitene og åpenbare misforståelsane om kva kommunedirektøren hadde av mynde og ansvar i forhold til Stranda Hamnevesen KF.

Det ser tydelegvis ikkje slik ut etter å ha lest innholdet i eit nytt brev frå kommunedirektøren til Stranda Hamnevesen KF, der eg også registrerar den opne kritikken av Stranda Hamnevesen KF frå kommunedirektøren også no i Nyss.

- At kommunedirektøren går ut slik i NYSS er ikkje fyrste gongen, og dette fører sjølvsagt til svar og polemikk mellom partane som slett ikkje er bra, starta og sett i regi av ein kommunedirektør som burde vite betre. Kommunedirektøren er ikkje ein politiskar, der vi ser han ute i media gong etter gong med saker og påstandar utan ryggdekning i

Brevet frå kommunedirektøren til Stranda Hamnevesen KF tar overhode ikkje inn over seg svaret som Stranda Hamnevesen KF har fått frå JUDICIA Kommuneadvokaten, eller svaret som kom på spørsmålet om same sak til kommunalministeren.

Dette dokumentet slår klart og tydeleg fast roller og ansvar og kven som kan gjere kva ang saksbehandling, vedtak, og kva saker som skal til kommunestyret. Her er grundig beskrevet kva rolle kommunedirektøren har i dette saksområdet. Likeså frå kommunalministeren.

« Det er ein totalt uholdbar situasjon at vårt eige hamnestyre må bruke pengar på kommuneadvokaten for å faktisk sette på plass kommunedirektøren til å forstå eiga rolle og for at kommunedirektøren faktisk skal gjere sine eigne oppgåver, enda verre at kommunalministeren må trekkast inn gjennom spørsmål til Stortinget i same sak»

Kommunedirektøren har overhode ikkje noko instruksjonsmynde overfor verken dagleg leiar i Stranda Hamnevesen KF eller overfor styret, og er klart omtalt under punkt 1 i notatet frå JUDICIA.

I punkt 2 i dette notatet frå JUDICIA er det klart slått fast kven som innstiller til vedtak i hamnestyret, og kven som innstiller til vedtak i saker som hamnestyret lovmessig skal sende over til kommunestyret for endeleg behandling.

Kommunedirektøren har UTTALERETT til saker som skal til kommunestyret, og KUN i slike saker. Kommunedirektøren skal ha desse sakene før hamnestyret behandlar slike saker. Ein slik uttale skal leggjast ved saksdokumenta til styrets behandling av slike saker, og leggjast ved vidare til kommunestyret. Uansette er det styret i hamnevesenet som innstiller til kommunestyret, sjølv sagt med framlegg om vedtak.

Kommunedirektøren har derimot VETORETT i saker som IKKJE normalt skal til kommunestyret, etter reglement skulle behandlast ferdig i hamnestyret. Der kan kommunedirektøren kreve at vedtak ikkje kan setjast i verk før dette er sendt til kommunestyret og behandla der. Uansett medfører ingen av dei føregåande omtalte saksbehandling i hamnevesen, noko form for «saksbehandlingsrett» for kommunedirektøren ang saker frå hamnevesen som skal til kommunestyret.

- Alt dette er grundig belyst av JUDICIA i punkt 4-5 og 6 i dokumentet.

Det blir derfor særdeles spesielt når kommunedirektøren skriver:

Sitat:

Kommunedirektøren meina det er problematisk at det vert lagt opp til at kommunestyret skal gjere vedtak i samsvar med punkta lista opp til forslag til vedtak i sak 24/2004.

Hamnesjef si tilråding:

- 1. Budsjett drift 2025 for Stranda hamnevesen KF vert vedteke.*
- 2. Økonomiplan for perioden 2025 - 2028 vert vedteke.*
- 3. Investeringsbudsjett for perioden 2025 – 2028 vert vedteke.*
- 4. Investeringar i 2025 og i økonomiplanperioden vert å finansiere med egne midlar.*
- 5. Sidan foretaket står framføre betydlige investeringar i 2025 og 2026 på mellom kr 40 – 60 millioner, ,så inneheld dette budsjettet ingen ekstraordinære avdrag på lån, andre utbetalingar eller utbytte, jf. hamne- og farvannslova sin § 32. 6. Prisar, vederlag og forretningsvilkår for 2025 ligg ved saka.*

Eit slik vedtak vil ha direkte verknad på Stranda kommune sitt budsjettvedtak og økonomiplan, og vil ikkje gje kommunedirektøren naudsynt handlingsrom til å leggje fram eit budsjett, som er i samsvar med den politiske vilja til omstilling.

Sitat slutt:

Vidare omtalar kommunedirektører fleire feilaktige forhold opp mot det både JUDICIA har slått fast men også frå Kommunalministeren.

Det er spesielt å lese, at kommunedirektøren faktisk meiner at styret i Stranda Hamnevesen KF skal følge eit eller anna «signal» og ikkje vedtak fatta i kommunestyret. Stranda Hamnevesen KF har sine vedtekter vedtekne av kommunestyret og skal følge desse. Dersom kommunestyret ynskjer å endre innstillingar i saker som kjem frå hamnestyret, kan dei gjere dette i KOMMUNESTYRET, og ingen andre stader.

Kommunedirektøren framfører alvorlege påstandar om at styremedlemmane i Stranda Hamnevesen KF har «private, individuelle og økonomiske ansvar for at styret oppfyller sine plikter overfor «kommunen».

- Styret har styreansvar overfor eige selskap, og overfor dei lover, forskrifter og vedtekter kommunestyret har gjeve dette foretaket, og vedtak som instruerer selskapet i konkrete vedtak.

Styret har slett ikkje noko ansvar, verken , personleg, individuelt eller anna overfor Stranda kommunen sin økonomi generelt, dette ansvare ligg til kommunestyret og til absolutt ingen andre.

Hadde eg vore medlem i dette styret hadde eg rett og slett blitt rimeleg provosert, provosert fordi dei rett og slett blir utsett for utidig press frå kommunedirektøren noko som slett ikkje høyrer heime, neste å kunne oppfattast som ein trussel av noko slag.

- Kva ynskjer kommunedirektøren å oppnå med dette?

Når kommunedirektøren direkt ber styret om å ikkje gjere vedtak jamf punkta som er vist til over som innstilling til kommunestyret for budsjett og økonomiplan, oppmodar kommunedirektøren etter mitt syn styret i Stranda Hamnevesen KF til å bryte kommunelova og eigne vedtekter vedtekne av kommunestyret.

- Det er då klokkeklart at Styret i Stranda Hamnevesen KF har sin lojalitet til selskapet, og har sine lovmessige plikter opp mot dette, og skal like sjølv sagt gjere vedtak om budsjett og økonomiplan for selskapet og innstille dette vidare til kommunestyret. Kommunestyret kan deretter gjere støtt det dei ynskjer, men det ville vere merkeleg med bakgrunn i at Høgre og ordføraren gjekk til valg på å utvikle hamnevesenet, byggje ny kai på Stranda sentrum osv, ikkje «loppe hamnekassa»

Avslutningsvis i brevet frå kommunedirektøren til styret i Stranda Hamnevesen KF, beviser kommunedirektøren at han slett ikkje har lest og forstått dokumentet ang roller og ansvar frå JUDICIA, ei heller frå kommunalministreren.

Når kommunedirektøren påberopar seg «ankerett» i ei sak som lovmessig skal til kommunestyret frå hamnestyret, forstår alle at dette sjølv sagt er feil. Blir håplaut å holde på slik.

- *Totalt ganglaust å påberope seg å ankerett i ei sak til kommunestyret, som uansett skal til ja akkurat, til kommunestyret.*

Budsjettsaka med økonomiplan blir fyrst vedteken av styret i Stranda Hamnevesen KF som innstilling til kommunestyret. Før denne behandlinga av saka i hamnestyret blir kommunedirektøren gjeve muligheit til å leggje ved ein uttale.

Saka sendast inn til kommunedirektøren/administrasjonen som legg saka fram for kommunestyret.

- Kommunedirektøren har ikkje fullmakt eller nokon som helst rett til å kunne godkjenne noko som helst ang sak som kjem frå Stranda Hamnevesen KF til kommunestyret, endre innstillinga osv før denne saka vert lagt fram for kommunestyret. Dette er også grundig belyst av kommuneadvokaten i dokumentet frå JUDICIA.

Til slutt vil bemerke at eg har fått med meg at kommunedirektøren nektar å svare på brev frå meg, og hevdar dette er fordi han ikkje kan svare meg direkte på brev men må gje slik informasjon tilgjengelig for heile kommunestyret.

Kanskje ordføraren kan forklare meg kva kommunedirektøren då meiner med at brevet til styret i Stranda hamnevesen KF er sendt til styret, **OG kopi til formannskapet.**

Formannskapet har NULL rolle formelt opp mot Stranda hamnevesen KF, det er det KUN kommunestyret direkte som har.

Kvifor har ikkje kommunestyret fått kopi av dette brevet, men ein velger å sende dette til eit organ som etter lova ikkje har eit noko formell rolle overfor Stranda hamnevesen KF ?

Spørsmålet til ordføraren blir derfor:

Har ordføraren forstått kva kommuneadvokaten og JUDICIA har skrevet og forklart ang lovverket ikring roller og ansvar som Styret i Stranda hamnevesen KF har og kva rollar kommuendirektøren har og faktisk absolutt IKKJE HAR ang dette kommunale foretaket? Og, korleis har ordføraren tenkt å rydde opp i dette ein gong for alle, og gje Stranda Hamnevesen KF den respekt og arbeidsro dei fortjenar?

(Notat frå JUDICIA ligg vedlagt)

Mvh
Frank Sve
Kommunestyrerepresentant.

Frank Edvard Sve

1. nestleder Transport- og kommunikasjonskomiteen
Storingsrepresentant
Fremskrittspartiet

Telefon: +47 46 54 03 20

Til: Stranda hamnevesen KF
v/hamnesjef Rita Berstad Maraak

Fra: Kommuneadvokat Reidar Andresen
v/advokat Anders Svinø

Ålesund, 26.06.24
Ansvarlig advokat: Reidar Andresen
Vår ref.: 2410684

NOTAT

OM ANSVARS- OG ROLLEFORDELING MELLOM HAMNEVESENET V/STYRET OG DAGLIG LEDER (HAMNESJEF), OG KOMMUNEDIREKTØREN OG KOMMUNESTYRET

BAKGRUNN

Det vises til e-post av 19.06.2024 fra hamnesjef Rita Berstad Maraak til kommuneadvokat Reidar Andresen, med anmodning om en rettslig vurdering av ansvars- og rollefordeling mellom Stranda hamnevesen («STHA»), og kommunedirektøren og kommunestyret, med følgende som rettslig grunnlag:

- KommuneLOVEN, kap. 9 om kommunale og fylkeskommunale foretak
- Havne- og farvannsLOVEN, kap. 3 om havner
- Vedtekter for Stranda hamnevesen KF, sist revidert 29.01.2020

Henvendelsen er gjort på bakgrunn av drøftelser i kommunestyret 18.06.2024, der blant annet følgende spørsmål fremkom:

- 1) *Kven som skriv og innstiller saker til styret?*
- 2) *Kven som skriv og innstiller saker til kommunestyret?*
- 3) *Kva saker skal leggjast fram for kommunestyret?*
- 4) *Kven er det som avlegg årsrekningsrapport og årsmelding?*
- 5) *Kven har møterett, uttalerett og gjer vedtak i Stranda hamnevesen sine styremøter?*
- 6) *På kva tidspunkt kan kommunedirektør stoppe saker og kva er gode grunnar til å stoppe saker?*

VURDERING

Stranda hamnevesen er organisert som kommunalt foretak («KF»), med eget organisasjonsnummer.

Hamnevesenet har eget styre og daglig leder («hamnesjef»).

Hamnevesenet v/styret er underordnet kommunestyret, jf. kommuneloven § 9-8, første ledd, om styrets myndighet.

Kommunestyret kan på ulike måter innskrenke styrets myndighet. Viktigst i praksis er:

- Innskrenkninger i myndighet fastsatt i *Vedtektene*, jf. kommuneloven § 9-10 første punktum, ved bestemmelser om at visse vedtak må godkjennes av kommunestyret, se her Vedtektene § 5 og § 8 spesielt.
- Ved *Instrukser*, som kan være generelle eller individuelle. (Det er ikke kjent for undertegnede om slike instrukser er gitt).

Følgende bestemmelser i kommuneloven kap. 9 må ses i sammenheng ved vurdering av spørsmål om myndighets- og ansvarsfordeling mellom ovennevnte:

§ 9-8 om styrets myndighet, § 9-12 om daglig leders myndighet og § 9-16 om forholdet til kommunens administrasjon.

Til spørsmålene referert over:

1) Kven som skriv og innstiller saker til styret?

Med «styret» oppfattes styret i Hamnevesenet. (Ikke kommunestyret, som er spørsmål 2).

Daglig leder (hamnesjef) er direkte underordnet styret, jf. kommuneloven § 9-12 første ledd, som angir daglig leders såkalte normalkompetanse.

Hamnesjefens kompetanse er negativt avgrenset; vedkommende kan treffe alle beslutninger som ikke er særskilt unntatt, jf. bestemmelsens første ledd, andre punktum, og tredje ledd.

Styret har et leder- og tilsynsansvar overfor daglig leder (hamnesjef), jf. § 9-8 andre ledd.

Hamnesjefens avgjørelsesmyndighet omfatter ikke saker som er «*av uvanlig art eller av stor betydning for foretaket*», jf. § 9-12, tredje ledd, og Vedtektene § 7, tredje ledd.

Dette tolkes også slik at saker som er politisk kontroversielle, normalt hører under styret, ref. lovens forarbeider.

§ 9-12 første ledd, andre punktum, om at daglig leder er «*direkte underordnet styret*», må ses i sammenheng med § 9-16 første ledd om at kommunedirektøren ikke har instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder (hamnesjef).

Det presiseres at dette er et avvik i forhold til det som ellers er systemet innenfor kommunens administrasjon; at kommunedirektøren er øverste leder for alle deler av administrasjonen, jf. 13-1 andre ledd.

Det følger av det ovenstående at det er daglig leder (hamnesjef) som skal skrive og innstille saker til styret i Hamnevesenet.

(Om kommunedirektørens uttalerett i saker som skal til kommunestyret, før styret fatter vedtak, se merknader til spørsmål 2 under).

2) Kven som skriv og innstiller saker til kommunestyret?

Ettersom styret i Hamnevesenet er underordnet kommunestyret, jf. § 9-8 første ledd, er det som utgangspunkt styret som skal skrive og innstille saker til kommunestyret.

(Svaret forutsetter at det er tale om en sak som skal forelegges for kommunestyret for avgjørelse. Dvs. sak der ikke daglig leder/styret har avgjørelsesmyndighet uten at saken skal forelegges for kommunestyret).

Dette utgangspunktet modifiseres av kommunedirektørens myndighet iht. § 9-16, der det er fastsatt at kommunedirektøren skal gis *«anledning til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som også skal behandles av kommunestyret»*, jf. § 9-16, tredje ledd.

(Se merknad til Spørsmål 3 under om hvilke saker som også skal behandles av kommunestyret).

Av samme bestemmelse følger at kommunedirektørens uttalelse skal fremlegges for styret når styret behandler saken. Begrunnelsen er at styret da er kjent med kommunedirektørens syn når de formulerer sitt forslag til vedtak, og kommunestyret vil da kunne treffe sitt vedtak på et bredest mulig sett av vurderinger.

Videre er det bestemt at: *«Styrets vedtak skal sendes til kommunestyret ... via kommunedirektøren.»*

Dette betyr at saksframlegget til kommunestyret i tilfelle skal bestå av kommunedirektørens uttalelse til styret og styrets forslag til vedtak, hensyntatt kommunedirektørens merknader.

Dersom kommunedirektøren har ytterligere merknader til styrets forslag til vedtak, bør saken gå tilbake til Hamnevesenet v/styret for eventuelle merknader, før oversendelse til kommunestyret for avgjørelse.

3) Kva saker skal leggest fram for kommunestyret?

Retten for kommunedirektøren til å uttale seg før styret treffer vedtak, gjelder som nevnt over bare saker som skal behandles av kommunestyret.

Dette vil for det første være vedtak som etter *Vedtektene* skal godkjennes av kommunestyret, jf. § 9-10, som viser til evt. bestemmelser om dette i *Vedtektene*. Se her *Vedtektene* § 5, første ledd, om saker med *«monalege økonomiske, juridiske eller omdømmemessige konsekvensar for foretaket»*.

Det kan også være andre grunnlag for at saken skal forelegges kommunestyret, så som *Instruks* eller særskilt lovbestemmelse. (Som nevnt er jeg ikke kjent med evt. slik *Instruks*).

Før foretakets styre (Hamnestyret) behandler en slik sak, skal den forelegges for kommunedirektøren, slik at dennes uttalelse kan inngå som en del av saksframlegget til det styremøtet der saken behandles.

4) Kven er det som avlegg årsreknskap og årsmelding?

Det er fastsatt i kommuneloven § 9-8 om styrets myndighet, tredje ledd, at:

«Styret avlegger årsregnskapet og avgir årsberetningen for foretaket.»

Årsbudsjett skal fastsettes etter *«vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret»*, jf. bestemmelsens første ledd.

Se også § 9-15 om *«Budsjettstyring»* og rapportering til kommunestyret.

Det vises også til havne- og farvannsloven § 32 om plikten til å holde inntekter og kapital i havnevirksomheten regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige virksomhet. («Havnekassen»). Det er vist til bestemmelsen i *Vedtektene* § 3, andre ledd.

5) Kven har møterett, uttalerett og gjer vedtak i Stranda hamnevesen sine styremøter?

Generelle regler om styremøter er gitt i kommuneloven § 9-9 om «Styremøter».

Styreleder innkaller til styremøter «så ofte som det trengs», jf. Vedtektene § 6 første ledd.

Styremedlemmer har (naturligvis) møte- og uttalerett.

Vedtektene § 6 første ledd bestemmer at også «dagleg leiar» (hamnesjef) har møte- og talerett i styremøter, med mindre styret bestemmer noe annet i enkeltsaker.

Styret v/styreleder har varslingsplikt overfor kommunedirektøren dersom styret vil fatte vedtak i sak som ikke er oppført på saklisten, jf. kommuneloven § 9-9, sjette ledd. I varslingsplikten ligger at kommunedirektøren da også må ha uttalerett i den konkrete saken.

Vedtaksmyndighet i styremøte tilligger styret.

Det følger også av Vedtektene § 6, siste ledd at: «Hovudregelen er at alle har rett til å vere til stades på føretaket sine styremøter.» Det betyr at Hamnevesenet sine styremøter som utgangspunkt er offentlige.

6) På kva tidspunkt kan kommunedirektør stoppe saker og kva er gode grunnar til å stoppe saker?

Kommuneloven § 9-16 andre ledd bestemmer at: «Kommunedirektøren kan instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken.»

Reguleringen gir kommunedirektøren et «utsettende veto»; i realiteten en form for ankerett overfor Hamnestyrets vedtak.

Reguleringen ses som en konsekvens av at foretakets ledelse, her Hamnevesenet v/styret og hamnesjefen, i siste instans er underlagt kommunestyret. Kommunedirektøren må derfor utøve tilsyn med virksomheten på kommunestyrets vegne, og hvis kommunedirektøren finner at et vedtak bør legges frem for kommunestyret, må det også være mulig midlertidig å stoppe iverksettelsen av det, slik at kommunestyret får en reell avgjørelsesmyndighet.

Loven setter ikke noen grense for hvilke saker kommunedirektøren kan legge frem for kommunestyret og dermed stoppe på denne måten. Det vil være opp til kommunedirektørens skjønn om vedkommende vil benytte seg av denne muligheten og i denne forbindelse treffe vedtak om utsatt iverksettelse. Som et minimum kreves imidlertid saklig grunn, som følger av generell forvaltningsrett.

Når kommunedirektøren har truffet vedtak om utsettelse, kan ikke vedtaket settes i verk før saken er behandlet av kommunestyret og dette eventuelt har gitt sin tilslutning til vedtaket. Kommunedirektørens vedtak er her et midlertidig tiltak i påvente av at kommunestyret har fått behandlet saken. Et slikt inngrep overfor Hamnestyret må derfor forelegges kommunestyret så raskt som mulig.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet JUDICIA DA

Anders Svinø
Advokat/Partner